

SAVONIA

- OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA

KUN KUUSET VAIHTUVAT PALMUIHIN – SUUNTANA AURINKOINEN GRAN CANARIA

TEKIJÄ: Nina Peräniemi

Koulutusala Matkailu-, ravitsemis- ja talousala			
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Nina Peräniemi			
Työn nimi Kun kuuset vaihtuvat palmuihin – suuntana aurinkoinen Gran Canaria			
Päiväys	26.1.2015	Sivumäärä/Liitteet	73 / 5
Ohjaaja(t) Pauli Verhelä			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) SH Traveledu Oy			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kansainvälistymisen ja matkailun kehittymisen myötä yhä useampi suomalainen on tullut siihen tulokseen, että viimeistään nyt on aika vaihtaa talvivaatteet aurinkolaseihin ja muuttaa etelän lämpöön. Suomen Las Palmasin kunniakonsulaatin mukaan Espanjalle kuuluvilla Kanariansaarilla asui vuonna 2014 vakituisesti yhteensä yli 3 000 suomalaista, joiden määrä on kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana. Ikuisen kevään saarena tunnettu Gran Canaria onkin suomalaisittain helpohko muuttokohde, sillä varsinkin etelä- ja lounaisrannikolla palvelua on saatavilla myös suomen kielellä.</p> <p>Vieraaseen kulttuuriin sopeutuminen on subjektiivinen kokemus, jonka jokainen ihminen kokee hänen taustastaan riippuen eri tavalla. Joillekin suomalaisen ja espanjalaisen kulttuurin yhdistäminen ei tuota lainkaan ongelmia, kun taas toisille pienten arkipäiväistenkin asioiden hoitaminen voi tuntua ylitsempääsemättömältä esteeltä. Mahdollisten ongelmakohtien tunnistaminen ja niiden tunnistaminen auttaa erilaisissa tilanteissa selviytymistä sekä helpottaa kulttuurishokin aiheuttamia oireita. Espanjan kielen taito ja kulttuurin tunteminen edesauttaa Gran Canarialla asumiseen ja työskentelemiseen liittyvien asioiden hoitamista sekä henkilön sopeutumista paikalliseen elämäntapaan.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia tarkemmin millaisia haasteita ulkomaille muuttava henkilö kohtaa muuttoprosessinsa aikana niin ilmoitus- ja lupa-asioissa kuin hänen jokapäiväisessä arjessaan uudessa kotimaassaan. Prosessina muuttaminen on suhteellisen helppoa, kunhan siihen valmistautuu ensiksi huolella. Ulkomaille muuttamista helpottaakseni olen koonnut opinnäytetyön loppupuolelle yleistä tietoa Gran Canariasta sekä tehnyt ohjeistuksen siitä, mitä kaikkia asioita muuttajan on huomioitava jo Suomessa asuessaan ja heti kohdemaahan saavuttaessa. Työssä haastateltiin matkustusmieltyyksiin, persoonallisuuden piirteisiin sekä muuttoprosessiin liittyen 30 Gran Canarialla pysyvästi asuvaa suomalaista. Heidän kokemustensa mukaan oikealla asenteella pääsee pitkälle ja suurin osa heistä suositteli lämpimästi ulkomaille muuttamista.</p>			
Avainsanat Gran Canaria, Espanja, muuttoprosessi, kulttuurishokki, persoonallisuus, matkailija, matkustusmotiivi			

Field of Study Tourism, Catering and Domestic Services			
Degree Programme Degree Programme in Tourism			
Author(s) Nina Peräniemi			
Title of Thesis When spruces change to palm trees – moving to sunny Gran Canaria			
Date	26.1.2015	Pages/Appendices	73 / 5
Supervisor(s) Pauli Verhelä			
Client Organisation /Partners SH Traveledu Oy			
<p>Abstract</p> <p>The internationalization and development of tourism have influenced more and more Finns to come to the conclusion that it is at last time to switch winter clothes into sunglasses and move to the southern warmth. According to Finland's honorary consulate in Las Palmas, in 2014 over 3 000 Finns lived permanently in the Canary Islands and the amount has grown steadily in recent years. Gran Canary, known as the island of eternal spring, is for Finns easy to immigrate to, because it offers services also in Finnish in the south and southwest coast.</p> <p>The adaptation to a foreign culture is a subjective experience, which everyone experience in a different way depending on their background. For some, the combination of Finnish and Spanish culture doesn't cause any problems but for someone taking care of little everyday things can feel like an insurmountable obstacle. Recognition and admittance of possible problems help to survive in various situations and relieve symptoms caused by culture shock. Spanish language skills and cultural knowledge supports issues which are related to living and working in Gran Canary as well as the person's adaptation to the local way of life.</p> <p>The purpose of this thesis is to explore further what kind of challenges people are confronted with during their moving process abroad, from notification and permission issues to their daily life in their new home country. As a process, moving is relatively easy as long as you prepare for it carefully. To ease the moving process abroad, I have gathered in the end of this thesis general information about Gran Canary and made instructions about what kind of things you need to consider while living in Finland and right away after arriving to a new country. I interviewed 30 Finns who are living permanently in Gran Canary about their travelling preferences, personal traits and how they feel about the moving process. According to their experience, with the right attitude you can go a long way and some of them recommended warmly moving abroad.</p>			
<p>Keywords Gran Canary, Spain, moving process, culture shock, personality, traveller, travel motive</p>			

Iso kiitos perheelleni saamastani tuesta ja avusta silloin, kun sitä eniten tarvitsin.

Kiitos myös ystävillemi, jotka jaksoivat kannustaa minua loppuun asti ja uskoivat työhöni.

Kiitokset opinnäytetyön ohjaajalleni Pauli Verhelälle, joka haastoi minut tekemään parhaani eikä päästänyt minua sieltä, mistä aita on matalin.

Erityskiitos kuuluu myös Gran Canarialla asuville suomalaisille sekä paikallisille viranomaisille heidän uskomattomasta ja saumattomasta yhteistyöstään.

Ilman teitä kaikkia en olisi nyt tässä.

Kuopiossa 26.1.2015

Nina Peräniemi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
2	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	8
2.1	Muut työssä käytetyt tutkimusmenetelmät.....	10
2.2	Opinnäytetyön tavoitteet	11
3	KANSAINVÄLINEN MATKAILU	12
3.1	Matkailijoiden luokittelu.....	13
3.2	Matkailijoiden kuluttajakäyttäytyminen	17
3.3	Matkustusmotiivit.....	18
4	PERSOONALLISUUS	22
4.1	McAdamsin kolmitasoinen persoonallisuusmalli	25
4.2	Hollandin typologia persoonallisuuden ja työn yhteensopivuudesta	27
5	KULTTUURISHOKKI	29
5.1	Kulttuurikompetenssi.....	32
5.2	Kulttuuriäly.....	33
6	GRAN CANARIA – MANNER PIENOISKOSSA.....	35
6.1	Elinkeinoelämä	37
6.2	Geografia	38
6.3	Nähtävyydet ja saaren aktiviteettitarjonta.....	40
7	MUUTTOPROSESSI PÄHKINÄNKUORESSA.....	44
7.1	Ilmoitus- ja lupa-asiat	45
7.1.1	Passi	47
7.1.2	NIE-numero ja residencia	50
7.2	Sopimusten irtisanominen ja töiden etsiminen.....	51
7.3	Asuminen ja yleinen hintataso	53
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	54
8.1	Matkustusmotiivit ja -mieltymykset.....	55
8.2	Persoonallisuus.....	57
8.3	Kulttuurishokki.....	57
8.4	Muuttoprosessi	59
8.5	Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	61

9	PÄÄTELMÄT	62
9.1	Opinnäytetyö prosessina	63
9.2	Uskaltakaa jahdata unelmianne	65
	KUVALÄHTEET	67
	LÄHTEET	69
	LIITE 1: KYSELYLOMAKE	74
	LIITE 2: KYSELOMAKKEEN LIITE.....	75
	LIITE 3: HAASTATTELU	76
	LIITE 4: NIE-NUMERO HAKEMUSLOMAKE.....	77

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä kaikkia asioita ulkomaille muuttavan henkilön on otettava huomioon jo kotimaassaan sekä heti kohdemaahan saavuttuaan. Tutkimuksen kohteena on Atlantin valtameressä sijaitseva, Espanjalle kuuluva Kanariansaarten kolmanneksi suurin saari, Gran Canaria sekä siellä vakituisesti asuvat suomalaiset. Suomen Las Palmasin kunniakonsulaatin tilaston mukaan saarella asuu vakituisesti noin 1 000 suomalaista ympäri vuoden. Työn toimeksiantajana toimii SH Traveledu Oy -niminen yritys, jonka toimialana on kustannus- ja matkatoimistotoiminta, matkailualan konsultointi ja koulutus sekä kemikalioiden ja matkamuijosten maahantuonti ja jälleenmyynti.

Teoreettisena viitekehyksenä työssä syvennyttään matkailijoiden luokittelua käsitteleviin teorioihin sekä tarkastellaan lähemmin matkustamisen taustalla olevia tiedostettuja ja tiedostamattomia motiiveja suhteessa matkailijoiden kuluttajakäyttäytymiseen. Matkailullisen näkökulman lisäksi työssä perehdyttään myös ihmisen persoonallisuuden muodostumisen vaiheisiin sekä selvitetään, miten esimerkiksi riskinotto-kyky vaikuttaa henkilön sen hetkisiin valintoihin. Subjektivistista kokemusta tarkastellaan lähemmin kulttuurishokin muodossa, jossa vertaillaan Suomen ja Gran Canarian eroja ja yhtäläisyyksiä sekä sitä, miten muuttoprosessi vaikuttaa ihmisen henkiseen hyvinvointiin.

Työn loppupuolella on Gran Canarialle muuttamiseen liittyvä ohjeistus, jossa esitellään muun muassa saaren hallintoa, elinkeinoelämää ja taloutta, geografiaa sekä paikallisia nähtävyyksiä ja aktiviteettitarjontaa. Saaren esittelyn jälkeen ohjeistus painottuu muuttoprosessin käsittelemiseen kokonaisuutena lupa-asioiden hoitamisesta asunnon järjestämiseen ja työpaikan hankkimiseen. Aiemmin pohdittuja asioita vedetään yhteen kyselylomakkeen ja haastattelun analysoinnissa sekä arvioidaan onko esimerkiksi ihmisen persoonallisuudella vaikutusta hänen elämänsä valintoihin sekä millaisia kokemuksia Gran Canarialle muuttaneilla on muuttoprosessista ja Espanjasta.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Toiminnallinen opinnäytetyö kuvaa nimensä mukaisesti jonkin ammatillisen toiminnan, esimerkiksi tapahtuman järjestämisen (projektisuunnitelma), uudessa työpaikassa työskentelemisen aloittamisen (perehdyttämisopas) tai vaikkapa yleiseen turvallisuuteen (turvallisuusohje) keskittyvät vaiheet. Näin ollen opinnäytetyön lopputulos voi olla muun muassa konkreettisesti tapahtuman läpivieminen, yrityksen kotisivujen perustaminen tai ohjeistuksen laatiminen, joka tarjoaa kaiken tarpeellisen tiedon toiminnan menestykselliselle toteuttamiselle. Työn onnistumisen kannalta on tärkeää, että siinä yhdistyvät tutkimuksen kohteen teoreettinen analysoiminen sekä käytännön toteutus ja sen oikeaoppinen raportointi. (Vilka ja Airaksinen 2003, 9, 51.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla tutkimuksellisella asenteella toteutettu, käytännönläheinen ja mielellään työelämälähtöinen sekä sen tulisi osoittaa alalla tarvittavien tietojen ja taitojen riittävää hallintaa (Vilka ym. 2003, 10). Jokainen työ tarvitsee taakseen aiheen, joka innostaa kirjoittamaan, ja josta opiskelija on oikeasti kiinnostunut. Työelämälähtöisesti toteutettu opinnäytetyö voi avata valmistumisen jälkeen monia ovia ja auttaa opiskelijaa verkostoitumaan tulevaisuudessa hänelle tärkeiden tahojen kanssa. Siksi onkin suotavaa, että toiminnallisella opinnäytetyöllä olisi jokin toimeksiantaja, joka voi olla yksityinen henkilö, yritys, yhteisö tai seura. Toimeksiantajan mukanaoleminen motivoi toteuttamaan työn annetussa ajassa, kehittämään omia työelämävalmiuksiaan sekä luomaan uusia verkostoja. (Vilka ym. 2003, 16 – 17, 23.)

Opinnäytetyöprosessin helpottamiseksi olisi hyvä pitää opinnäytetyöpäiväkirjaa, joka toimii henkilökohtaisena kuvallisessa tai sanallisessa muodossa olevana dokumenttina. Koska opinnäytetyö on niin laaja ja aikaa vievä prosessi, ilman minkäänlaista muistiinpanojen tekemistä prosessin loppuvaiheessa on vaikea muistella ja perustella työn alkupuolella tehtyjä valintoja. Päiväkirjan pitämiselle ei ole vain yhtä oikeaa tapaa, joten jokainen löytää itselleen varmasti mieluisimman tavan. Dokumenttiin olisi tärkeää kirjata kaikki aiheeseen liittyvä ideointi ja pohdinta sekä niitä tukeva kirjallisuus lähdeviitteineen (tekijä, teoksen nimi, painovuosi, kustantaja sekä työssä käytetyt sivunumerot ja mahdollinen teoksen suomentaja ulkomaalaisissa versioissa). Tekemällä jo alusta asti perusteelliset lähdeviitteet, tärkeimpiin teoksiin on helppo palata prosessin eri vaiheissa ja lopullinen lähdeluettelo muodostuu kuin itsestään. (Vilka ym. 2003, 19 – 20.)

Lähdettäessä miettimään opinnäytetyön aihetta ja sen rajaamista, olisi hyvä tutustua ennakkoon jo alalla oleviin samasta aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin. Pyörää ei kannata keksiä uudestaan, vaan pikemminkin on pyrittävä luomaan jotain uutta ja tarpeellista. Jonkin spesifin käytännön ongelman ratkaiseminen rajaa omalta osaltaan teoreettista viitekehystä ja itse tutkimuksen kohdetta. (Vilka ym. 2003, 27.) Ennen opinnäytetyöni aloittamista etsin tietoa Internetistä erityisesti ulkomaille muuttamiseen liittyen ja tulin siihen tulokseen, että kaikkien oleellisten asioiden selvittäminen kymmeneltä eri sivustolta oli työlästä ja vaikeaa varsinkin, jos ei osannut kohdemaan kieltä. Haluan auttaa omalla opinnäytetyölläni muita ulkomaille muuttoa suunnittelevia henkilöitä siten, että he löytävät kaiken tarpeellisen tiedon niin sanotusti saman katon alta, työn loppupuolella olevasta ohjeistuksesta.

Oikealla tutkimusotteen valinnalla ja kohderyhmän rajaamisella työstä saadaan helpostikin käytännönläheinen, vaikka sillä ei olisikaan erillistä toimeksiantajaa. Jokin tietty ohjeistus toteutetaan aina valittua kohderyhmää silmällä pitäen ja heidän mahdollisia tarpeitaan palvelen. Ohjeistuksen idean ja sisällön ratkaiseekin loppupeleissä juuri se, mille kohderyhmälle se on suunniteltu. (Vilka ym. 2003, 38, 40.) Aiheen valinnallani pyrin palvelemaan mahdollisimman monia samassa tilanteessa olevia henkilöitä, jotka pähkäilevät Suomeen jäämisen ja ulkomaille muuttamisen välillä. Vaikka opinnäytetyölläni onkin ulkopuolinen toimeksiantaja, sain vapaat kädet toteuttaa tutkimuksen minua kiinnostavasta aiheesta ja määritellä siihen liittyen työn kannalta keskeisimmät teoriat.

Perinteisessä toiminnallisessa opinnäytetyössä ei erikseen esitellä tutkimusongelmaa eikä siihen liittyviä kysymyksiä, ellei toteutustavaksi ole määriteltä selvityksen tekemistä (Vilka ym. 2003, 30). Tekemääni opinnäytetyötä voisi kuvailla yleisen ohjeistuksen lisäksi myös selvitykseksi, johon olen määritellyt tutkimusongelman eli sen mitä kaikkea ulkomaille muuttavan henkilön on otettava huomioon ja miten koko muuttoprosessi koetaan käytännössä. Pelkkä muuttoprosessin kuvaaminen ja Gran Canarian esitleminen ei kuitenkaan täytä ammattikorkeakoulun asettamia vaatimuksia, vaan niiden rinnalle tarvitaan myös teoreettinen tietoperusta, joka vahvistaa havainnoituja ja tutkittuja asioita.

Alalla käytettävien teorioiden ja niihin liittyvien tarkastelutapojen tulisi heijastua opinnäytetyössä käytettäviin valintoihin ja niiden perusteluihin. Ajallisesti ei ole usein mahdollista toteuttaa opinnäytetyötä koko teorian pohjalta, vaan se voidaan rajata keskeisimpien käsitteiden määrittelemiseen. (Vilka ym. 2003, 42 – 43.) Opinnäytetyössäni olen keskittynyt keskeisimpiin matkailijoiden luokitteluihin, kuluttajakäyttäytymiseen, matkustusmotiveihin, ihmisen persoonallisuuteen ja kulttuurishokkiin liittyviin teorioihin. Valitut teoriat tukevat käsitystä siitä, millainen ihminen todennäköisesti harjoittaa ulkomaille muuttamista ja miten hän kokee muuttoprosessin kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyön tärkeimpinä kriteereinä voidaan pitää työn hyödynnettävyyttä valitussa segmentissä, johdonmukaisuutta ja informatiivisuutta sekä asiasisällön selkeyttä ja sen sopivuutta kohderyhmälle. Erityisesti ohjeistusten kohdalla lähdekritiikki on ensiarvoisen tärkeässä asemassa. Kerätyn tiedon tulisi pitää paikkaansa ja olla ajanmukaista. Siksi tiedon hankkiminen ohjeistukseen tulisi tehdä harkiten ja lähdekritiikkiä hyväksi käyttäen. (Vilka ym. 2003, 53.) Tietoa etsiessäni huomasin toistuvasti saman ongelman: eritoten Espanjan päässä hoidettavat asiat perustuivat Internetin keskustelupalstojen värikkäisiin kommentteihin, joka ei mielestäni sopinut korkeakoulun opinnäytetyön tasoiseksi lähteeksi. Siitä johtuen käytin paljon aikaa Espanjan viranomaisten virallisilla espanjankielisillä Internet-sivuilla, joista saatava tieto oli reaaliaikaista ja luotettavaa. Kävin myös haastattelemassa paikan päällä Gran Canarialla olevia viranomaisia, jolloin tieto tuli varmasti uskottavasta lähteestä.

2.1 Muut työssä käytetyt tutkimusmenetelmät

Toiminnallisen tutkimusotteen lisäksi tässä opinnäytetyössä on käytetty myös kvantitatiivista eli määrällistä ja kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä aineiston keruu perustuu kyselylomakkeeseen, joka toteutetaan joko paikan päällä, puhelimitse, sähköpostitse tai Internetissä. Lomakkeen analyysi esitetään erilaisin kuvioin ja taulukoin prosentiosuuksia hyödyntäen. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä keskiössä on puolestaan yksin tai ryhmässä toteutettavat lomake- ja teemahaastattelut. Tutkimusaineiston keruumenetelmät ovat samat kuin kvantitatiivisessa tutkimusotteessakin. Aineiston analysoiminen tapahtuu joko ryhmittelemällä valittu aineisto erilaisiin tyyppeihin tai teemoihin tai hyödyntämällä molempia kokonaisuuksia. (Vilka ym. 2003, 57.)

Selvitettäessä tarkemmin tilastollisesti mitattavia numeerisia tietoja, kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä tulee ajankohtaiseksi. Numeroiden avulla voidaan kuvata yksiselitteisemmin opinnäytetyöhön liittyviä yksityiskohtia. Ennen kyselylomakkeen tekemistä tulisi miettiä kenelle se tehdään, miksi ja mitä sillä halutaan selvittää. Lomakkeessa ei kannata kysyä mitään sellaisia asioita, mitkä eivät perustu teoreettiseen viitekehykseen tai, joita ei ole määritelty ennalta tutkimusongelmaa asetettaessa. Kyselylomake tulisi suunnitella aina vastaajan näkökulmasta ja siihen pitäisi sisällyttää saate sekä selkeät ohjeet vastaamista varten. Lomake voi koostua erilaisista monivalintakysymyksistä, avoimista kysymyksistä tai molemmista edellä mainituista vaihtoehdoista. Kysymykset tulisi myös asettaa sanallisesti sellaiseen muotoon, että väärinymmärrysten riski olisi mahdollisimman pieni ja lomake seuraisi johdonmukaista järjestystä joko yksittäisistä kysymyksistä yleisiin asioihin tai päinvastoin. (Vilka ym. 2003, 58 – 61.)

Haluttaessa tutkia lähemmin ilmiön kokonaisvaltaista ymmärtämistä, kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on paras vaihtoehto. Selvityksen alla on kirjoittamaton faktatieto jostakin ilmiöstä, käsityksestä tai halusta, joka vaikuttaa vahvasti ihmisen toiminnan taustalla. Kysymysten muotoiluissa käytetään erityisesti mitä, miksi ja miten -sanoilla alkavia lauseita, jotka mahdollistavat paremmin kokonaistavaltaisen vastaajan ajatusten selittämisen. Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä jakautuu strukturoituun (lomakehaastattelu) ja puolistrukturoituun (teemahaastattelu) haastatteluun. Ensimmäinen strukturoitu kyselylomake koostuu avoimista kysymyksistä, jotka kysytään samassa järjestyksessä kaikilta haastateltavilta. Toinen, teemahaastattelu, on käytetyin opinnäytetyön kvalitatiivisen aineiston keräämisen menetelmä. Siinä tietoa voidaan kerätä vapaammin joko jostakin tietystä teemasta tai hyödyntämällä konsultaatiota asiantuntijoilta. (Vilka ym. 2003, 63.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä riittää usein suuntaa antava tieto, joten esimerkiksi kvalitatiivista tutkimusmenetelmää lisänä käytettäessä, haastattelujen nauhalta puhtaaksi kirjoittaminen eli litterointi ei ole täsmällistä ja niin välttämätöntä kuin puhtaasti pelkkään laadulliseen tutkimusmenetelmään turvauduttaessa. Litterointi kannattaakin silloin keskittää vain sisällön kannalta oleelliseen tietoon. Konsultaatioita tehdessä ei ole tarpeen tehdä erillistä litterointia. Tällä tavalla kerättyä aineistoa ei ole pakko analysoida, vaan sitä voidaan hyödyntää myös lähdeaineistona. (Vilka ym. 2003, 63 – 64.)

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa selkeä ja yksinkertainen yleismaailmallinen ohjeistus kaikille ulkomaille muuttoa suunnitteleville henkilöille. Erityisen hyvin ohjeistus sopii juuri opintonsa päättäneille, ulkomailta työtä hakeville tai jo työelämässä oleville henkilöille, jotka harkitsevat muuttoa Gran Canarialle. Koska opinnäytetyö toteutettiin alusta asti yksin, ei ollut tarkoituksenmukaista vastata kaikkien erilaisten kohderyhmien (lapsiperheet ja eläkeläiset) tarpeisiin esimerkiksi Suomesta ulkomaille saatavien tukien muodossa. Käytettävissä olevien resurssien ja ajan puitteissa työtä ja sen laajuutta piti rajata vastaamaan paremmin ammattikorkeakoulun asettamia vaatimuksia.

Tämä opinnäytetyö on merkityksellinen, koska vastaavanlaista tutkimusta kyseisestä kohteesta ei ole tehty aiemmin. Muuttoa ulkomaille suunnitteleva henkilö joutuu etsimään Internetistä monia eri sivustoja pelkästään yhden asian löytämiseksi. Se on sekä turhauttavaa että aikaa vievää, joka voi pahimmassa tapauksessa saada jonkun harkitsemaan ulkomaille muuttamista vielä uudestaan. ”Jos asioiden selvittäminen on jo niin vaikeaa kotimaassa, miten ihmeessä minä saisin hoidettua ne yksin ulkomailla?”. Tämä on juuri se ongelma, johon haluan omalla työpanoksellani puuttua. Suurin osa muuttoa käsittelevistä lähteistä, varsinkin paikan päällä Gran Canarialla hoidettavien asioiden, on espanjaksi, jolloin kielitaidon puute voi rajoittaa jonkun innostusta muuttaa ulkomaille. Opinnäytetyö sisältää kaiken tarpeellisen tiedon muuttamiseen (mitä asioita pitäisi tehdä jo kotimaassa ja heti kohdemaahan saavuttaessa) ja kohdemaahan (Gran Canarian esittely ja kohdetietoa) liittyen suomeksi, kattavasti ja reaaliaikaisesti yhdessä paikassa.

Työtä ja siihen liittyvää tietoa voidaan hyödyntää edelleen monissa erilaisissa työelämäyhteyksissä. Siitä hyötyvät esimerkiksi opiskelun, työn, eläkepäivien tai rakkauden perässä ulkomaille muuttoa suunnittelevat suomalaiset. Myös kohdemaahan toimintojaan operoivat yritykset ja yhteisöt voivat käyttää työssä esiteltyjä asioita tarpeen mukaan omissa toimintaympäristöissään. Työ sisältää myös sellaista tietoa, jota ei ole vielä olemassa muissa yhteyksissä suomeksi niin Internetissä kuin vaikkapa toisten koulujen opinnäytetöissä. Esimerkiksi kohdemaassa paikan päällä hoidettavista asioista on erittäin vähän tietoa suomeksi. Tieto pitäisi osata etsiä juuri oikeasta paikasta paikallisten viranomaisten espanjankielisiltä Internet-sivuilta, joka on ajoittain espanjaa osaavallekin haastavaa.

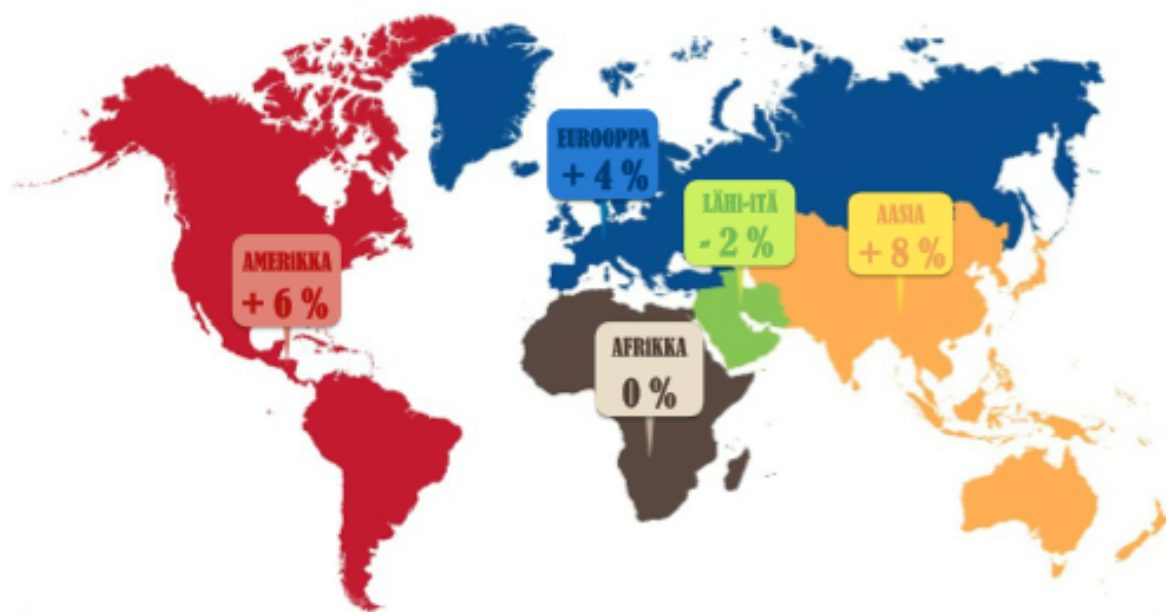
Työn lopputuloksena ei ole erillistä opasta ulkomaille muuttamisesta, vaan tärkeimmät siihen liittyvät asiat löytyvät työn loppupuolelta, teoreettisen viitekehyksen jälkeen olevasta ohjeistuksesta. Erillinen opas olisi jäänyt mielestäni kokonaisuudesta irralliseksi ja sen tekeminen olisi vaatinut toisen henkilön työpanoksen. Joissakin toisissa ulkomaille muuttoa käsittelevissä opinnäytetöissä tieto muuttamisesta ja itse kohdemaasta on tuotu esille sekä teoreettisessa viitekehyksessä että itse oppaassa, joka antaa lukijalle selkeän toiston maun suuhun sitä lukiessaan. Myös itse oppaassa ei luonnollisestikaan ole minkäänlaisia lähdeviitteitä, jolloin lukijan tarkempi aiheeseen syventyminen ja itsenäinen tiedon etsiminen on vaikeaa. Itse en halunnut lähteä tälle linjalle, vaan tehdä kompaktin paketin, josta löytyy kaikki tarvittava tieto helposti ja nopeasti.

3 KANSAINVÄLINEN MATKAILU

Viime vuosikymmenten aikana matkailu on kokenut jatkuvaa kasvua ja siitä onkin tullut yksi nopeimmin kasvavista talouden aloista maailmassa. Viimeisimmän Maailman matkailujärjestön (World Tourism Organization, UNWTO) maailman matkailun barometrin mukaan vuonna 2013 kansainvälinen matkailu saavutti yhteensä 1,4 biljoonan Yhdysvaltain dollarin vientitulot kasvattamalla esimerkiksi kansainvälisten matkailijoiden määrää viidellä prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Maailmanlaajuisesti ulkomaanviennissä mitattuna matkailu on viidennellä sijalla polttoaineiden, kemikaalien, elintarvikkeiden ja autotuotteiden jälkeen. Monissa kehitysmaissa matkailu on kuitenkin listan kärjessä. (Organización Mundial del Turismo OMT 2014.)

UNWTO:n pääsihteeri Taleb Rifain mukaan barometrin tulokset ovat erittäin positiivisia ja vuonna 2013 ympäri maailman matkusti yli miljardi matkailijaa työn, vapaa-ajan, sosiaalisten vierailujen (visiting friends and relatives, VFR) sekä muiden syiden takia. Hänen mukaansa saavutetut tulokset vahvistavat matkailusektorin tärkeää roolia ja sitä kautta edistävät talouskasvua ja kansainvälistä kauppaa. Sijoittamalla matkailu korkeammalle kauppapoliittisella agendalla maksimoidaan sen kapasiteetti edistää kauppaa ja alueellista integraatiota. (Organización Mundial del Turismo OMT 2014.)

Aasia ja Tyynenmeren alue ovat tällä hetkellä nopeimmin kasvava keskittymä kansainvälisissä matkailutuloissa mitattuna (kuva 1.). Kasvua vuoteen 2012 verrattuna on kahdeksan prosenttia, kun listalla toisena olevat Pohjois- ja Etelä-Amerikka keräsivät matkailutuloja kuusi prosenttia. Euroopan matkailutulot kasvoivat vain neljä prosenttia edellisvuoteen verrattuna, mutta sillä on ylivoimaisesti suurin osuus matkailumarkkinoilla (42 % koko maailman matkailutuloista). Yksittäisinä maina Espanjan, Italian, Ranskan ja Saksan tulot kasvoivat yhdestä viiteen prosenttia. (Organización Mundial del Turismo OMT 2014.)

KUVA 1. UNWTO:n kartta vuoden 2013 tilastojen perusteella kansainvälisen matkailun tuloista prosentuaalisesti maanosittain edellisvuoteen verrattuna (mukailtu Harpwallen 2013.)

3.1 Matkailijoiden luokittelu

Vieläkään ei voida sanoa tarkkaan, milloin ensimmäinen matkailija on matkustanut tai minne hänen matkansa on suuntautunut. Kuitenkin ensimmäisistä matkailun jäljistä osa on pystytty todentamaan antiikin Kreikan ja Rooman aikakausiin. Matkailua on esiintynyt Euroopan lisäksi vuosisatojen ajan myös muilla mantereilla, joka on omalta osaltaan vaikuttanut matkailun ja matkailijoiden käyttäytymisen kehittymiseen. Perinteisen matkailun lisäksi on olemassa muitakin matkailun tyyppisiä, jotka tulisi ottaa huomioon sen globaalissa seuraamisessa ja tulevaisuuden haasteisiin vastaamisessa. (Swarbrooke ja Horner 2007, 12 – 13.) Matkailijoiden ryhmittely voidaan jakaa karkeasti kahteen eri pääperiaatteeeseen: selkeästi määriteltäviin sekä mitattaviin ominaisuuksiin (kovat muuttajat) tai vaihtoehtoisesti hankalammin määriteltäviin ominaisuuksiin psykologisiin perusteisiin nojaten (pehmeät muuttajat). Pehmeät muuttajat tarkastelevat lähemmin matkailijan motivaatiotekijöitä sekä hänen yksilöllisiä tarpeitaan. Kuten monissa muissakin tapauksissa, vastakohtat täydentävät toisiaan ja tekevät tästä lähestymistavasta helposti muokattavan myös muihin ryhmittelyihin matkailun ulkopuolella. (Vuoristo 2002, 38.)

Matkailijoiden luokittelu aiemmin mainituilla kovilla muuttajilla käsittää mittariston, jonka avulla on mahdollista jakaa matkailijat erilaisiin tyyppisiin tai segmentteihin. Tällä tavoin voidaan tulkita hyvinkin tarkasti suureen joukkoon sisältyvät omaleimaisemmat ryhmittymät. Luokittelu toteutetaan käyttämällä neljää eri indikaattoria, joita ovat maantieteelliset, demografiset ja sosioekonomiset tekijät sekä harrasteet eli aktiviteetit. Maantieteellisten mittareiden tarkoituksena on asemoida jo olemassa olevat sekä potentiaaliset matkailijat heidän alueellisen ympäristönsä perusteella. Näin ollen luokittelevina tekijöinä ovat esimerkiksi kansalaisuus (suomalaiset – ulkomaalaiset tai yleensäkin ulkomaalaiset kansalaisuuksittain) sekä henkilöiden asuinpaikka (haja-alueet – kaupungit tai vastaavasti asuinpaikka etäisyysvyöhykettäin jostain tietyistä pisteistä). (Vrt. Vuoristo 2002, 39; Swarbrooke ym. 2007, 92 – 93.)

Demografisina indikaattoreina käytetään puolestaan henkilökohtaisempia tietoja, kuten henkilön sukupuolta, ikää, siviilisäätystä, kieltä, rotua ja uskontoa (kuvio 1.). Toisinaan uskonnon ja siviilisäädyn tosin katsotaan kuuluvaksi sosioekonomiseen indikaattoristoon. Nämä mittarit kuvastavat henkilön taloudellista ja yhteiskunnallista asemaa sekä koulutustasoa. Tärkeimpinä sosioekonomisina indikaattoreina voidaankin pitää henkilön asemaa kyseisessä ammatissa ja siitä saatavia tuloja, hänen koulutuksen tasoaan, hänen omistamia asioitaan kuten autoa, vapaa-ajan asuntoa tai matkailuvälineitä sekä työhön liittyen palkallisen vapaa-ajan määrää. (Vuoristo 2002, 39.)

Matkailijat on mahdollista segmentoida myös neljännen indikaattorin eli harrasteiden mukaan. Tämä tuo mukanaan uudenlaisia haasteita, sillä tänä päivänä monien matkakohteiden aktiviteettivalikoima alkaa lähennellä rajatonta. Useat kohteet tarjoavat muun muassa luontoaktiviteetteja, joita ovat erilaiset safarit niin moottorikelkalla kuin muillakin kulkuvälineillä eläimiä unohtamatta, laskettelu, sukellus, kalastus, purjehdus, vaellus sekä muut ulkoilmassa toteutettavat aktiviteetit. Kohteet tarjoavat jotain myös kulttuurinnälkäisille lukuisten tapahtumien, juhlien, historiallisten ja merkittävien kohteiden sekä museoiden ja nähtävyyksien muodossa. (Vuoristo 2002, 40.)

Elinkaaren vaihe Kuluttajien preferenssit ja tarpeet

Lapsi	<i>Stimulaatio:</i> toisten lasten seura leikkimiseen. Vanhempien ohjaus ja tuki.
Teini-ikäinen	<i>Uudet kokemukset:</i> jännitys ja status. Enemmän itsenäisyyttä vanhemmilta, mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen sekä sosiaalinen vuorovaikutus muiden nuorien kanssa.
Nuori aikuinen	<i>Uudet kokemukset:</i> liikkumavara. Mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen sekä sosiaalinen vuorovaikutus muiden samanikäisten kanssa.
Nuori pariskunta	<i>Uudet kokemukset:</i> romantiikka.
Nuori pariskunta vauvan kanssa	<i>Tilat vauvoille:</i> taloudellisuus. Helppo kulku lastenrattaille.
Kasvava perhe	<i>Taloudellisuus:</i> perheliput. Jotain tekemistä koko perheelle.
”Tyhjä pesä”	Mahdollisuus oppia jotain uutta. Passiivinen osallistuminen suurimman osan ajasta.
Vanhukset	Katsominen mieluummin kuin tekeminen. Taloudellisuus. Muiden vanhempien ihmisten seura. Helppo saavutettavuus liikuntaesteisille.

KUVIO 1. Matkailijoiden luokittelu demografisten indikaattoreiden mukaisesti iän ja elinkaaren vaikutuksesta matkustamiseen ja matkakohteen valintaan (mukailtu Swarbrooke ym. 2007, 94.)

Swarbrooke on ottanut matkailijan iän huomioon vuoden 1994 mallissaan, jossa hän jaottelee matkailijat kahdeksaan eri tyyppiin heidän ikänsä ja sen hetkisen elinkaaren vaiheensa mukaan. Malli koostuu lapsen, teini-ikäisen, nuoren aikuisen, nuoren pariskunnan, pienen vauvan kanssa matkalla olevan pariskunnan, kasvavan perheen, niin sanotun ”tyhjän pesän” sekä vanhusten ryhmistä, joihin jokaiseen on listattu heidän preferenssinsä sekä tarpeensa. Esimerkiksi lapsen ensijaisena tarpeena matkalla pidetään toisten lasten seuraa erilaisissa leikeissä sekä hotellissa että uimarannalla. Nuori pariskunta puolestaan etsii lomaltaan uusia kokemuksia niin matkakohteen kuin romantiikankin saralta. Siinä, missä kasvava perhe metsästää perhelippuja, vanhuksat tyytyvät ennemmin katsomaan kuin osallistumaan itse toimintaan. (Swarbrooke ym. 2007, 94.)

Vuosikymmenien ajan kansainväliset tutkijat ovat kehittäneet erilaisia typologioita matkailijoiden käyttäytymisestä. Suurimmassa osassa malleista matkailijat jaetaan ryhmiin heidän matkustusmieltymystensä mukaisesti. Tässä tapauksessa mieltymyksillä tarkoitetaan heidän valitsemaansa matka-

kohdetta, sitä onko matka paketti- vai omatoimimatka sekä mitä aktiviteettejä he tekevät lomansa aikana (Swarbrooke ym. 2007, 89). Näin ollen esimerkiksi tutuista sekä turvallisista kohteista pitävät ihmiset kuuluvat yhteen ryhmään ja eksotiikasta sekä vaarasta nauttivat huimapäät toiseen ääripäähän. Tunnetuimmat matkailijoiden luokittelut maailmalla lienevät Cohenin ja Plogin käsialaa. Erik Cohenin vuoden 1972 pehmeisiin muuttujiin perustuva matkailijatypologia juontaa juurensa Goffamin vuoden 1959 tutkimukseen ihmisten käyttäytymisestä vaihtelevissa tilanteissa. Luokittelussa otettiin huomioon ihmisen kotoisuuden ja turvallisuuden tarve (familiarity) samoin kuin uuden viehätys ja erilaiset elämykset (novelty). Käyttäytymistä ohjaavat roolit muodostuvat sen mukaisesti kummalla ääripäällä on enemmän painoa jossakin tilanteessa. Näin ollen saadaan aikaiseksi neljä eri matkailijatyyppeä, jotka ovat järjestäytynyt massaturisti (organized mass tourist), yksilöllinen massaturisti (individual mass tourist), tutkimusmatkailija (explorer) sekä ajelehtija (drifter). (Swarbrooke ym. 2007, 84; Vuoristo 2002, 48.)

Cohenin luokittelun mukaisesti *järjestäytynyt massaturisti* ostaa pakettimatkan johonkin turvalliseen ja suosittuun matkakohteeseen. Hän matkustaa mieluiten muiden turistien kanssa sekä seuraa jousitamantonta ennalta määrättyä matkareittiä. Tämän tyyliset matkailijat eivät yleensä eksy kauas heidän tutusta hotellistaan tai sen läheisestä uimarannasta. *Yksilöllinen massaturisti* puolestaan ostaa löyhemmän paketin, joka tarjoaa enemmän valinnanvapautta kuten erilliset lennot ja auton loman ajaksi. Hän etsii järjestäytynyttä massaturistia helpommin satunnaisia uusia kokemuksia myös hotellin ja sen lähialueiden ulkopuolelta. Siitä huolimatta heillä on taipumusta pysyä syrjässä ja luottaa matkailuteollisuuteen. (Swarbrooke ym. 2007, 84 – 85.)

Tutkimusmatkailija on nimensä mukaisesti oman matkansa herra. Hän suunnittelee ja toteuttaa alusta asti omat matkajärjestelynsä sekä pyrkii tietoisesti välttämään muiden matkailijoiden seuraa. Tutkimusmatkailijat asettavat lomansa tavoitteeksi paikallisten ihmisten tapaamisen, mutta he odottavat kuitenkin jonkintasoista turvallisuutta ja mukavuutta lomaltaan muun muassa majoitusjärjestelyiden suhteen. *Ajelehtija* tekee kaikkensa tullakseen hyväksytyksi, vaikka se olisi vain väliaikaista. Ajelehtijoilla ei ole minkäänlaista ennalta määrättyä matkareittiä, vaan he valitsevat majoituksensa ja matkakohteensa hetken mielenjohteesta. Niin kauan kuin mahdollista, ajelehtijat välttävät kaikenlaista kontaktia matkailuteollisuuden kanssa. (Swarbrooke ym. 2007, 85.)

Cohenin mukaan kaksi ensimmäistä matkailijatyyppeä ovat osa institutionaalista matkailua (institutionalized tourism) ja kaksi jälkimmäistä jäävät muutamaa poikkeustapausta lukuun ottamatta sen ulkopuolelle. Tutkimusmatkailijat ja ajelehtijat ovat pioneerejä, jotka nauttivat uusien kohteiden tutkimisesta. Järjestäytyneet ja yksilölliset massaturistit seuraavat vuosien jälkeen perästä, kunhan matkakohde on muotoutunut ensin mukavammaksi ja turvallisemmaksi matkustaa matkailuteollisuuden ja infrastruktuurin kehittyttyä. Matkailijoiden luokittelu tiettyihin ryhmiin pelkästään heidän käyttäytymisensä ja tottumustensa perusteella ei ole kuitenkaan kaikissa tapauksissa perusteltua. Muun muassa Richard Sharpley on kritisoinut Cohenin typologista jaottelua sen perustuessa institutionaaliin ja ei-institutionaaliin tyyppeihin. Jotkut tutkimusmatkailijat ja ajelehtijat voivat aivan hyvin tarvita lomallaan opaskirjoja esimerkiksi matkareittien ja majoituksen suunnitteluun, vaikka luokit-

telun mukaan heidän tulisi pärjätä omillaan ja toimia hetken mielijohteesta. (Swarbrooke ym. 2007, 85; Vuoristo 2002, 48 – 49.)

Kollegastaan poiketen Stanley Plog luottaa alun perin vuonna 1974 esittämässä teoriassaan matkailijoiden jakamiseen psykograafisiin tyyppeihin. Hänen tutkimuksensa kohde oli ensisijaisesti selvittää rikkaiden amerikkalaisten lentopelkoon vaikuttavia tekijöitä. Plogin typologia koostuu kolmesta eri matkailijatyypistä, jotka ovat psykosentrikot, allosentrikot sekä näiden kahden välimuoto eli midsentrikot. Psykosentrikoita pidetään itseensä keskittyneinä, varauksellisesti ja ahtaasti ajattelevina henkilöinä. Allosentrikot ovat edellisen vastakohta, erittäin ulospäin suuntautuneita ja avoimia henkilöitä. (Albanese ja Boedeker 2003, 112; Vuoristo 2002, 45.)

Psykosentrikoiden luonteenomaisena piirteenä voidaan pitää valmiiden matkajärjestelyiden eli toisin sanoen seuramatkojen ja erilaisten lomapakettien suosimista. Tuttu ja turvallinen ympäristö vetää heitä puoleensa vuosi vuoden jälkeen, eivätkä passiiviset harrastukset kuten valmiit opastetut liitännäismatkat, rentoutuminen ja auringon ottaminen ole todellakaan poissuljettuja asioita heidän lomallaan. Mieluiten he suosivat autolla tai muuten helposti saavutettavia kohteita, joka on seurausta mahdollisesta lentopelosta. Vastakohtaisesti *allosentrikot* eivät vaadi perusteellisia ennakovalmisteluja matkalleen, vaan he elävät hetkessä. Itsenäisellä matkustusotteella varusteittuina he ovat kiinnostuneita uusista ihmisistä ja kulttureista sekä etsivät vieraita ja eksoottisia matkakohteita. He eivät välttele lentämistä missään muodossa, vaan janoavat heille tuntemattomia elämyksiä ja kokemuksia. He pitävät erilaisten aktiviteettien harrastamisesta ja tyytyvät lomallaan hyvinkin vaatimattomaan palvelu- ja varustetasoon. (Albanese ym. 2003, 112; Vuoristo 2002, 45.)

Näiden kahden matkailijatyypin välimuoto, *midsentrikot*, tasapainoilevat kahden ääripään välillä. Heillä on ominaisuuksia molemmista tyypeistä ja tähän ryhmään kuuluu suurin osa ihmisistä, joka takaa myös taloudellisesti suurimmat matkailumarkkinat. Myös psykosentrikot ovat hyvä ryhmä taloudellisesti heidän suosiessaan ja käyttäessään rahaa valmiisiin paketteihin ja palveluihin. Neljäntenä ja viidentenä tyyppinä luokitteluun voisi lisätä lähes psykosentrikot sekä lähes allosentrikot, jolloin loppupeleissä kaikki sijoittuisivat asteikolle tavallista jakaumaa mukailen. Cohenin luokittelun tavoin Plogin teoriolla on maantieteellinen ulottuvuutensa, joka näyttäytyy kohteiden valinnassa samalla tavoin kuin aiemmin on esitetty uusien kohteiden kohdalla. (Albanese ym. 2003, 112; Vuoristo 2002, 45, 47.)

Vaikka Plogin luokittelu onkin maailmalla yleisesti laajasti käytössä, sen teoriapohja on teoreetikoiden mielestä hutera. Henkilöt käyttäytyvät eri tavalla erilaisissa tilanteissa, joka näkyy matkustettaessa esimerkiksi siten, että lyhyemmällä lomilla on tapana käyttäytyä enemmän psykosentrisesti kun taas pidemmällä lomilla käyttäytyminen pohjautuu allosentriseen malliin. Myös näiden kahden tyyppin välisten tuloerojen katsotaan leimaavan mallin uskottavuutta samoin kuin lentopelon kytkeytyminen kaiken perustaksi. (Vuoristo 2002, 47 – 48.) Suomalaisesta näkökulmasta leimautuminen heti ulko-ovesta ulos astuttaessa psykosentrikoksi, suosiessa valmiita charterlentoja etelän lomakohteisiin matkustettaessa reittilentojen sijaan, on joissakin tapauksissa virheellistä. Ekologisella ajattelulla ja kestävästä kehitystä samalla silmällä pitäen olisi jopa suotavampaa hyödyntää charterlentoja, sillä nii-

den täyttöaste on useimmiten huomattavasti reittilentoja korkeampi, joka edesauttaa vähentämään niistä syntyviä päästöjä.

3.2 Matkailijoiden kuluttajakäyttäytyminen

Matkailijoiden kuluttajakäyttäytyminen voidaan jakaa kahteen eri vaikutustekijään. *Sisäisiin vaikutustekijöihin* kuuluvat kuluttajan motivaatio, hänen asenteensa, persoonallisuutensa sekä havaitsemis- ja oppimisprosessi. Nämä tekijät motivoivat kuluttajaa matkustamaan ja auttavat häntä ymmärtämään, mitä hän oikein haluaa lomaltaan. *Ulkoiset vaikutustekijät* käsittävät viiteryhmät, paikallisen kulttuurin, kaupallisen ja ei-kaupallisen matkailuviestinnän sekä muut sosiaalis-yhteiskunnalliset tekijät. Ne muokkaavat ja myötävaikuttavat kuluttajan sisäisiä vaikutustekijöitä. Osa tästä prosessista tapahtuu kuluttajan huomaamatta matkailuviestinnän kautta ja osa hänen läheisessä vaikutuspiirissään olevien henkilöiden toimesta. Myös globaalilla tasolla olevilla sosiaalis-yhteiskunnallisilla, ekonomisilla ja teknologisilla tekijöillä on vaikutusta hänen käyttäytymiseensä tilannetekijöiden (tilapäiset muutokset henkilökohtaisessa ja taloudellisessa tilanteessa) lisäksi. (Albanese ym. 2003, 106.)

Erilaisten matkailijaryhmien tarpeiden ja toiveiden ymmärtäminen auttaa muun muassa markkinoijia tekemään parempia ratkaisuja 4 P:n malliin liittyen, eli tuotteiden kehittämiseen (product), oikeanlaiseen hinnoittelujärjestelmään (price), jakelukanavaviin (place) sekä myynninedistämiseen kullekin kohderyhmälle sopivimmissa medioissa (promotion). Se myös lisää kuluttajakäyttäytymisen kokonaisvaltaista ymmärrystä sekä edesauttaa uusien trendien ennustamista. (Swarbrooke ym. 2007, 81.) Markkinoijien ja matkapalvelujen tuottajien ei kannatakaan yrittää tarjota jokaiselle ihmiselle samanlaista pakettia, sillä henkilön persoonallisuudella ja hänen mieltymyksillään on esimerkiksi iso merkitys siihen, millaisen matkustusratkaisun hän kokee itselleen miellyttävimmäksi.

Ymmärtääkseen matkailijoiden kuluttajakäyttäytymistä markkinoijien on osattava vastata muun muassa seuraaviin kysymyksiin: mitkä ovat valitun segmentin tärkeimmät matkustusmotiivit, millainen tarjottujen tuotteiden ja palveluiden laatu on, liittykö niiden ostamiseen jotain riskejä kuluttajan kannalta sekä miten erilaisiin yrityksen tekemiin markkinointitoimenpiteisiin reagoidaan kuluttajamarkkinoilla? Kuluttajakäyttäytyminen kiteytyy emotionaalisiin, henkisiin ja fyysisiin toimintoihin, jotka johdattavat kuluttajia heidän tehdessään arvioita ja valintoja tuotteiden ostamiseen ja kuluttamiseen liittyen. Näin ollen kuluttajakäyttäytymistä tutkittaessa havainnointi koskee koko ostoprosessia, myös toimintoja ennen ostoa (ostoa edeltävät prosessit) sekä sen jälkeen (oston jälkeiset prosessit). (Albanese ym. 2003, 103 – 104.)

Hyödynnettäessä kolmiportaista lähestymistapaa pelkän yksittäisen ostoprosessin tutkimisen sijaan, kuluttajan mielenliikkeitä on helpompi seurata. Esimerkiksi syventymällä ostoa edeltäviin prosesseihin, kuten viiteryhmien vaikutukseen ja informaation etsintään, saadaan tärkeää tietoa siitä, mitkä kaikki asiat vaikuttavat kuluttajaan ennen kuin hän tekee varsinaisen ostopäätöksen. Päätöksen hetkellä kuluttajan mieliala ja myymälän miljöö henkilökuntineen ovat avainasemassa siihen, päätyykö hän loppujen lopuksi tuotteen tai palvelun kanssa kassalle asti vai lähteekö hän kävelemään kaupas-

ta tyhjin käsin. Jälkimmäisen skenaarion estämiseksi on tärkeää kiinnittää huomioita asiakaspalvelun laatuun ja sen toimivuuteen. Viimeisellä portaalla kuluttajan ostokäyttäytymistä voidaan seurata tyytyväisyyden tai vastaavasti tyytymättömyyden kannalta muun muassa henkilökohtaisen viestinnän osalta. (Albanese ym. 2003, 104.)

Matkailupalvelua ostettaessa kuluttaja joutuu maitopurkin valintaa vaativampaan tilanteeseen. Hänen tulisi päättää ensinnäkin minne päin maailmaa hänen matkansa olisi tarkoitus suuntautua (paikkakunta ja maa), haluaako hän tehdä omatoimimatkan vai osallistua seuramatkalle (mikä matkanjärjestäjä), milloin matkalle lähteminen tapahtuu (tietty ajanjakso, kuukausi tai vuodenaika), miten pitkään hän aikoo olla siellä sekä millaisia palveluita hän odottaa saavansa lomaltaan (majoituksen taso ja ruokailupalvelut). Suurempien ja harvemmin tehtävän valintojen edessä kuluttaja joutuu monimutkaisempaan prosessiin, jossa hänen päätöksentekonsa vaatii normaalia enemmän aikaa. Lomamatkan ostaminen ei ole rutiininomainen ostopäätös, jolloin valintaa joudutaan pohtimaan monelta eri kantilta. Koska ostopäätös ei ole täysin riskitön, sen tueksi halutaan etsiä tietoa erilaisista tietolähteistä. (Albanese ym. 2003, 105.)

3.3 Matkustusmotiivit

Motivaatiolla tarkoitetaan kaikkia niitä prosesseja, joiden perusteella henkilö käyttäytyy ja toimii tilannesidonnaisesti jollakin tietyllä tavalla (Albanese ym. 2003, 107). Motivaatio on voima, joka saa ihmiset määrätietoisesti yrittämään saavuttaakseen heille asetetut tai heidän asettamansa tavoitteet ja päämäärät. Monien teorioiden mukaan motivaatiota voidaan tarkastella ihmiselle juurtuneena perustarpeena, jonka tehtävä on minimoida fyysistä kipua ja maksimoida nautinto. (Willson 2012, 46.) Motivaatio ei kuitenkaan yksistään riitä selittämään henkilön toimintaa, vaan sen rinnalle tarvitaan myös erilaisia motiiveita eli syitä. Motiivit kuvastavat ihmisen sisäisiä voimakkaita ärsykeitä, jotka laukaisevat hänen toimintansa. Matkustusmotiivien tutkiminen ei olekaan niin yksiselitteistä, kuin sitä voisi aluksi luulla. Pelkkä henkilön käyttäytymisen havainnoiminen ei paljasta pinnan alla olevia syitä. Tällöin vaarana onkin tehdä vääriä kehäpäätelmiä, jotka perustuvat syy-seuraussuhteisiin. Monet eivät välttämättä edes itse tiedä omia matkustusmotiivejaan tai halua paljastaa niitä kysyttäessä. (Albanese ym. 2003, 107 – 108.)

Motiivit voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: tietoiisiin, esitietoiisiin ja tiedostamattomiin eli piilomotiiveihin. Esitietoisella tasolla olevat motiivit eivät kaikissa tapauksissa avaudu henkilölle itselleen, mutta esimerkiksi erilaisia haastatteluja (syvä- ja ryhmähaastattelut) hyödyntämällä markkinatutkimukset voivat tuoda niitä esille. Tiedostamattomien motiivien kohdalla täytyykin tehdä hieman enemmän töitä niiden paljastamiseksi. Markkinoinnillisesti motiivien tutkiminen on haasteellista, mutta viime vuosikymmenien aikana tutkijat ovat kehittäneet monia siihen liittyviä luokitteluja, joista tunnetuimmat ovat Cromptonin vuoden 1979 seitsemän psykologisen matkustusmotiivin luokittelu, Iso-Aholan vuoden 1982 eskapismien malli sekä Krippendorfin vuoden 1987 ristiriitaisten tarpeiden teoria. (Albanese ym. 2003, 108.)

Yhdysvaltalainen John L. Crompton luokittelee matkustusmotiivit sosiopsykologisesti seitsemään eri ryhmään: *pakoon arjesta, rentoutumiseen, pakoon sosiaalisesti hyväksyttävistä arkirooleista, itsetutkisteluun- ja arviointiin, statuksen kohottamiseen, perhesiteiden tiivistämiseen sekä sosiaalisen kanssakäymisen lisäämiseen*. Yhtenä motiivina matkalle lähtemiseen on arkielämän monotonisuus ja tylsyys. Siihen halutaan lähteä etsimään vaihtelua ja mikä olisikaan parempi tapa kuin matkustaa toiselle puolelle maapalloa? Myös niin kutsuttu latautumisefekti (battery-effect) toisena matkustusmotiivina saa henkilön vaihtamaan maisemaa henkisen ja fyysisen latautumisen toivossa. (Albanese ym. 2003, 108.)

Toisinaan esimerkiksi elämä pikkukaupungissa on tullut siihen pisteeseen, että perjantai-illan repäiseminen läheisessä baarissa olisi seuraavana päivänä jokaisen kaupunkilaisen tiedossa ja johtavassa asemassa ollessa se ei olisi julkisesti hyväksyttävää ja saattaisi vahingoittaa yrityksen imagoa. Niinpä ainoana vaihtoehtona on tehdä kolmannen matkustusmotiivin mukaisesti ja lähteä kauas pois tutusta arkiympäristöstä sekä irroitella rauhassa (juomishakuisuus ja seksipalvelujen ostaminen) etelän auringon alla. Neljäntenä matkustusmotiivina Crompton toteaa matkalle lähdön perimmäisenä syynä olevan oman persoonallisuuden uusien ulottuvuuksien etsimisen sekä sisäisen maailman perusteellisen arvioinnin ja tutkimisen. (Albanese ym. 2003, 108.)

Viidennen matkustusmotiivin tavoin joku voi haluta lähteä matkalle vain sosiaalisen arvostuksen saamisen ajamana. Matkustettaessa eksoottisiin ja luksusta pursuaviin maihin, oma ego Facebookin ja Instagramin kuvatulvan ohella pönkittyy ja näennäinen arvostus nousee. Edellisen vastakohtana voidaan pitää kuudetta syytä lähteä matkalle, jonka tarkoituksena on lähentää perheenjäseniä entisestään niin henkisellä kuin fyysiselläkin tasolla vastapainona perhettä erottaville asioille (opiskelu ja työ). Viimeisenä syynä matkalle lähtemiseen voi olla myös sosiaalisten kontaktien kasvattaminen sekä muihin matkustajiin ja paikallisiin ihmisiin tutustuminen. (Albanese ym. 2003, 109.)

Iso-Aholan eskapistista mallia ohjaa käsitys siitä, että matkalle lähteminen johtuu kahdesta syystä: sisäisten palkintojen etsimisestä sekä itse eskapismista eli todellisuudenpakaisuudesta. Tämän tyylinen pako arjesta ja sen rutiineista voi olla seurausta sosiaalisesta (perhe, työkaverit ja naapurusto) tai henkilökohtaisesta (epäonnistumiset ja ongelmat) ympäristöstä ja niiden aiheuttamista paineista. Sisäisten palkintojen etsiminen voidaan jakaa edellä mainitun vertailun mukaisesti sosiaalisten (statuksen nostaminen, ihmisiin tutustuminen ja sosiaalinen vuorovaikutus) tai henkilökohtaisten (itsensä voittaminen, uuden oppiminen ja rentoutuminen) palkintojen etsimiseen. (Albanese ym. 2003, 109; Vuoristo 2002, 43.)

Krippendorfin teoria puolestaan perustuu malliin ristiriitaisista tarpeista, joihin jokainen törmää jossain vaiheessa elämäänsä. Työn ja levon vastakkainasettelu aiheuttaa ongelmia tämän päivän yhteiskunnassa, jossa tehokkuus on erityisessä arvossa. Työkiireiden takia saatetaan helpostikin laiminlyödä perheen yhteistä aikaa projektien deadlineien painaessa päälle. Harrastukset jäävät odotamaan kiireettömämpiä päiviä sekä yksityisyyden ja sosiaalisuuden merkitys kasvaa. Elämän turvallisuus ja pysyvyys eivät enää yhtenä päivänä riitäkään seikkailun- ja vaihtelunhalun nostaessa päätään. Matkustamisella näitä vastakkaisia tarpeita pystytään tasapainottamaan tilapäisesti. Rankasta

työstä pääsee irti pariiksi viikoksi rentoutumaan ja lataamaan akkuja. Samalla perheen yhteinen loma tiivistää siihen kuuluvien henkilöiden välejä ja antaa anteeksi työmatkoilla ja tietokoneenruudun edessä vietetyn ajan. (Albanese ym. 2003, 109.)

Monet tutkijat ovat pohtineet omissa tutkimuksissaan erilaisia tarveteorioita ja niihin linkittyviä tekijöitä erityispiirteineen. Tunnetuin tarveteorioitsija lienee yhdysvaltalainen psykologi Abraham Maslow (1908 – 1970), jonka pyramidimallinen tarveteoria oli aikoinaan oman alansa tutkimusten edelläkävijä. Vaikkakin tarveteoriat eivät muodosta mitään yhtenäistä tieteenalaa, yhteistä kaikille tarveteorioille on kuitenkin se, että niiden huomiotta jättämisellä voi olla hyvinkin haitallisia seurauksia, esimerkiksi henkinen ja fyysinen kärsimys voivat pahimmassa tapauksessa johtaa kuolemaan. (Schultz ja Tapio 2011, 5.)

Maslow'n tarvenaturalistinen malli muodostuu viidestä eri tasosta, jotka ovat alhaalta ylöspäin lueteltuina fysiologiset tarpeet, turvallisuuden tarpeet, yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet, arvostuksen tarpeet sekä itsensä toteuttamisen tarpeet (kuva 2.). Tarpeiden tyydyttäminen etenee alemmalta tasolta seuraavalle, mutta ei ole kuitenkaan mahdotonta, että joku ylemmän tason tarve korostuu hierarkkisesta etenemisjärjestyksestä huolimatta. On kuitenkin helpompi ja loogisempi järjestys edetä tyydyttämällä ensin alemman tason perustarpeet ja jatkaa siitä ylempien tasojen korkeampien tarpeiden tyydyttämiseen. (Vrt. Lämsä ja Uusitalo 2002, 172; Raatikainen 2008, 18; Vuoristo 2002, 42.)

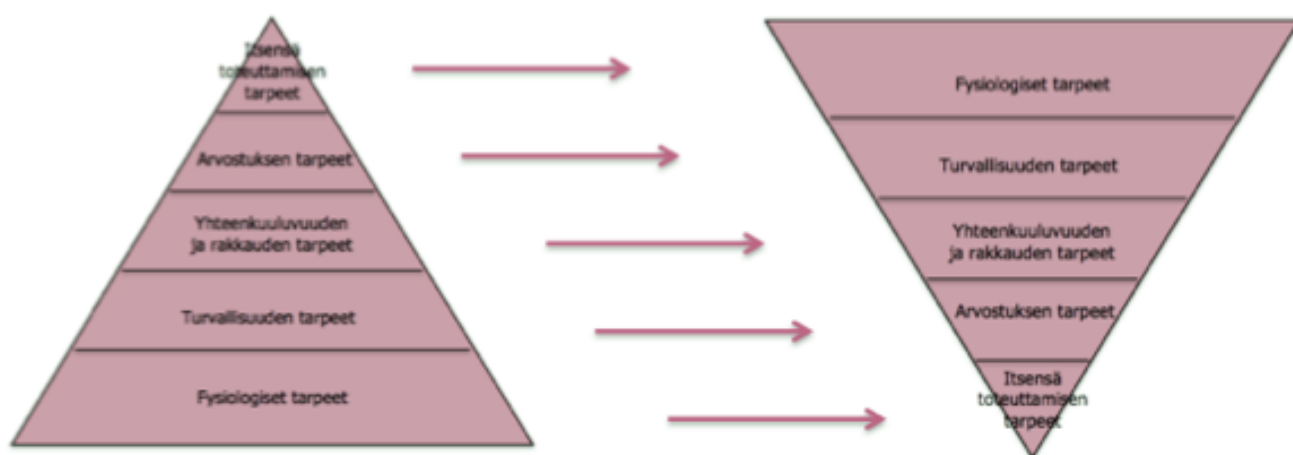
Ensimmäisen tason *fysiologisilla tarpeilla* tarkoitetaan ihmisen fyysisiä tarpeita kuten ravintoa, liikuntaa, lepotaukoja, palautumista, unta, suojaa ja seksuaalisuutta (Businessballs 2014; Lämsä ym. 2002, 172; Raatikainen 2008, 18). Tarpeisiin voidaan liittää myös tyydytys, joka tulee hyvästä järjestyksestä sekä selkeästä rakenteesta. Jokainen ihminen on fysiologisesti utelias, jolloin alimpaan tasoon kuuluvat myös tuntemattomien ja uusien asioiden viehätykset. (Raatikainen 2008, 18.) Alimmalla tasolla myös liikunnan, lepotaukojen ja palautumisen tarve on korostunut viime aikoina (Lämsä ym. 2002, 172).

Toisen tason *turvallisuuden tarpeet* käsittävät muun muassa seuraavat asiat: turvallisen ympäristön, säännöt ja rajoitukset sekä yleisen vakauden (Businessballs 2014). Työelämässä turvallisuuden tarpeisiin liitetään myös työolot ja niihin kuuluvat järjestelyt, palkkaus, pysyvä työpaikka sekä ergonomia (Lämsä ym. 2002, 172). Vaikka ihminen onkin perusluonteeltaan turvallisuuden haluinen, hän kokee siitä huolimatta tarvetta pienelle seikkailulle ja vaihtelulle arjen rutiinien keskellä (Raatikainen 2008, 18). Suomessa esimerkiksi turvallisuuteen ja muihin alempiin tasoihin liittyvät asiat ovat jo niin hyvin hoidossa, että henkilöstön odotukset muun muassa työhyvinvoinnin osalta ovat ylemmillä yhteenkuuluvuuden ja rakkauden, arvostuksen sekä itsensä toteuttamisen tasoilla (Lämsä ym. 2002, 172).

Kolmannen tason *yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet* ilmenevät kontaktin, liittymisen ja seuralisuuden tarpeena (Raatikainen 2008, 18). Me-henki, erilaiset ryhmät ja tiimit sekä työelämän esimies-alainen suhde ovat tärkeässä asemassa kyseisellä tasolla (Lämsä ym. 2002, 172). Rakkaus,

perhe, ihmissuhteet ja erilaiset ryhmät ovat myös oleellisessa osassa (Businessballs 2014). Raatikainen (2008, 18) korostaa edellä mainittujen lisäksi viehätystä hankkia tietoa, joka vaikuttaa suoraan opiskeluintoon. Neljännen tason *arvostuksen tarpeilla* kuvataan ihmisen itselleen asettamia tavoitteita ja niiden mittaamista (Lämsä ym. 2002, 172). Jokaisella ihmisellä on jonkintasoinen sisäinen pätemisen tarve, joka ilmenee vahvasti tällä tasolla. Ihminen on tietoinen omasta itsestään ja tekee määrätietoisia ja suunnitelmallisia valintoja saavuttaakseen asettamansa tavoitteet. (Raatikainen 2008, 18.) Oma status, maine sekä saavutukset ovat olennainen osa toivottua arvostusta, jonka eteen ollaan valmiita panostamaan (Businessballs 2014).

Viidennen tason *itsensä toteuttamisen tarpeet* ovat vaikein taso toteuttaa käytännössä. Tasoon liitetään vahvasti urakehitys ja sen omaksi koetun työtehtävän löytäminen. Joku voi haluta vastauksia elämää suurempiin kysymyksiin ja janota tietoa maailman eri kolkista. (Raatikainen 2008, 18.) Korkeimmalla tasolla oma oppiminen ja osaaminen tulisi olla sillä tasolla, että se on helposti hallittavissa ja siirrettävissä työrooleista ja -tehtävistä toiseen. Työhön ei tulisi suhtautua liian vakavasti, vaan luovuudelle ja itsensä toteuttamiselle tulisi antaa mahdollisuus. (Businessballs 2014; Lämsä ym. 2002, 172.)

KUVA 2. Maslow'n tarvehierarkia perinteisellä ja modernilla tavalla kuvattuna (mukaiiltu Raatikainen 2008, 18.)

4 PERSONALLISUUS

Persoonallisuuden käsitteelle ei ole vielä tänä päivänäkään vain yhtä yksiselitteistä merkityssisältöä, vaan se voidaan edelleen tulkita hyvin moninaisesti. Lazaruksen (1978) mukaan yksilö on integroitu kokonaisuus eli toisin sanoen hän on kaikkien pienten osaprosessien yhdistelmä, jossa hänen toimintonsa ovat osa yhtenäistä järjestelmää. Allportin (1937) varhaisempi määritelmä yksilön persoonallisuudesta mukailee Lazarusta. Hänen mukaansa persoonallisuus on ihmisen sisäisten psykofyysisten rakenteiden dynaaminen kokonaisuus, jolla on suuri vaikutus siihen, miten kukin sopeutuu toimintaympäristöönsä. Yleisemmin persoonallisuutta kuvatessa esille nousee käsitys siitä, että se koostuu erilaisista yksilön kognitiivisista, emotionaalista sekä sosiaalisista ominaisuuksista, jotka jäsentyvät hänen toimintonsa mukaan. Eri yksilöiden toimintatavat voivat olla yhtenäisiä tai erota hyvinkin paljon tilanteesta riippuen. Monet uskovatkin esimerkiksi oman persoonallisuutensa kehittämiseen tai lasten persoonallisuuden muokkaamiseen haluttuun suuntaan kasvatuksen myötä. (Hakanen 1992, 3 – 4, 6; Metsäpelto ym. 2009, 13, 18.)

Persoonallisuusteoriat pohjautuvat erilaisille käsityksille muun muassa siitä, onko ihmisellä hänen kuorensa alla jonkinlainen ydinpersoonallisuus, ovatko persoonallisuuden perustekijät muuttumattomia vai vaikeasti muutettavia sekä mikä kaikki yksilön persoonallisuudessa on hänen varhaislapsuudessaan opittua. Kaikkia edellä mainittuja käsityksiä tukee kuitenkin osittain ajatus siitä, että ihmillisen käyttäytymisen mahdollistava persoonallisuus ei synny sosiaalisessa tyhjiössä, joka on pystytty todistamaan esimerkiksi tutkimalla susilapsia. Vastasyntyneet lapset ovat riippuvaisia vanhemmistaan, joka altistaa heidät vanhempien ennaltamäärittelemälle vuorovaikutukselle, joka puolestaan vaikuttaa omalta osaltaan siihen, millaiseksi lapsen persoonallisuus kehittyy. (Hakanen 1992, 5.)

Ensimmäisen kerran ihmisten välisiä psykologisia eroja on tarkasteltu Hippokrateen aikana (460 – 375 eKr.), jolloin ihmisen elimistön uskottiin koostuvan neljästä perusnesteestä: verestä, limasta sekä keltaisesta ja mustasta sapesta. Galenoksen ajattelumallin mukaan ihmisen käyttäytyminen heijastuu hänen sen hetkisestä kehon perusnesteiden tasapainosta. Veri yhdistettiin iloisuuteen ja optimistisuuteen, lima puolestaan flegmaattisuuteen ja voimattomuuteen. Keltainen sappi sai aikaan huonotuulisuutta sekä vihamielisyyttä ja mustan sapsen ollessa vallitsevana perusnesteinä, ihminen oli surumielinen ja masentunut. Tänä päivänä Galenoksen ajattelumallia perusnesteiden tasapainosta suhteessa ihmisen käyttäytymiseen ei pidetä uskottavana, vaikka omana aikanaan se oli persoonallisuuden tutkimuksen edelläkävijä. (Metsäpelto ym. 2009, 14.)

Moderni persoonallisuuspsykologia perustuu kahteen suuntaukseen, kliiniseen ja tieteelliseen tutkimukseen (kuvio 2.). *Kliinisessä suuntauksessa* keskiössä on psykologisista ongelmista kärsivien potilaiden hoitaminen, persoonallisuushäiriöiden tunnistaminen sekä oireiden ymmärtäminen. Tunnetuimpana vaikuttajana tällä suuntauksella on psykoanalyttisen lähestymistavan uranuurtaja, itävaltalainen Sigmund Freud (1856 – 1939). Freud kuvasi teoriassaan persoonallisuuden eri rakenteet (id, ego ja superego), kehityksen vaiheet sekä niiden välisen vuorovaikutuksen. (Metsäpelto ym. 2009, 14.)

Psykoanalyttisen lähestymistavan lisäksi kliiniseen tutkimukseen kuuluu oleellisena osana humanistinen psykologia ja sen varhaiset edustajat. Etenkin yhdysvaltalainen Carl Rogers (1902 – 1987) yhdessä Abraham Maslow'n (1908 – 1970) kanssa korostivat teorioissaan ihmisen kasvamista kohti itensä toteuttamista ja henkistä kasvua. Myös kognitiiviset persoonallisuusteoreetikot kuten George Kelly (1905 – 1967) jättivät jälkensä kliiniseen tutkimukseen. Heidän näkemyksensä mukaan ihminen on tiedonkäsittelijä, jota voidaan tarkastella hänen pyrkimyksellään tulkita itseään ja ympäröivää maailmaa sekä hänen tavallaan hankkia tietoa. (Metsäpelto ym. 2009, 14.)

Kliinisen suuntauksen vahvuutena voitaisiin pitää tutkimuksen tarkastelun kohdetta – ihmistä kokonaisuutena (persoonallisuuden eri vivahteet ja niiden väliset vuorovaikutussuhteet). Edellä mainittua lähestymistapaa kutsutaan idiografiseksi, sen tarkoituksena on päästä kiinni ihmisen sisimmästä ja tutkia hänen persoonallisuutensa ydintä. (Metsäpelto ym. 2009, 14 – 15.) Tutkimus ei ole kuitenkaan täysin aukoton. Se, mikä pitää paikkansa jonkun toisen kohdalla, ei välttämättä olekaan totta jonkun toisen kohdalla. Päätelmät ihmisen persoonallisuudesta perustuvat subjektiiviseen kokemukseen jostakin tietyistä yksilöstä, joten tiedon yleistäminen voi joissakin tapauksissa vääristää havainnoituja seikkoja toisissa toimintaympäristöissä.

Toinen, *tieteellinen suuntaus* keskittyy puolestaan selvittämään ihmisen käyttäytymisen taustalla olevia yleisiä lainalaisuuksia ja eroja psykologisissa ominaisuuksissa erilaisten ihmisten välillä. Näin ollen kokeellisella psykologialla ja differentiaalipsykologialla on niin sanottu nomoteettinen lähestymistapa tutkittaessa ihmisen persoonallisuutta ja siihen vaikuttavia asiota. Tässä tapauksessa nomoteettisuudella tarkoitetaan tutkitusta asiasta (persoonallisuus) muodostettua kuvausta, joka sopii mahdollisimman moneen ihmiseen. (Metsäpelto ym. 2009, 15.)

Kokeellinen psykologia tähtää luonnontieteelliseen täsmällisyyteen, joka on mahdollista saavuttaa laboratoriossa tutkimalla tutkimusongelmaa muuttamalla ensin yhtä tekijää (riippumaton muuttuja) ja seuraamalla sitten, mitkä ovat sen vaikutukset toiseen tekijään (riippuva muuttuja). Kokeellisen psykologian isänä voidaan pitää saksalaista Wilhelm Wundtia (1832 – 1920), jonka ansiosta Leipzigiin voitiin tarkastella persoonallisuuteen vaikuttavia tekijöitä laboratorio-olosuhteissa jo 1870-luvulla. Muita merkittäviä alan tutkijoita ovat muun muassa venäläinen Ivan Pavlov (1849 – 1936) sekä yhdysvaltalainen B. F. Skinner (1904 – 1990). Tutkimukset ovat luoneet tärkeän perustan tämän päivän kokeelliselle persoonallisuustutkimukselle, jota edesautetaan esimerkiksi tunteita hyödyntämällä. (Metsäpelto ym. 2009, 15.)

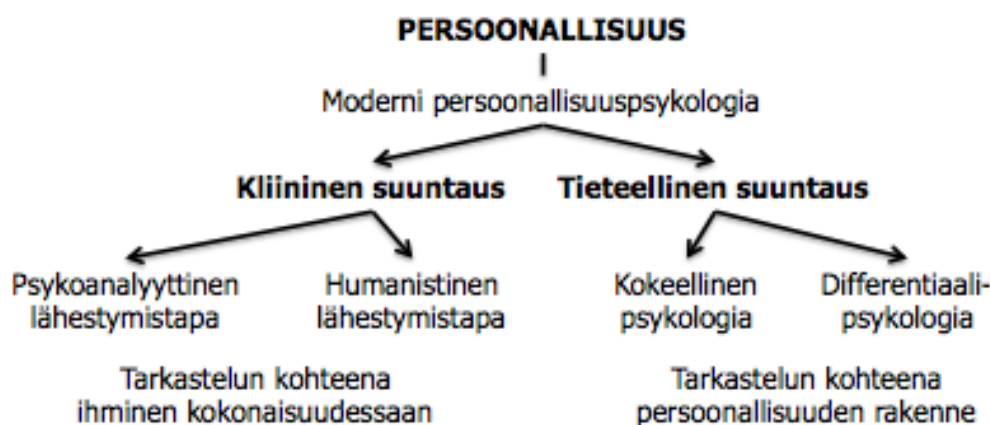
Kokeellisen tutkimuksen vahvuus piilee sen rakenteessa – se on ainut tutkimusasetelma, joka pystyy välittämään objektiivista tietoa tutkittavien ilmiöiden syy-seuraussuhteista. Tutkittavasta asiasta saadaan kerättyä puolueetonta tietoa tutkimalla sitä kontrolloiduissa olosuhteissa hyödyntämällä objektiivisia mittareita. Näin ollen esimerkiksi tutkittavan henkilön vaikeudella ilmaista itseään ja kokemuksiaan tai hänen yksilöllisellä vastaustavallaan ei ole vaikutusta tutkimusaineistoon ja sen analysointiin. Liiallinen objektiivisuus voi olla kuitenkin myös heikkous sen rajoittaessa tutkittavien ilmiöiden lukumäärää. Muun muassa minäkuvan ja yksilön itsetunnon tutkiminen jää kokeellisen tutki-

muksen ulkopuolelle niiden edellyttäessä kosketusta subjektiiviseen kokemukseen. (Metsäpelto ym. 2009, 15.)

Differentiaalipsykologia puolestaan kartoittaa psykologisia eroavaisuuksia eri yksilöiden välillä sekä etsii vastausta niitä selittäviin tekijöihin. Otantaan kuuluu useimmiten suuri joukko ihmisiä, jolloin tutkimuksen keskiössä on tilastollisten yhteyksien todentaminen. Ensimmäinen tutkija, joka hyödynsi työssään laajamittaisesti differentiaalipsykologiaa ihmisten psykologisista ja fyysisistä ominaisuuksista, oli korrelaatiokertoimen keksijänäkin tunnettu englantilainen Sir Francis Galton (1822 – 1911). Tämän tiedealueen keskeisenä osana voidaan pitää psykometriikkaa ja siihen läheisesti liittyviä kysymyksiä kuten ihmisten vastaustaipumusta erilaisissa kyselylomaketutkimuksissa. (Metsäpelto ym. 2009, 15 – 16.)

Yhtenä merkittävimmistä edistysaskelista differentiaalipsykologian saralla voidaan pitää englantilaisen psykologi Charles Spearmanin (1863 – 1945) kehittämää faktorianalyysia, joka perustuu laajan tilastollisen tutkimusaineiston tiivistämiseen erilaisiin faktoreihin eli perusolottuvuuksiin. Analyysin avulla on pyritty vastaamaan kysymyksiin ihmisen persoonallisuuden rakenteeseen liittyen. Englantilais-yhdysvaltalainen psykologi Raymond Cattell (1905 – 1998) tuli tunnetuksi uransa aikana luodusta 16 piirteen sisältämästä ihmisen persoonallisuuden piirteiden yleispätevästä luokittelusta. (Metsäpelto ym. 2009, 16.) Cattellin tutkimuksen jälkeen luokittelun mukaisten piirteiden lukumäärä on vaihdellut nykyiseen Goldbergin luomaan viiden suuren persoonallisuuspiirteiden malliin.

Yksilön piirreoriat eivät kuitenkaan yksin riittäneet selittämään persoonallisuuden eri vivahteita, vaan mukaan tarvittiin näkökulmia myös muista persoonallisuutta selittävästä tekijöistä, kuten motiiveista. Tänä päivänä motivaatio ymmärretään erilaisten merkitysten summana, jota tavat, joilla ihminen pyrkii toteuttamaan halujaan sekä ympäristön ja ihmisen itsensä asettamat mahdollisuudet yrittävät selittää. Yksittäisen henkilön tapauksessa hänen motivaationsa tutkiminen ja analysoiminen riippuu hänen synnynnäisistä taipumuksistaan sekä toimintaympäristön asettamista mahdollisuuksista ja rajoitteista. Monissa tutkimuksissa välittömän ympäristön ja laajemman yhteiskunnallisen kontekstin (kulttuuriympäristö, historiallinen tilanne ja ikäkohortti) merkitys yksilön persoonallisuuden kehittymiselle on tunnustettu merkittäväksi. (Metsäpelto ym. 2009, 16 – 17.)

KUVIO 2. Modernin persoonallisuuspsykologian rakenne.

4.1 McAdamsin kolmitasoinen persoonallisuusmalli

Yhdysvaltalainen psykologian professori Dan P. McAdams kehitti ihmisen persoonallisuuden tutkimiseen kolmitasoinen mallin, jonka tasoina ovat yksilön taipumukselliset piirteet, tyypilliset sopeutumistavat sekä tarinamuotoinen identiteetti. Mallissa yksilön persoonallisuus (psykologinen yksilöllisyys) nähdään jokaisen henkilön eri piirteiden, elämän erilaisiin tilanteisiin sopeutumistapojen ja alati muuttuvien elämäntarinoiden summana. Metaforisesti edellä esitettyä mallia voisi kuvata tauluna: taipumukselliset piirteet tekevät taulun kehyksen, tyypilliset sopeutumistavat kuvien yksityiskohdat ja tarinamuotoinen identiteetti itse kertomuksen raamien ympärille. McAdamsin teoria huomioi edellä mainittujen tasojen lisäksi myös evoluution kehityshistorian ja siihen liittyvät kulttuurilliset vaikutukset. (Metsäpelto ym. 2009, 22.)

Ensimmäisessä tasossa, *yksilön persoonallisuuden taipumuksellisissa piirteissä* (dispositional traits), keskiössä ovat perustavanlaatuiset ajasta, paikasta ja tilanteesta riippumattomat yksilön ominaisuudet. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi suhteellisen pysyviä (ajallisesti ja toistuvasti mitattuna) persoonallisuuden piirteitä, kuten viittä suurta persoonallisuuden piirrettä ja temperamenttia. (Metsäpelto ym. 2009, 22 – 23.) Yhdysvaltalaisen persoonallisuuspsykologi Lewis Goldbergin luoma viiden suuren persoonallisuuspiirteen malli (The Big Five tai OCEAN) koostuu viidestä yleisimmästä persoonallisuuden piirteestä. Nämä piirteet ovat avoimuus (Openness), tunnollisuus (Conscientiousness), ulospäin/sisäänpäin suuntautuneisuus (Extraversion/introversion), miellyttävyyys (Agreeableness) sekä luonnolliset reaktiot (Natural reactions). (MindTools 2014.)

Temperamentilliset persoonallisuuspiirteet liittyvät neurobiologisiin rakenteisiin ja ovat havaittavissa ihmisen käytöksestä jo varhaislapsuudessa. Tutkittaessa esimerkiksi pieniä vauvoja, heidän välillään on havaittu huomattaviakin eroja muun muassa sopeutumiskyvyssä (hymy, kontaktikyky sekä keskittyminen), tunneilmaisussa (itkuherkkyys) sekä aktiivisuustasossa (vireystilan erot). Näin ollen perusta aikuisuuden persoonallisuudelle muodostuu varhaisesta temperamentista, jolloin perimällä on vaikutusta persoonallisuuden kehitykseen. Perimä ei ole kuitenkaan ainut vaikuttava tekijä persoonallisuuden muovautumisessa, vaan ympäröivä kulttuuri antaa myös oman leimansa lapsen persoonalle. (Metsäpelto ym. 2009, 23.) Taipumuksellisten piirteiden ilmaisu onkin siten kulttuurisidonnaisista – miten ja milloin yksilö ilmaisee itseään on sidoksissa hänen kulttuuriinsa sekä sen kirjoitettuihin ja kirjoittamattomiin normeihin.

Toinen taso, *tyypilliset sopeutumistavat* (characteristics adaptations), jatkaa ensimmäisen tason linjaa ja syventää entisestään persoonallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tyypilliset sopeutumistavat voivat liittyä ihmisen sukupuoleen, sosioekonomiseen asemaan tai vaikkapa etniseen taustaan. Monet kognitiivis-sosiaaliset, motivationaliset, kehitykselliset ja strategiset osatekijät ovat osa toista tasoa. Yksilön tyypillisistä sopeutumistavoista moni voi muuttua tilannesidonnaisesti (hetkellinen stressitila) tai pidempiaikaisesti (uusi työ ja perheen perustaminen) hänen elämänkulkunsa myötä. Eri kulttuurit näkyvät myös yksilöiden sopeutumistavoissa erilaisiin tilanteisiin. Muun muassa arvot ja uskomukset määrittävät käyttäytymisen rajoja sekä ne poikkeavat toisistaan individualismia tai vaihtoehtoisesti kollektivismia edustavissa kulttuureissa. (Metsäpelto ym. 2009, 24 – 25.)

Kolmas ja viimeinen taso, *tarinamuotoinen identiteetti* (integrative life narratives), kuvaa erityisesti aikuisen persoonallisuutta. Tässä tapauksessa identiteetti kuvastaa ihmisen itsensä ja hänen elämänsä rakentamaa jatkuvasti kehittyvää tarinaa. Se luo tarkoituksellisuuden ja jatkuvuuden tunteen sekä auttaa ihmistä ymmärtämään elämäänsä paremmin. Elämän merkitys ja oman niin sanotun paikan jäsentäminen ja tulkinta on koko elämän pituinen prosessi. Muodostuvan aikuisuuden (emergent adulthood) aikaan, noin 18 – 25 vuoden iässä, tarinamuotoinen identiteetti alkaa rakentua muutoksen ja etsinnän seurauksena. Etsimällä itseään ja kokeilemalla rajojaan, nuori aikuinen asettaa elämälleen pysyvämpiä ratkaisuja niin elämänkatsomuksessa, työelämässä kuin rakkaudessaakin. (Metsäpelto ym. 2009, 25 – 26.)

Yksilön persoonallisuuden tarinamuotoinen identiteetti on korostunut myös muissa aikuisen elämänmuutoksissa. Esimerkiksi äkillinen sairastuminen, työpaikan menettäminen, perheen perustaminen tai eläkkeelle jääminen laittavat elämän jossain määrin uuteen uskoon. Aikaisempi elämäntilanne muuttuu joskus varsin radikaalistikin yllättävän tilanteen edessä, jolloin reagoiminen uuteen asiaan muuttaa elämää joko parempaan tai huonompaan suuntaan. Kuten kahdessa aikaisemmassakin tasossa, myös tässä tasossa kulttuurilla on aivan erityinen merkitys. Eri kulttuurit muokkaavat tarinoita ja antavat suuntaa siitä, miten ihmisen tulisi elää elämäänsä. Nyky-yhteiskunnassa tarinamallit voivat kilpailla keskenään suuren tarjonnan vuoksi. Siksi jokaisen ihmisen tulisi valita juuri hänelle sopiva tarinamalli ja elää sen mukaan. (Metsäpelto ym. 2009, 26.)

KUVIO 3. McAdamsin kolmitasoinen persoonallisuusmalli askelmittain kuvattuna.

McAdamsin kolmitasoista persoonallisuusmallia voi vertauskuvallisesti kuvata aiemmin mainittuna tauluna tai vaikkapa askelmina (kuvio 3.). Jokainen askel korkeammalle, on askel lähemmäksi itsensä tuntemista. Jos ensimmäisellä tasolla ihmetellään sitä, millainen henkilö on ja miltä hänestä juuri sillä hetkellä tuntuu, vie toinen taso pohdinnat askelta pidemmälle. Siellä vastaan tulee esimerkiksi kysymys siitä, mitä ihminen haluaa elämältään ja mitä hän on valmis tekemään sen eteen. Viimeinen taso puolestaan pääsee asian ytimeen eli siihen, miten hänestä on tullut juuri hän ja mihin hän on loppujen lopuksi elämässään menossa. Tasolta toiselle hyppiminen tietokonepelin tavoin on mahdollista, mutta onko siinä mitään järkeä? On turha miettiä, mihin elämä vie, jos ei osaa edes vastata peruskysymykseen: kuka minä olen?

4.2 Hollandin typologia persoonallisuuden ja työn yhteensopivuudesta

Amerikkalaisen psykologi Jonh L. Hollandin (1919 – 2008) tutkimusten mukaan suurin osa ihmisistä kuuluu johonkin kuudesta yleisimmästä persoonallisuustyyppistä, jotka ovat realisti (Realistic), tutkiva (Investigative), taiteellinen (Artistic), sosiaalinen (Social), yritteliäs (Enterprising) sekä sovinainen (Conventional) (kuvio 4.). Hollandin typologinen RIASEC-luokittelu tarkastelee eri persoonallisuusista muodostuvien tyyppien piirteitä ja niiden yhteensopivuutta työn ominaispiirteisiin. Mallilla pyritään selittämään ammatillista käyttäytymistä sekä antamaan käytännön vinkkejä esimerkiksi ammatinvalintaan tai sen vaihtamiseen. Mitä enemmän henkilöllä on yhteistä aiemmin mainittujen luokittelujen kanssa, sitä enemmän hän ilmaisee piirteillään ja käyttäytymisellään kytketymistään kyseiseen persoonallisuustyyppiin joko tietoisesti tai tiedostamattaan. (Career Key 2014; Martínez Vicente ja Valls Fernández 2001, 578.)

Hollandin teorian (1992) mukaan ihmiset etsivät tietoisesti sellaisia toimintaympäristöjä ja ammatteja, jotka mahdollistavat heidän tietojen ja taitojensa toteuttamisen käytännössä, asenteiden ja arvojen ilmaisemisen, ongelmien kohtaamisen sekä heille mieluisten roolien hoidettavakseen ottamisen. Ihmisten ja toimintaympäristöjen välisestä vuorovaikutuksesta syntyviä seurauksia voi ennustaa sekä niitä voi ymmärtää paremmin hyödyntämällä eri persoonallisuustyyppien jaottelua ja ympäristömalleja henkilökohtaisiin kykyihin, sosiaaliseen käyttäytymiseen, vaikutteille alttiuden herkkyyteen, ammatinvalintaan, sen pysyvyyteen, ammatilliseen menestykseen sekä valintoihin ja koulutuksellisiin saavutuksiin viitaten. (Martínez Vicente ym. 2001, 578.)

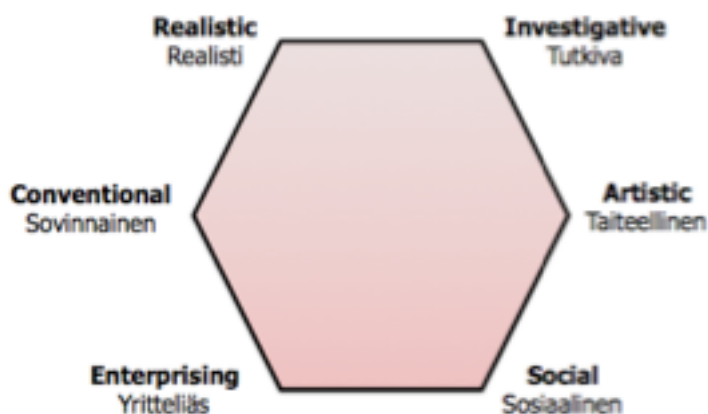
Realistit näkevät itsensä käytännönläheisinä, todellisuudentajuisina ihmisinä, jotka arvostavat asioita, joita voi nähdä, koskettaa ja käyttää. He ajautuvatkin usein sellaisille aloille, jossa he voivat olla tekemisissä esimerkiksi eläinten tai erilaisten koneiden kanssa. Huomioitavan arvoiset taidot mekaanisten ja elektronisten laitteiden kanssa, auttaa realisteja menestymään heidän valitsemassaan työssään. *Tutkivaan persoonallisuustyyppiin* kuuluvat ihmiset mielletään tieteellisiksi, intellektueilleiksi sekä täsmällisiksi henkilöiksi, joiden arvostuksen kohteen pääpaino on biologisissa, tieteellisissä sekä kulttuurisissa ilmiöissä. Siitä johtuen he ovat hyviä ratkomaan matemaattisia ja tieteellisiä ongelmia sekä ymmärtämään niiden syy-seuraussuhteita. Mallin mukaan tämän tyyliiset henkilöt pyrkivät välttämään myymiseen, ihmisten houkuttelemiseen ja johtamiseen liittyviä työtehtäviä. (Career Key 2014; Martínez Vicente ym. 2001, 578.)

Taiteelliseen persoonallisuustyyppiin kuuluvat ihmiset näkevät itsensä omaperäisinä, itsenäisinä ja tunteikkaina henkilöinä, jotka arvostavat luovaa taidetta sen eri muodoissa. He omaavat hyvät taiteelliset kyvyt, jotka edesauttavat toteuttamaan musiikin, taiteen, kirjoittamisen, teatterin sekä käsityöiden innovoivaa linjaa. Työtehtävät, joiden hallinta edellyttää verbaalisten, fyysisten ja inhimillisten taitojen käyttämistä esteettisten, luovien ja taiteellisten ratkaisujen luomiseksi on osa heidän arkipäiväänsä. Luovuuden tukahduttamisen vuoksi, he välttävätkin ennalta määrättyjä ja usein samalla kaavalla toistuvia työtehtäviä. (Career Key 2014; Martínez Vicente ym. 2001, 578.)

Sosiaaliset henkilöt mielletään ystävällisiksi, avuliaksi ja luotettaviksi. Heidän sydämensä sykkii ihmisten auttamiselle joko kouluttamisen, informoimisen, opastamisen tai parantamisen keinoin. Ihmisten auttaminen ja heidän ongelmiansa ratkaiseminen ajaa tämän persoonallisuustyyppin edustajat esimerkiksi opetustyöhön tai hoitoalalle. *Yritteliäiseen persoonallisuustyyppiin* kuuluvat ihmiset ovat puolestaan kunnianhimoisia, energisiä ja seurallisia. Tämän tyylliset henkilöt ovat hyviä johtamaan niin toisia ihmisiä kuin asioitakin. He arvostavat menestymistä taloudellisesti, johtajuudellisesti, liiketoiminnallisesti sekä poliittisesti. Hyvät ihmissuhdetaidot, kyky olla vakuuttava ja johtaa tarkoituksenmukaisesti ovat yritteliäiden henkilöiden ehdoton vahvuus. (Career Key 2014; Martínez Vicente ym. 2001, 578.)

Viimeinen Hollandin typologisen luokittelun mukaisista ryhmistä ovat *sovinnaiset* ihmiset. Heidän toimintansa on hallittua ja se etenee jonkin ennalta määrätyn kaavan mukaan. Sovinnaiset henkilöt ovat hyviä työskentelemään systemaattisesti ja järjestelmällisesti erilaisten tiedostojen käsittelyssä, muistiinpanojen tekemisessä, materiaalien jäljentämisessä, kirjallisten ja numeeristen tietojen järjestämisessä sekä näihin liittyvien laitteiden käyttämisessä. Tämän tyylliset henkilöt työskentelevätkin usein hallinnollisissa tehtävissä eri laitoksissa ja toimistoissa. (Career Key 2014; Martínez Vicente ym. 2001, 578.)

Hollandin teorian mukaan yhdistämällä persoonallisuustyyppi sitä parhaiten vastaaviin toimintaympäristöihin, työtyytyväisyys ja siinä menestyminen paranee. Saman tyylliset ihmiset nauttivat toistensa kanssa työskentelemisestä ja heillä on taipumusta luoda sellainen toimintaympäristö, joka palkitsee valitun tyyppin mukaisen käyttäytymisen. Palkitseva työympäristö lisää yksilön vapautta toimia rohkeammin ja samalla nostaa hänen työtehoaan. Sen sijaan, että jokaista ihmistä vastaisi vain yksi persoonallisuudentyyppi, Holland ehdottaa mielenkiintoa myös muihin viiteen tyyppiin, sillä niitä yhdistelemällä on mahdollista luoda jopa 720 erilaista persoonallisuutta selittävää kuviota. Kuusikulmiollaan Holland halusi ilmentää persoonallisuustyyppien ja toimintaympäristöjen välisiä suhteita. Mitä lähempänä nämä tyytit ovat toisiaan, sitä samankaltaisempia ne ovat. Esimerkiksi realistit ovat yhdenmukaisuudellaan lähimpänä tutkivia ja sovinnaisia, mutta sosiaaliseen persoonallisuustyyppien ryhmään kuuluvien kanssa heillä on vähiten yhteistä. (Sources of Insight 2009.)

KUVIO 4. Hollandin persoonallisuustyyppien jaotteluun kehitetty kuusikulmio (mukailtu Sources of Insight 2009.)

5 KULTTUURISHOKKI

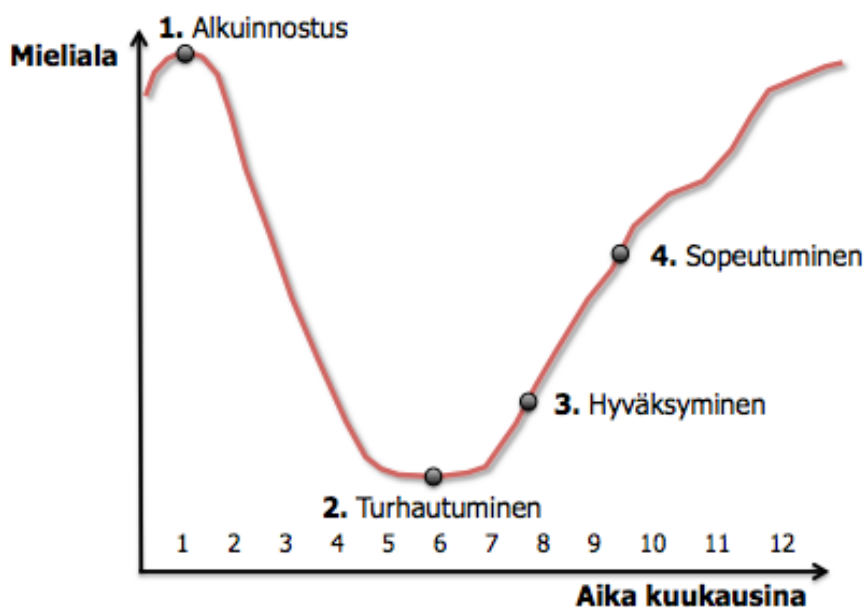
Kulttuurishokkia voisi kuvainnollisesti verrata aallokkoon meren rannalla (kuva 3.). Henkilön edustama niin sanottu vanha kulttuuri on kuin ranta, jota vasten uuden kulttuurin aallokko vyöryy. Itse kulttuurishokki syntyy näiden kahden kulttuurin yhteentörmämisestä, joka johtaa muutosprosessiin entisen kulttuurin sulautuessa paikallisen kulttuurin mukaiseksi. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista luopua kaikesta tutusta ja turvallisesta, vaan antaa uudelle kulttuurille mahdollisuus. Mitä rohkeampi ja avoimempi on oudoille ja tuntemattomille asioille, sitä helpommin niihin pääsee sisälle sekä sitä nopeampi on päästä yli mahdollisesta kulttuurishokista. (Sinkkonen 2009, 79 – 80.)

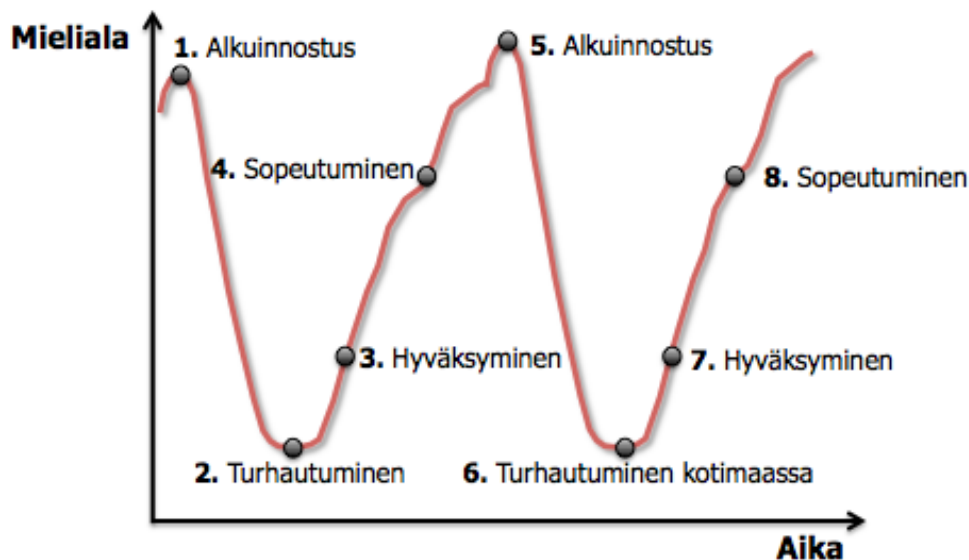
KUVA 3. Kulttuurishokin kuvaannollinen havainnollistaminen – vanha kulttuuri sekoittuu rantahiekan tavoin uuden kulttuurin aallokoihin (Peräniemi 2013-01-13.)

Muuttaessa sopeutuminen uuteen kulttuuriin on aina subjektiivinen kokemus ja se vie oman aikansa. Toiset sopeutuvat toisia nopeammin muuttuneeseen ympäristöön, kun taas toisilla adaptaatioon voi kulua vuosiakin. Mitä erilaisempi toimintaympäristö on aiempaan verrattuna, sitä todennäköisemmin siitä myös nostetaan esille itselle vieraita asioita. Henkilökohtaiseen sopeutumiseen liitetään esimerkiksi rutiinien ja harrastusten merkitys, oman arvopohjan ja sopeutumishaasteiden tiedostaminen sekä sosiaalisen verkoston sisältö. Tekemällä arjesta mahdollisimman normaali jo alusta asti, auttaa vaikeidenkin haasteiden läpikäymisessä. Harrastuspohjan pysyvyys tuo sisältöä työn ulkopuolelle ja lisää henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä helpottaa verkostoitumisessa. Pitämällä yhteyttä sekä jo olemassa olevaan verkostoon että luomalla uusia verkostoja, pienentää koti-ikävää ja edistää yhteiskäytävyydentunnetta. (Sinkkonen 2009, 74 – 75.)

Klassisin sopeutumisteoria lienee peräisin 1960-luvulta antropologi Kalervo Obergin (1901 – 1973) kynästä. Hän mallinsi vieraan kulttuurin kohtaamisen tunnetasolla neljään eri vaiheeseen: alkuinnostukseen, turhautumiseen, hyväksymiseen ja sopeutumiseen (kuvio 5.). U-käyränäkin tunnettu malli ei kuitenkaan yksin riittänyt selittämään ihmisten subjektiivisesti koettuja emotionaalisia kokemuksia uudessa kulttuurissa, vaan sen rinnalle tarvitiin myös muita malleja. Niin syntyi tänä päivänäkin paljon käytössä olevat Gullahorn & Gullahornin (1963) kehittämä W-käyrä, joka kuvaa vieraan maan lisäksi myös kotimaahan palaamisen aiheuttamat reaktiot (kuvio 6.) sekä Young Yun Kimin (2001) innovoima spiraalikäyrä, jossa henkilökohtainen kasvu ja kulttuuriin sopeutuminen tapahtuu asteittain spiraalimaisesti. (Intercultural Link 2013.)

KUVIO 5. Obergin U-käyrä (mukaiutu Sinkkonen 2009, 75.)

KUVIO 6. Gullahorn & Gullahornin W-käyrä (mukaiutu Intercultural Link 2013.)

Alkuinnostuksen eli kuherruskuukausivaiheen aikana uudesta kodista, ympäristöstä ja maasta nähdään vain kaikista positiivisemmat puolet verrattuna entiseen kotimaahan. Ensimmäiset kuukaudet kuluvat itse luodun kuplan sisällä, jossa aurinko paistaa sateisinakin päivinä. Mieliä ja valmius uusien asioiden kokemiseen on jo korkealla ennen muuttoa ja paikan päälle saavuttaessa itse seikkailu on valmis alkamaan. Jokainen päivä on mahdollisuus kokea erilaisia asioita, mikä tekeekin ulkomailla elämisestä ensisilmäyksellä kiehtovaa. Alkuinnostuksen vaiheen aikana henkilö kuitenkin tiedostamattaan vertaa uutta asuinmaatansa, kulttuuria ja toimintatapoja entiseen. Hänen toimintaansa ohjaa jo lapsuudessa opittu sisäinen koodisto, jota ei voi halutessaan kytkeä pois päältä. (Sinkkonen 2009, 75 – 76.)

Turhautumisen vaiheen aikana todellisuus iskee eräänä aamuna kuin kirkkaalta taivaalta ja maan todelliset kasvot paljastuvat. Kaikki asiat eivät olekaan enää niin positiivisia kuin vielä viikko sitten ja jokapäiväisissä toiminnoissa vieraiden kulttuurien kanssa alkaa olla nonverbaalisia ja verbaalisia viestintävaikeuksia. Kun tiedostamattomien ja tiedostettujen väärinymmärrysten määrä kasvaa yli henkilön sietokynnyksen, alkaakin yhtäkkiä entistä kotimaata olla ikävä. Siellähän asiat sujuivat aina hyvin, esimerkiksi netti toimi moitteettomasti, palvelutaso oli korkea ja sujuva sekä jonottaminen ja laskun odottaminen ravintolassa ei tuottanut tuskaa. Tässä vaiheessa oman kulttuurin niin kutsutut tukipilarit sortuvat ja tiedostamattomasti ohjattujen toimintojen, kuten rivien välistä lukemisen, opittujen valintaperusteiden sekä oikean ja väärän erottamisen havaitseminen vaikeutuu. (Sinkkonen 2009, 76 – 77.)

Enää uusi ympäristö ei kiinnostakaan samalla tavalla kuin aiemmin, vaan se tuottaa lähinnä koti-ikävä, väsymystä ja masennusta. Tutut ihmiset, asiat ja muistot palaavat mieleen, joka tekee ulkomailla asumisesta entistä haastavampaa. Äkkiä voi huomatakin kaipaavansa jopa aina inhoamaansa maksalaatikkoa, naapurin Kallen kotibileitä kolmen aikaan yöllä tai vaikkapa kolmenkymmenen asteen pakkasia infernaalisen jokapäiväisen helteen sijaan. Jälkimmäistä ilmiötä voidaan kutsua lapsuuden kesät -efektiksi, jolloin mieleen ei äkkisistään muistukaan mustaa maata räntäsateineen. Kotiinpaluu, luovuttaminen ja tavaroiden pakkaaminen jäytävät mieltä öisin. Suomalainen sisu ei kuitenkaan anna periksi, vaan koettaa löytää sellaisia asioita, joiden muistelemisen saa paremmalle tuulelle. Tasapainottamalla työn ja vapaa-ajan suhdetta mieliä palaa pikkuhiljaa entiselleen ja sitä kautta muun muassa maan kielen parempi hallinta ja lisäopiskeleminen tulee ajankohtaiseksi. Tämä edesauttaa pienentämään mielialojen vaihteluita sekä oikealla sopeutumisella ehkäisemään muuttohaluja. (Sinkkonen 2009, 77.)

Hyväksymisen vaiheen aikana henkilö tajuaa sen, että hän voi vaikuttaa vain omaan toimintaansa. Paikallisia ihmisiä ja heidän hyväksi koettuja toimintatapojaan ei voi lähteä muuttamaan, jolloin ainut vaihtoehto on sopeutua tilanteeseen ja paikallistua. Tämä tarkoittaa suomalaistamisen aikakauden loppua ja uuden minän etsimistä. Samoin kuin edellisessä vaiheessa, paikallisen kielen opetteleminen sekä ihmisten ja tapojen kunnioittaminen ovat hyviä keinoja helpottamaan sopeutumisprosessia. Toisinaan paikallistumisen sijaan saattaakin käydä niin, että ulkomaille muuttava henkilö ghetoutuu. Paikallisiin tutustumisen asemasta, hän alkaakin välttelemään heitä ja etsii tietoisesti joko oman kansalaisuutensa tai mahdollisimman läheltä sitä olevia ihmisiä. Tällöin myös henkilön asunto

voi sijaita erityisesti ulkomaalaisille tarkoitettulla asuinalueella, joka lisää entisestään muuria hänen ja paikallisten välillä. Ei ole poissuljettua, että henkilö puhuisi pahaa paikallisista ihmisistä, heidän taivoistaan ja kulttuuristaan selän takana, mutta tämä ei päde asenteiden perusteella jokaiseen ihmiseen. (Sinkkonen 2009, 76 – 78, 84 – 85.)

Sopeutumisen vaiheen aikana paikallinen elämäntapa on jo osa henkilöä itseään. Hän on alkanut viimeistään nyt nauttia elämästään ulkomailla ilman sopeutumisen aiheuttamia ongelmia. Kommunikaatiossa olevat sanattomat ja sanalliset vaikeudet alkavat haihtua ja olo alkaa tuntua kotoisalta vierassakin maassa. Kulttuurillinen erilaisten ja outojen tilanteiden aiheuttama alkuaikojen stressi häviää ja oma asennoituminen muuttuu lähemmäksi hetkessä elämistä. Aivan kuin henkilö olisi asunut kyseisessä maassa koko ikänsä. (Sinkkonen 2009, 76, 79.)

Jos syystä tai toisesta päätetäänkin joskus palata takaisin entiseen kotimaahan, on syytä varautua jo etukäteen siihen, että myös palatessa edellä esitetty nelivaiheinen kulttuurishokki aiheuttaa ulkomaille muuttamisen kaltaisia reaktioita kotimaassa. Takaisin kotimaahan muutettaessa sopeutumiskäyrä koetaan monesti voimakkaampana kuin alun perin ulkomaille muutettaessa, mikä saattaa tulla monelle yllätyksenä. (Sinkkonen 2009, 79.) Siksi muuttamiseen liittyen olisikin hyvä varata tarpeeksi aikaa asioiden järjestelemisen lisäksi myös itselleen, joilloin ajatukseen ehtisi totutella kaikessa rauhassa ja itse muuttaminen ei aiheuttaisi niin voimaikkaita reaktioita. Koska ihmiset ovat niin erilaisia, osa ei koe muuttaessaan lähellekään kaikkia kulttuurishokin vaiheita, jos yhtäkään.

5.1 Kulttuurikompetenssi

Kulttuurikompetenssiksi kutsutaan kaikkia niitä osaamisen eri osa-alueita, jotka ohjaavat ihmisen toimintaa kulttuurisidonnaisissa konteksteissa. Se voidaan jakaa neljään ryhmään, jotka ovat kielitaito, kulttuurin ja kommunikointitapojen tunteminen sekä asenne. Kielen puhuminen ei itsessään vielä riitä, vaan sen rinnalle tarvitaan myös kielen perusteiden, kuten riittävän laajan sanaston, ääntämisen sekä kieliopin ymmärtäminen ja hallitseminen. Ulkomailla työskenneltäessä on olennaista osata ääntää hyvinkin samalta kuulostavat sanat kieliopillisesti oikein, sillä virheellinen ääntäminen muuttaa sanojen merkityksiä joskus radikaalistikin ja aiheuttaa väärinymmärryksiä sekä voi pahimmassa tapauksessa loukata jonkun tunteita. (Sinkkonen 2009, 24 – 25.)

Esimerkiksi englanninkielen sana *redress* omaa kolme eri merkitystä sen ääntämisen ja intonaation (äänenkorkeuden vaihtelu) perusteella. Se voi tarkoittaa joko verbinä jonkin asian oikaisemista, substantiivina jostakin virheestä tapahtuvaa hyvitystä tai asiayhteydestä täysin poiketen uudelleen puheutumista. Ei ole kuitenkaan ihan sama asia sanoa hotellin vastaanotossa korvausta odottavalle viihaiselle asiakkaalle, että pitäisiköhän hänen käydä vaikka vaihtamassa vaatteensa. Välttämättä kaikki asiakkaat eivät ymmärrä ottaa huumorilla tuossa tilanteessa tapahtuvaa väärinymmärrystä.

Kulttuurin tuntemisen suhteen kohdemaan kieli on taas oleellisessa osassa. Pystyttäessä kommunikoimaan kirjoittamattomien normien mukaisesti aiheuttamatta kenellekään sen pahempaa mielipa-

haa, olisi syytä tutustua paremmin myös kohdemaassa vallitsevaan uskontoon sekä sen historiaan. (Sinkkonen 2009, 25.) Tietynlaiset tervehdykset, poliittiset tai uskonnolliset maininnat, laulut sekä muut kohdemaassa mahdollisesti pahennusta aiheuttavat kahvipöydän piristykset olisi syytä jättää työpaikan ulkopuolelle. Omassa kulttuurissa hauskalta tuntuva vitsi voi todellisuudessa olla loukkaava ja repiä auki vuosikymmeniä kulttuuria raastaneet arvet.

Oikeanlaisten ja kyseiseen kulttuuriin sopivien toimintatapojen tunteminen on avainasemassa kansainvälisessä kommunikaatiossa. Esimerkiksi suomalainen tapa toisen kuuntelemisessa hiljaa ja erityisesti keskeyttämättä, herättää hämmennystä etelä-eurooppalaisissa kulttuureissa, joissa toisen keskeyttäminen on ennemminkin tapa kuin poikkeus. Tämä voi antaa toiselle keskustelun osapuolelle tunteettoman ja kylmän kuvan, vaikka todellisuudessa henkilö onkin ollut vain kohtelias ja osoittanut suurta mielenkiintoa puhekumppaniaan kohtaan. Myös elekielen ymmärtäminen ja sosiaalisten rajojen (etäisyys puhuttaessa) tunnistaminen on tärkeää vuorovaikutuksen onnistumiseksi. (Sinkkonen 2009, 25, 45 – 46.)

Loppupeleissä kulttuurienvälisessä viestinnässä omalla asenteella on suurin merkitys. Jos tilanteessa ei ole aidosti läsnä ja käyttäydy ystävällisesti toista ihmistä kohtaan, on aivan sama kuinka kieliopillisesti oikean lauseen sanoo. Kulttuurikompetenssin laajamittaisella hyödyntämisellä ihminen pystyy mukauttamaan omia toimintatapojaan ollessaan vuorovaikutuksessa erilaisten ja eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Aikaisemmat kokemukset kulttuurienvälisestä viestinnästä leimaavat myös uusia tilanteita, sillä ihminen muistaa helposti, miten hän viimeksi käyttäytyi saman tyylisessä tilanteessa ja näin ollen mukauttaa omaa toimintaansa tiedostetusti sen mukaiseksi. (Sinkkonen 2009, 24 – 25.)

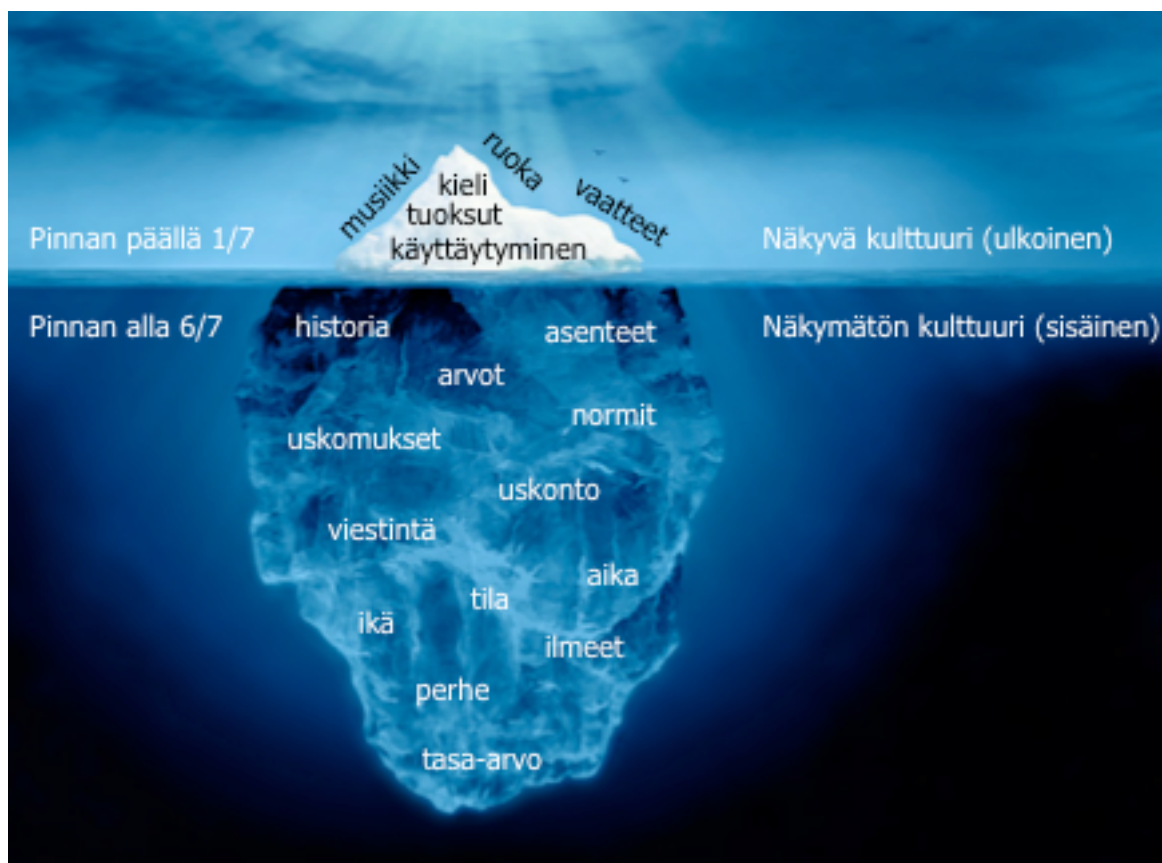
5.2 Kulttuuriäly

Kulttuuriälyllä tarkoitetaan yksinkertaisesti eri kulttuureihin ja niiden soveltamiseen käytännössä liittyviä taitoja. Osa henkilön taidoista on perimän kautta hänelle luontaisia, kun taas osa taidoista ilmenee vain opitun käyttäytymisen kautta. Omaamalla hyvän kulttuuriällyn on helpompi toimia erilaisissa kansainvälisissä tilanteissa, sillä kulttuuristen erojen havainnoiminen on silloin avainasemassa. Ottamalla huomioon omassa toiminnassaan kulttuureiden eri vivahteet, niiden väliset erot ja yhtäläisyydet sekä kirjoittamattomat tavat, voidaan kivuttomammin välttää mahdollisia väärinymmärryksiä ja mukauttaa omaa toimintaa huomaamattomasti kyseisen tilanteen vaatimalla tavalla. (Sinkkonen 2009, 41.)

Aino Raunion elämään jäänyt lause: ”Kulttuuria on kaikki se, mikä tekee meistä muukalaisia, kun olemme vieraassa maassa”, kiteyttää mielestäni hyvin kulttuurin perimmäisen merkityksen. Alankomaalainen kulttuurintutkija, monista kansallisen kulttuurin ulottuvuuksien malleistaan tunnettu Geert Hofstede (1993) näkee kulttuurin ja sen merkityksen niin kutsuttuna mielen ohjelmointina, joka kulkee jokaisen ihmisen mukana. Tällöin se koostuu kaikista elämänkulun aikana opituista käyttäytymiseen, ajattelemiseen ja tuntemiseen liittyvistä malleista. On paljon vaikeampaa opetella pois syvään

juurtuneista malleista tehdäkseen tilaa uusille verrattuna siihen, millainen vaiva niitä oli alun perin sisäistä. Hofsteden luoma yksilön kulttuuri-identiteettiä mallintava pyramidi koostuu kolmesta eri tasosta, joita määrittävät lisäksi pyramidin ulkopuolella olevat ulkoiset tekijät. Alimmalla tasolla on ihmisluonto, joka sisältää kaikki geeneissä perityt tekijät. Toisella tasolla kulttuuriin yhdistyvät tietoisesti ja tiedostamattomasti opitut asiat. Ylimmällä, henkilön persoonallisuuden tasolla kaikki perityt ja opitut asiat sulautuvat yhteen sekä muokkaavat henkilön kulttuurisidonnaista identiteettiä ja sen mukaista käyttäytymistä. (Sinkkonen 2009, 40.)

Amerikkalainen professori Edgar Schein mallinsi alun perin vuonna 1985 kulttuurin jäävuorimallin, jossa hän jaottelee kulttuurin näkyvään eli ulkoiseen ja näkymättömään eli sisäiseen kulttuuriin (kuva 4.). Mallissa vedenpinnan päällä ovat aistinvaraiset asiat, jotka voi nähdä, kuulla, haistaa ja maistaa. Pinnan alapuolelle jäävä osa puolestaan koostuu hankalammin havaittavista kulttuurisista tekijöistä, kuten maan uskonnosta, asenteista, normeista, arvoista sekä historiasta. Monesti ulkomaille lähdettäessä turvaudutaankin vain ulkoisen olemuksen kunnossa pitämiseen sen sijaan, että syvennyttäisiin opiskelemaan esimerkiksi maan tapoja. Näkyvää kulttuuria on kuitenkin vain 1/7, joten näkymättömään kulttuuriin tutustuminen olisi ensiarvoisen tärkeää. (Sinkkonen 2009, 42.)

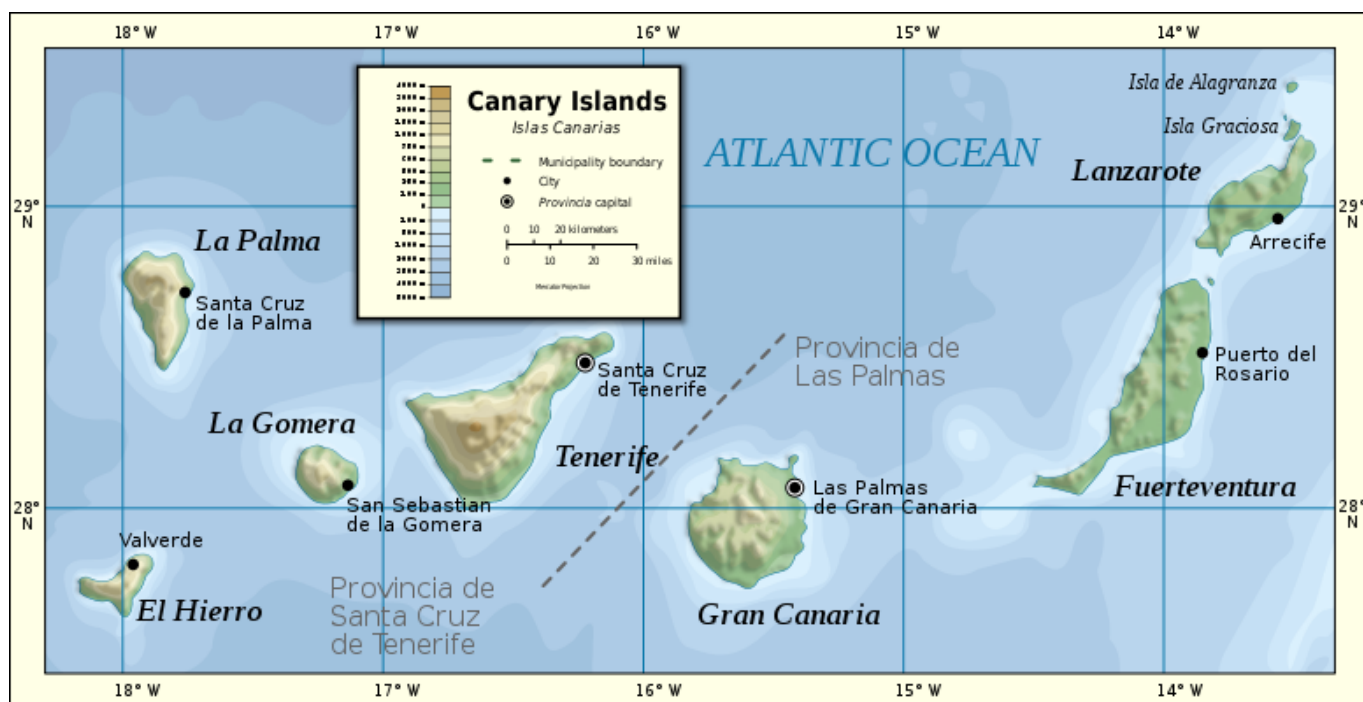

KUVA 4. Scheinin (1985) kehittänyt ulkoista ja sisäistä kulttuuria kuvastava jäävuorimalli (mukailtu Sinkkonen 2009, 42.)

6 GRAN CANARIA – MANNER PIENOISKOSSA

Gran Canarian saari sijaitsee Atlantin valtameressä, noin 210 kilometrin päässä Pohjois-Afrikan luoteisrannikosta (Kanaria24.com 2014). Espanjalle kuuluva saariryhmä, Kanariansaaret, käsittää seitsemän suurta (Gran Canaria, Fuerteventura, Lanzarote, Tenerife, La Palma, La Gomera ja El Hierro) sekä kuusi pienempää (Alegranza, La Graciosa, Moñtana Clara, Roque del Este, Roque del Oeste ja Los Lobos) saarta, joiden etäisyys Pohjois-Afrikan rannikkoon vaihtelee 96 – 304 kilometrin välillä. Kaikilla seitsemällä suurimmalla saarella mukaan lukien pienempien saarten La Graciosalla on asutusta. Maantieteellisesti Kanariansaaret kuuluvat Makaronesian saariryhmään, joka muodostuu Kanariansaarten lisäksi Portugalille kuuluvista Azoreista ja Madeirasta sekä Portugalista vuonna 1975 itsenäistyneestä Afrikan saarivaltio Kap Verdestä. (Michelin 2012, 108, 110; Todo sobre España 2014; Travellers 2010, 8.)

Kanariansaaret jakautuvat kahteen maakuntaan eli *provinciaan*, jotka ovat Las Palmasin maakunta (Gran Canaria, Fuerteventura, Lanzarote sekä kuusi pienempää saarta) ja Santa Cruz de Tenerifen maakunta (Tenerife, La Palma, La Gomera ja El Hierro). Saarten välinen aluejako on ollut voimassa vuodesta 1927 asti. Saaret ovat osa Espanjan kuningaskuntaa, mutta niillä on autonominen asema (myönnetty 10.08.1982). Las Palmas de Gran Canaria ja Santa Cruz de Tenerife toimivat yhteistyössä itsehallintoalueen pääkaupunkeina. Saarten välisen jaon lisäksi maakunnat jakautuvat edelleen yhteensä 88 kuntaan, joilla jokaisella on oma pormestarinsa eli *alcalde*. (Suomen suurlähetystö 2015.)

KUVA 5. Kanariansaarten kartta aluejakoineen (Kanariansaaret 2015.)

KUVA 6. Kanariansaarten nimi juontaa juurensa mauritanialaisten löytöretkeilijöiden saarilta löytämiin koiriin. Saarilla asuvaa *verdino* -koirarotua pidetään näiden kuuluisien koirien jälkeläisinä. (Travellers 2010, 26.)

Kyseisiä koiria voi käydä tervehtimässä Gran Canarian pääkaupungissa Las Palmasissa, Veguetan kaupunginosassa sijaitsevan Santa Anan katedraalin edessä (Peräniemi 2011-12-08.)

Kanariansaarilla asuu Espanjan tilastokeskuksen INE:n vuoden 2014 tilaston mukaan yhteensä 2 104 815 ihmistä, joista noin 3 000 on suomalaisia (Consulado de Finlandia Las Palmas 2014-12-12; INE 2014). Gran Canarian väkiluku on vuoden 2012 tilaston mukaan 852 225, josta pääkaupunki Las Palmasissa asuu vajaa 400 000 ihmistä (Europa press 2012; Suomen suurlähetystö 2015). Saarten virallinen kieli on espanja ja varsinkin paikallisväestön keskuudessa muiden kielten osaaminen on paikasta riippuen heikohkoa. Matkailu on kuitenkin omalta osaltaan luonut saarille kansainvälistä ilmapiiriä ja edesauttanut palvelun saamista myös muilla kielillä, vaikka erilaisissa virastoissa asioidessa vielä tänäkin päivänä asiointikielenä on vain ja ainoastaan espanja. Aikaero Suomeen verrattuna on -2 tuntia niin kesällä kuin talvella. Suurin osa Kanariansaarten väestöstä kuuluu roomalaiskatolilaiseen kirkkoon ja vuonna 1978 solmittu perustuslaki varmistaa uskonnonvapauden. Gran Canarian ja Teneriffan saarilla toimii myös suomalainen, evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluva seurakunta. (Suomen suurlähetystö 2015.)

Kanariansaarten hallitus (Gobierno de Canarias) omaa ylimmän päätäntävällän poikkeuksena kansallinen poliisi, puolustusvoimat ja oikeushallinto. Hallituksen presidenttinä toimii Paulino Rivero Baute ja sen päämaja vaihtuu Las Palmas de Gran Canarian ja Santa Cruz de Tenerifen välillä säännöllisin väliajoin. Espanjan keskushallintoon kuuluvan 60-paikkaisen ja nelivuotisen parlamentin (Parlamento de Canarias) pääkokoontumispaikkana on Santa Cruz de Tenerife, kun valtuusto (Delegación del gobierno) puolestaan kokoontuu aina Las Palmasin puolella. Sisäpoliittisesti jokainen seitsemästä suurimmasta saaresta omaa vielä oman hallituksen eli *cabildon*, joka toimii saaren päähallintoelimenä itsehallintoalueen valtuuksia käyttämällä sekä palveluita tarjoamalla. (Suomen suurlähetystö 2015; Travellers 2010, 15).

6.1 Elinkeinoelämä

Kanariansaarten syrjäinen sijainti tekee siitä Euroopan unionin poliittisella tasolla yhden kahdeksasta ultraperifeerisestä alueesta (Regiones ultraperiféricas, RUP). Muut seitsemän aluetta ovat Ranskalle kuuluvat Guadeloupe, Guyana, Martinique, Réunion ja Saint Martinin yhteisö sekä Portugalille kuuluvat Azorit ja Madeira. Näillä kahdeksalla alueella on Euroopan yhteisön perustamissopimuksessa määritelty erityisasema, joka määräytyy muun muassa niiden taloudellisesta riippuvuudesta muutamaani harvoihin tuotteisiin, pienestä koosta, ilmastosta sekä saarten vaikeasta pinnanmuodostuksesta. Näin ollen Gran Canaria on oikeutettu tukiin ja helpotuksiin, jotka koskevat verotusta, kalastusta, maataloutta ja kuljetuskustannuksia. Kanariansaaret toimivat RUP:n puheenjohtajana viimeksi vuosina 2009 – 2010. (Suomen suurlähetystö 2015).

Kanariansaarten talous nojaa vahvasti matkailuun, joka näkyy vuosittain kasvavissa matkailijamääriin. Esimerkiksi vuonna 2012 Kanariansaarten yhteenlaskettu matkailijamäärä oli huimat 11 624 062, josta suurin osa matkailijoista tuli Iso-Britanniasta (noin 3,5 miljoonaa) ja Saksasta (noin 2,6 miljoonaa). Suomen osuus tästä määrästä oli 263 595 matkailijaa. Matkailun ohella öljyjalosteet muodostavat suuren osan saarten tuonnista (60,0 prosenttia) ja viennistä (28,8 prosenttia). Vaihtelevat sääolot ja alati kasvavat kuljetuskustannukset heikentävät Kanariansaarten kilpailukykyä maataloustuotteiden mennessä vientiin Manner-Espanjaan ja muualle Euroopan unionin alueelle. Saarten sijainti suhteessa muuhun Eurooppaan nostaa paikallisten tuotteiden hintoja ja näin heikentää entisestään niiden kilpailukykyä muualta tulleisiin tuotteisiin. Siksi Kanariansaaret ovat ottaneetkin käyttöönsä tuotanto- ja tuontivero AIEM:n (Arbitrio sobre Importaciones y Entregas de Mercancías en las islas Canarias). (Suomen suurlähetystö 2015; Transnatur 2014).

AIEM-veron tarkoituksena on auttaa Kanariansaarilla tuotettuja tai siellä markkinoille tulevia tuotteita veronalennuksilla tai vaihtoehtoisesti vapauttamalla ne kokonaan veroista. Erityisesti jälkimmäistä vaihtoehtoa on pidetty välttämättömänä alueellisen sosioekonomisen kehityksen ja paikallisen tuotannon tukemiseksi. Toinen Kanariansaarten oma vero on arvonlisävero IGIC (Impuesto General Indirecto Canarias). IGIC on normaalisti seitsemän prosenttia, mutta arvonlisäverosta on käytössä myös alennettu kolmen prosentin vero sekä korotettu yhdeksän ja puolen prosentin vero. Alkoholissa alv-prosentti on 13,5. Kanariansaarilla on olemassa myös niin kutsuttu erityisvero, joka on 20 prosenttia ja tupakkatuotteilla 35 prosenttia. (Suomen suurlähetystö 2015; Transnatur 2014.)

KUVA 7. Espanjan ja Gran Canarian liput (ABC 2014; Universo Canario 2011.)

6.2 Geografia

Vulkaaniset Kanariansaaret syntyivät merenpohjassa olevan sulan kiviaineksen ja tuhkan syöksytyä maan ytimestä. Laavan osuessa kylmään meriveteen ja siihen jähmettyessään, muodostuivat kartionmuotoiset saaret. Ensimmäisen saaren, Fuerteventuran, lasketaan syntyneen tällä tavoin noin 20 miljoonaa vuotta sitten. Seuraavan kuuden miljoonan vuoden aikana muodostuivat Lanzarote ja Gran Canaria. Loppujen neljän saaren syntyminen vei seuraavat 13 miljoonaa vuotta. Jokainen seitsemästä saaresta on pinnanmuodoiltaan ja maisemiltaan hieman erilainen, joka on seurausta tulivuorenpurkauksien voimakkuudesta sekä siitä, miten pitkä aika viimeisimmästä purkauksesta on. Myös esimerkiksi luonnonvoimat ja eroosio ovat muokanneet omalta osaltaan saarten maastoa. (Michelin 2012, 110 – 111; Travellers 2010, 10.)

Viimeisin tulivuorenpurkaus tapahtui vuonna 1971 La Palman saarella. Se oli kuitenkin niin pieni aikaisempiin verrattuna, että sillä ei ollut sen suurempia vaikutuksia saareen tai sen asukkaisiin evakoinnista huolimatta. Suurin kaikista Kanariansaarilla tapahtuneista tulivuorenpurkauksista sattui noin 400 000 vuotta sitten samaisella La Palmalla. Silloin purkauksen voimakkuus loi *Caldera de Taburienten*, tulivuoren kraaterin. Tutkijat ovat perehtyneet vuosikausia lähemmin saaren tulivuorenpurkauksiin ja tulleet siihen tulokseen, että toinen voimakkuudeltaan yhtä raju räjähdys siirtäisi Cumbre Vieja -tulivuoren läntistä osaa. Se riittäisi aiheuttamaan noin 650 metrin korkuisen megatsunamin eli hyökyaallon, joka kulkisi Atlantin valtamereltä Yhdysvaltoihin päin yli 700 kilometrin tuntivauhtia. Tutkijoiden mukaan tulivuorenpurkaus ei ole vielä vuosisatoihin todennäköinen, mutta sen tapahtumiseen joku päivä uskotaan silti vahvasti. (Michelin 2012, 110 – 111; STT 2000; Travellers 2010, 11.) Tähän mennessä maailman korkein tsunami-aalto on vuodelta 1958 Alaskan Lituya Bay:lta, jossa aalto nousi korkeimmillaan 950 metriin, kun se oli esimerkiksi vuonna 2004 Thaimaassa satoja tuhansia ihmisiä alleen tappaen vain 15 metrinen (Geology 2015; Helsingin yliopisto 2006).

Gran Canarian pinta-ala on 1 560 km² ja se on asukastiheydellä ja -määrällä mitattuna suurin kaikista seitsemästä saaresta. Saaren korkein kohta on sen keskellä sijaitseva Pico de las Nieves, joka kohoaa 1 949 metriin. Samoin kuin muillakin saarilla, Gran Canarian pohjoisosassa on etelärannikko vehreämpi ja siellä viihtyvät muun muassa banaanit, erilaiset sitrushedelmät ja viiniköynnökset. Saaren pohjoispuolella sataa kuivaa eteläpuolta enemmän, vaikkakin vuosittaiset sademäärät jäävät siellä 100 – 900 millimetriin. Saaren keskiosien korkeimmilla kohdilla sataa vuosittain hieman lunta. Etelärannikon maisemaa värittävät valkohiekkaiset rannat, Saharaa muistuttavat hiekkadyynit sekä karut kallionseinämät pensaskasvillisuuksineen ja palmuineen. Eteläinen Gran Canaria onkin erityisesti matkailijoiden suosiossa sen aurinkovarmuuden ja lämpimän sään vuoksi. (Gevic 2015; Travellers 2010, 8.)

Gran Canarian pinnanmuodostuksen takia on mahdotonta, että saarella vallitsisi vain yksi yhteinen ilmasto. Suuret korkeuserot sisämaan ja rannikon välillä, Afrikan mantereeseen läheisyys, meri sekä saaren maantieteellinen sijainti vaikuttavat merkittävästi eri alueiden lämpötiloihin ja vuosittaisiin sademääriin. Saari on maantieteelliseltä sijainniltaan ihanteellisella paikalla, joka sallii erilaisten ilmamassojen liikkeen. Eniten Gran Canarian ilmastoon vaikuttavat koillisesta puhaltavat *los Alisios* -

pasaatituulet, joiden mereltä mukanaan tuomat pilvet asettuvat kesäkuukausina erityisesti Las Palmasin ylle, joka on avainasemassa ilmankosteudellisesti erilaisten ekosysteemien tasapainossa. Saaren keskilämpötilat vaihtelevat vuoriston alle kymmenestä asteesta rannikon + 25 asteeseen. Poikkeuksellisesti lämpötila voi nousta helleaaltojen ja noin neljä kertaa vuodessa Afrikan Saharan autionaasta puhaltavien sirocco-tuulien myötä lähemmäs + 45 astetta, josta paikalliset käyttävät nimitystä *calima*. Caliman aikaan aurinko peittyy pienenpienistä hiekanjyvistä ja pahimmillaan sillä voi myös olla vaikutusta lentoliikenteeseen saarten yllä. (Gevic 2015.)

Ei siis ole mikään ihme, miksi Gran Canarian ilmastoa on keuhuttu monissa eri kansainvälisissä tutkimuksissa. Esimerkiksi tutkija Thomas Withmoren vuoden 1996 tutkimuksen mukaan Las Palmasissa on maailman paras sää. Tutkimukseen osallistui 600 kaupunkia ympäri maailman ja siinä verrattiin muun muassa kaupunkien ilmastollisia eroja vuositasolla matkailijamääriin nähden. Arguineguínin ja Mogánin välinen alue on tunnettu yhtenä terveellisimmistä mikroilmastoista maailmassa. Lämmin, mutta samalla suhteelliselta ilmankosteudeltaan täydellisessä tasapainossa oleva ilmasto lievittää esimerkiksi hengityselinsairauksia kuten allergista nuhaa ja astmaa sekä erilaisia reuma- ja nivelsairauksia. (Cárdenas 2015.)

KUVA 8. Gran Canarian maisemia pohjoisesta etelään (Peräniemi 2013-01-08.)

6.3 Nähtävyydet ja saaren aktiviteettitarjonta

Gran Canaria tarjoaa Kanariansaarista kattavimman historia ja kulttuuritarjonnan. Saaren pääkaupungissa voi aistia aitoa espanjalaista tunnelmaa historiallisten nähtävyyksien ja kansainvälisten tähtien esitysten lomassa. Las Palmasissa on monia vierailemisen arvoisia kohteita, joista osa on vierailijoille täysin ilmaisia ja osaan on nimellinen muutaman euron sisäänkäyntimaksu. Veguetan kaupunginosassa sijaitseva *Santa Anan katedraali* on yksi kaupungin hienoimmista rakennuksista. Goottilaista, renesanssia ja uusklassista tyyliuuntausta edustavan katedraalin rakentaminen aloitettiin vuonna 1497 ja se oli viimeistelemättä vielä pitkälle 1900-luvulle. Katedraalissa oleva uskonnollisen taiteen museo, *Museo Diocesano de Arte Sacro*, pitää sisällään upeat kokoelmat kulta- ja hopeaesineitä, maalauksia sekä patsaita. Vierailijoilla on myös mahdollisuus kiivetä tai vaihtoehtoisesti nousta hissillä katedraalin etelätorniin, josta avautuvat mahtavat näkymät koko Las Palmasin kaupungin ylle. (Gran Canaria 2015b; Travellers 2010, 28, 30.)

KUVA 9. Santa Anan katedraalin julkisivu, katedraali sisältä sekä maisemia eteläisen tornin katolta (Peräniemi 2013-01-05.)

Santa Anan katedraalin läheisyydessä sijaitsee muun muassa vuonna 1879 perustettu *Museo Canario*, joka esittelee Kanariansaarten esineistöä aina vuodelta 500 eKr. 1400-luvulle saakka. Museossa on myös maailman suurin kokoelma myöhäispaleoliittisen kauden (35 000 – 10 000 vuotta sitten) varhaisen nykyihmisen, Cro-Magnon päakalloja. Lyhyen kävelymatkan päässä Museo Canariosta sijaitsee nykytaiteen museo, *Centro Atlántico de Arte Moderno (CAAM)*. Taidekeskus avattiin vuonna

1989 ja se edustaa rajoja rikkovaa avantgardea ja muita uusia tyyliuuntauksia taidemaailmassa. Museon tarkoituksena on osoittaa Kanariansaarten yhteyksistä Afrikkaan, Amerikkaan ja Eurooppaan. Nykytaiteen museon vieressä sijaitsee ehkä tunnetuimman saarella vierailleen henkilön, Kristoffer Kolumbuksen mukaan nimetty talo *Casa de Colón*, jossa hän yöpyi matkallaan kohti Intiaa. Nykyään museossa on Kolumbukseen liittyvien aineistojen lisäksi myös Madridin Prado museosta lainassa oleva taidekokoelma. Keskustan tuntumassa Parque Santa Catalinan puiston vieressä sijaitsee yksi suurimmista kaupungin museoista, *Museo Elder de la Ciencia y la Tecnología*. Tämä tiede- ja teknologiamuseo on suosittu erityisesti lapsiperheiden keskuudessa sen interaktiivisten esitysten ja museon pihalla olevan lentosimulaattorin vuoksi. Edellä mainittujen museoiden lisäksi Las Palmasista löytyy vielä pienempiä museoita jokaiseen makuun. (Gran Canaria 2015b; Las Palmas 2013; Travelers 2010; 34 – 35.)

Alfredo Kraus -auditorio ja Kanariansaarten konferenssikeskus, *Auditorio Alfredo Kraus y Palacio de Congresos de Canarias*, sijaitsee Las Canterasin rannan eteläpäässä Avenida Príncipe de Asturias kadulla, Las Arenasin kauppakeskusta vastapäätä. Keskuksen vartioidun parkkipaikan kapasiteetti on 2 000 autoa, mutta se on helppo saavuttaa ympäri saarta myös Las Palmasin keltaisilla paikallisbusseilla (guagua) tai koko saaren kattavilla turkoosinvärisillä *Global-busseilla*. (Alfredo Kraus auditorio 2015a.) Óscar Turquetsin suunnittelema, vuosina 1993 – 1997 rakennettu auditorio on omistettu sen nimeä kantavalle saaren omalle jo menehtyneelle tenorille ja hänen saavutuksilleen. Rakennuksen kokonaispinta-ala on 16 750 m² ja se pitää sisällään 25 eri salia, joissa voidaan järjestää konsertteja ja kokouksia 20 ihmisestä 4 600 ihmiseen. Suurimmassa Sinfónica -salissa on lavan takana iso 100 m² kokoinen merelle päin aukeava ikkuna, joka tarjoaa hulpeat näkymät Atlantin valtamerelle. Lisätietoa tulevista tapahtumista löytyy englanniksi auditorion kotisivuilta osoitteesta http://www.audiototeatrolaspalmasgc.es/auditorioalfredokraus/index_en.php. (Alfredo Kraus auditorio 2015b; Gran Canaria 2015a; Travellers 2010, 30.)

Las Palmasissa on erittäin hyvät shoppailumahdollisuudet niin keskustan pikkuliikkeissä kuin isoissa monikerroksisissa kauppakeskuksissakin. Veguetan kaupunginosassa sijaitseva, Kolumbuksen museolta pohjoiseen lähtevä *Calle Mayor de Triana* -katu on alueen pääostoskatu. Noin 700 metrin pituinen katu on suljettu liikenteeltä ja se päättyy San Telmo -aukio kulmaan. Aukion alapuolella on saaren päälinja-autoasema. Toinen Las Palmasin linja-autoasemista sijaitsee Parque Santa Catalina -puiston tuntumassa, El Muelle -kauppakeskuksen ja Elder de la Ciencia y Tecnología -museon välissä. Trianan ostoskadun lisäksi vierailemisen arvoinen katu on aivan Las Palmasin keskustan läpi kulkeva *Avenida de José Mesa y López*. 1,5 kilometrin pituinen katu tarjoaa vaihtoehtoja jokaiseen makuun olipa kyse sitten vaatteista, kosmetiikasta, laukuista, kodin elektroniikasta, huonekaluista tai vaikkapa ruokapaikasta.

Kaksi Las Palmasin suurinta erillistä kauppakeskusta sijaitsevat Las Canterasin rannan pohjois- ja eteläpuolen läheisyydessä. Pohjoisessa, Puerto de la Luzin satamaa vastapäätä on *El Muellen* -kauppakeskus, kun taas eteläpuolella Alfredo Krausin auditoriota vastapäätä komeilee *Las Arenas*. Molemmissa kauppakeskuksissa on espanjalaisten vaatemerkkien kuten Mangon, Zaran ja Cortefielin sekä muiden kansainvälisesti tunnettujen merkkien liikkeitä. Kauppakeskuksissa on myös kahviloita,

ravintoloita, ruokakauppoja sekä elokuvateatteri. Noin viiden kilometrin päässä Las Palmasin keskustasta, jalkapallojoukkue UD Las Palmasin kotikentän vierestä löytyy vielä yksi isompi kauppakeskus *7Palmas*. Loput saaren laajavalikoimaisimmista kauppakeskuksista sijaitsevat Telden (muun muassa Ikea) ja Vecindarion (Atlántico) kaupungeissa. Saaren eteläpuolelta Playa del Inglésistä (Yumbo ja Kasbah), Maspalomasista (El Tablero ja Cita), Melonerasista (Varadero), Puerto Ricosta (Puerto Rico ja Europa) sekä Puerto de Mogánista löytyy pienempiä, varustelultaan suppeampia ostoskeskuksia saaren pohjoispuoleen verrattuna.

Saaren keskiosat tuovat hyvää vaihtelua kaupungin sykkeeseen. Laajat vuoristoalueet tarjoavat mielenkiintoisia vaellusreittejä niin aloittelijoille kuin kokeneillekin vaeltajille. Yksi ehdottomasti vierailemisen arvoinen paikka on saaren keskipisteessä sijaitseva *Roque Nublo*. Vuori kohoaa 1 813 metriin ja on saaren toiseksi korkein kohta. Pico de las Nievesiin verrattuna Roque Nublo on matkailijaystävällisempi vierailukohde, sillä jokainen pääsee juuri niin ylös kuin vain uskaltaa kiivetä, kun taas Pico de las Nievesin huipun tuntuma toimii sotilastukikohtana ja on näin ollen suljettuna matkailijoilta. Moni matkatoimisto ja -sivusto mainostaakin paikkaa leikkisästi maanpäällisenä kuuna, sillä Roque Nublun huipun maisemat muistuttavat elokuvien kuukohtauksia.

KUVA 10. Roque Nublun kuumaisemaa (Peräniemi 2014-12-13.)

Auton vuokraaminen on hyvä tapa tutustua saaren monipuolisuuteen aina rannikoiden pikkukylistä upeisiin vuoristomaisemiin. Monet autonvuokrausyritykset pitävät toimistojaan suurimmissa etelärannikon lomakohteissa, eivätkä autojen päivä- tai viikkokohtaiset vuokrat ole päätä huimaavia. Esimerkiksi viidelläkymmenellä eurolla saa vuokrattua hienon auton päiväksi tai vastaavasti viidellä sa-

dalla eurolla jopa kolmeksi viikoksi. Tunnettujen yritysten kuten Aviksen, Europcarin ja Goldcarin toimistot sijaitsevat myös Gran Canarian lentokentän kansainväliseltä puolelta ulos mentäessä. Auton vuokraaminen suoraan lentokentältä ja sinne takaisin palauttaminen onnistuu helposti. Lentokentän parkkihallin alin taso, D-taso, on varattu kokonaan autonvuokrausyrityksille ja sinne ajetaan lentokentän edessä olevan tullin läpi.

Saaren etelä- ja lounaisrannikko tarjoaa kattavan valikoiman erilaisia aktiviteetteja. Monet matkatoimistot järjestävät esimerkiksi opastettuja kameli- ja jeeppisafareita Maspalomasin hiekkadyneillä ja Fatagan pikkukylässä. Maspalomasissa on myös saaren ainut huvipuisto, *Holiday World*, joka on auki vuoden ympäri ja tarjoaa vauhtia ja vaarallisia tilanteita kaiken ikäisille. Vesipedoille Playa del Inglésistä pohjoiseen tuleva *Aqualand* on omiaan vauhdikkaaseen päivään. Aqualandin lähellä sijaitsee myös eläinpuisto *Palmitos Park*. Suuremmasta eläintarhasta haaveilevien kannattaa kääntyä naapurisaari Teneriffan *Loro Parkin* puoleen, joka on tunnettu muun muassa haitunnelistaan. Rantaaktiviteettejä löytyy miltä tahansa etelä- ja lounaisrannikon rannalta banaaniveneajeluista jet ski:in ja riippuliiton. Saarella voi myös käydä golfaamassa, ratsastamassa, ajamassa kartingia tai osallistua vaikkapa helikopteri- tai sukellusveneretkelle (Puerto de Mogán). Monet seikkailuyritykset opastavat muun muassa benjihypyn, laskuvarjohypyn ja sukelluksen saloihin.

KUVA 11. Gran Canaria maalta, mereltä ja ilmasta (Peräniemi 2011-12-10.)

7 MUUTTOPROSESSI PÄHKINÄNKUORESSA

Suomesta ulkomaille muutettaessa tulee ottaa huomioon monia eri asioita, jotka vaikuttavat maassa tarvittaviin oleskelulupiin, henkilön verotukseen sekä yleisesti ilmoitettaviin asioihin. Muuttaminen ei ole suinkaan niin helppo prosessi, että pelkkä matkalaukun pakkaaminen ja lentolipun ostaminen riittäisivät. Muuttajan tulee olla yhteydessä kotimaansa viranomaisiin ja ilmoittaa heille muun muassa muuton pysyvyyden asteesta, jonka perusteella ratkaistaan kuuluuko henkilö vielä Suomen sosiaaliturvan piiriin.

Euroopan unioni eli EU on vuonna 1993 Maastrichtin sopimuksella perustettu 28 eurooppalaisen jäsenvaltion muodostama poliittinen ja taloudellinen liitto. Unionin alueella henkilöt, raha, tuotteet sekä palvelut voivat liikkua vapaasti tullitta. Suomi liittyi Euroopan unioniin vuonna 1995. Vuoden 2014 lopussa EU-maita ovat seuraavat maat: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. (Europa.eu 2014a; Tulli 2014.)

26 Schengen-maan eli Alankomaiden, Belgian, Espanjan, Islannin, Italian, Itävallan, Kreikan, Latvian, Liechtensteinin, Liettuan, Luxemburgin, Maltaan, Norjan, Portugalin, Puolan, Ranskan, Ruotsin, Saksan, Slovakian, Slovenian, Suomen, Sveitsin, Tanskan, Tšekin, Unkarin sekä Viron välillä ei ole sopimuksen mukaan rajatarkastuksia eikä näin ollen matkustusrajoituksiaakaan. Suomi on ratifioinut Schengen-maiden välisen sopimuksen vuonna 2001. Vaikka edellä mainitut maat eivät edellytäkään matkustusasiakirjojen (henkilötodistus tai passi) tarkastamisesta maiden rajoilla, on ne erittäin suositeltavaa pitää mukana aina matkustettaessa ulkomaille. Esimerkiksi lentokoneeseen pääseminen vaatii henkilöllisyyden todistamisen ja jossain tilanteissa poliisi saattaa tehdä pistotarkastuksia, jolloin asianmukaisen matkustusasiakirjan esittäminen on välttämätöntä. (Europa.eu 2014b; Tulli 2014.)

Uusimman Tilastokeskuksen julkaiseman barometrin mukaan suomalaisten viime kesän (toukokuu 2014) matkailu suuntautui edellisvuosien tapaan Välimeren aurinkoisiin maihin. Kasvua vuoteen 2013 oli jopa huimat 23 prosenttia viileän kesän vuoksi. Matkailijamäärissä huomioidaan kaikki 15 – 84 vuotiaiden tekemät kotimaan ja ulkomaan työ- sekä vapaa-ajanmatkat ja ulkomaille suuntautuneet päivämatkat. (Tilastokeskus 2014c.) Tutkittaessa tarkemmin Espanjaa ja Kanariansaaria, vuoden 2012 – 2013 tilaston perusteella, suomalaiset tekivät vuoden aikana Manner-Espanjaan 415 000 matkaa ja Kanariansaarille 279 000 matkaa. (Tilastokeskus 2014a.)

Ei siis ole mikään ihme, miksi lämmöstään ja tulisesta kulttuuristaan tunnettu Espanja vetää suomalaisia puoleensa vuosi vuoden jälkeen. Siirtolaisuusinstituutin tekemän tutkimuksen mukaan Espanjassa asui vuonna 2009 pysyvästi 12 000 suomalaista (Siirtolaisuusinstituutti 2014). Viimeisen neljän vuoden aikana 2010 – 2013, suomalaisten innostus Espanjaan muuttamiseen on kasvanut tasaisesti. Vuonna 2010 tavaransa pakkasi 405 suomalaista, 2011 määrä oli 498. Vuonna 2012 päästiin jo vajaan 550 henkilöön, kun vuonna 2013 suomalaisten muuttajien vuosittainen määrä ylitti ensimmäistä kertaa 650 henkilön rajapyykin. (Tilastokeskus 2014b.)

Suomen kuuluminen Euroopan unioniin on helpottanut erityisesti Eurooppaan suuntautuvaa muutto-liikettä. Kansainvälistymisen lisääntyessä yhä useampi suomalainen on havahtunut siihen ajatukseen, että opiskeleminen, työskenteleminen tai vaikkapa eläkepäivien viettäminen etelän lämmössä on tullut ajankohtaiseksi. Kun ennen ulkomaille muutettiin pakon uhalla (kotimaan työllisyystilanne ja ankarat olosuhteet) paremman elämän toivossa, nykyään muuttaminen on vapaaehtoista ja sillä tavoitellaan esimerkiksi oman urakehityksen tukemista, itsensä kehittämistä, uuden kokemista sekä maailmankuvan avartamista. (Alanko ja Rousku 1998, 57 – 58; Sinkkonen 2009, 110.)

Ulkomaille muuttamisen suunnitteleminen kannattaa aloittaa kotimaassa jo hyvissä ajoin. On erittäin suositeltavaa etsiä tietoa uudesta maasta, varsinkin jos se ei ole muuttajalle ennestään tuttu. Monet suosittelvatkin kohteessa käymistä ennen varsinaista muuttoa, jolloin asioiden hoitaminen paikan päällä on huomattavasti vaivattomampaa (Sinkkonen 2009, 92). Parin viikon pituinen lomamatka tulevassa kotimaassa avaa silmiä ja selkeyttää päätöksentekoprosessia esimerkiksi sen suhteen, mistä kaupunginosasta uutta asuntoa lähdetään etsimään.

7.1 Ilmoitus- ja lupa-asiat

Eri maiden väliset yhteistyösopimukset säätelevät ulkomaille muuttamista. Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Islannin kansalaiset voivat mennä toiseen Pohjoismaahan töihin ja liikkua vapaasti maiden välillä ilman passia. Suomalainen voi halutessaan hakeutua asumaan esimerkiksi opiskelun tai työn puolesta myös Pohjoismaiden ulkopuolelle muihin Euroopan unionin maihin, mutta tällöin häneltä vaaditaan kohdemaan viranomaisilta saatavat asianmukaiset luvat maassa oleskelemiseen. (Suomi.fi 2014.)

Tilapäisestä oleskelusta (yli kolme kuukautta) ulkomailla samoin kuin pysyvästä muutosta sinne, tulee aina ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle eli Kelalle. *Tilapäisellä muutolla* tarkoitetaan alle vuoden kestävästä muuttamista Suomen rajojen ulkopuolelle, joilloin muuttaja kuuluu koko ulkomailla oleskelunsa ajan vielä Suomen sosiaaliturvan piiriin ja on näin ollen oikeutettu Kelalta saataviin etuuksiin aivan kuin Suomessa asuessaan. Jo olemassa olevien etuuksien maksamista jatketaan normaalisti ulkomaille ja uusia etuuksia voidaan myöntää erillisellä hakemuksella. Jos ulkomailla asuminen kestääkkin yli alun perin suunnitellun vuoden, muuttajan oikeus Suomen sosiaaliturvaan päättyy olosuhteiden muututtua. Tilapäinen muutto vaihtuu silloin *vakinaiseksi muutoksi*, eikä muuttajalla ole enää oikeutta entisen kotimaansa etuuksiin kuin vain poikkeustapauksissa. (Kela 2014a; Kela 2014c.)

Normaalisti alle kolme kuukautta kestävä oleskelu ulkomailla ei vaikuta Kelan etuuksiin, eikä edellytä henkilöltä mitään toimenpiteitä. Poikkeuksena edelliseen on kuitenkin työskentelyn aloittaminen joko jossakin EU- tai Eta-maassa tai yksittäisistä maista Sveitsissä, vaikka työskenteleminen siellä kestäisikin alle kolme kuukautta. Ulkomailla oleskelun aikana tapahtuvat olosuhteiden muutokset tulee välittömästi ilmoittaa Kelaan. Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi aikaisemmin ilmoitetun ulkomailla oleskelun keston pidentyminen, oleskelumaan sosiaaliturvaan pääseminen, toiseen EU-maahan työskentelemään siirtyminen tai Suomeen palaaminen. (Kela 2014b.)

Jos henkilö oleskelee säännöllisesti yli puolet vuodesta ulkomailla, esimerkiksi viettäen kesät Suomessa ja hakeutuen syksyn tullen takaisin etelän lämpöön, hän ei ole oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan. Jokainen tapaus on kuitenkin tulkinnanvarainen ja siihen vaikuttavat muun muassa asumisaajan jakautuminen Suomessa ja ulkomailla, toistuva Suomessa oleskeleminen sekä perhesiteet. Toistamalla kiinteiden siteiden ylläpitämisen Suomeen ulkomailla asumisesta huolimatta, joissakin tapauksissa säilyminen Suomen sosiaaliturvassa on täysin mahdollista. (Kela 2014c.)

Muutosta ilmoittaminen voidaan tehdä joko sähköisesti Kelan asiointipalvelun verkkosivuilla (<https://tunnistus.suomi.fi/VETUMASSO/app>) verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella tunnistautumalla tai vaihtoehtoisesti postitse lomakkeella Y 38 (Muutto ulkomaille tai työskentely ulkomaila). Lomakkeen voi postittaa mihin tahansa Kelan toimistoon entisestä asuinpaikasta riippumatta. Samassa asiointipalvelussa on mahdollista ilmoittaa myös Suomeen paluusta, tarkistaa sosiaaliturvaan kuulumisen, hakea sen säilymistä ja siihen takaisin pääsemistä Suomeen palatessa sekä tilata ilmaisen eurooppalaisen sairaanhoitokortin. (Kela 2014b; Kela 2014c.)

Kaikki tarvittavat (yksilön tilanteesta riippuvat) hakemukset on syytä täyttää ja lähettää Kelaan mahdollisimman nopeasti. Kansainvälisten hakemusten käsittely on hidasta Kelan joutuessa pyytämään mahdollisia lisätietoja muiden maiden sosiaaliturvaa toimeenpaneilta elimiltä, jolloin käsitteilyajat voivat venyä hakemuksesta riippuen parista viikosta kuukausiin. Esimerkiksi korvauskäsittelyt ulkomailla saadun hoidon kustannuksista voivat viedä useita kuukausia. Eläkkeensaajien harmiksi kansaneläkkeen ratkaisu kestää kansallista käsittelyaikaa pidempään Suomen työeläkekausien, muiden maiden vahvistettujen vakuutuskausien sekä Suomen ja ulkomaiden työeläkehakemusten ratkaisua odotellessa. Tuen tai etuuden hakijan toiminta hakutilanteessa voi nopeuttaa käsittelyä, jos kaikki liitteet on toimitettu asianmukaisesti ja hakemus on jo valmiiksi ilman lisäselvityksiä tarpeeksi kattava. (Kela 2012.)

Kelan lisäksi ulkomaille muuttamisesta ja paluusta Suomeen tulee ilmoittaa Maistraattiin. Ilmoituksen voi tehdä Maistraatin sähköisessä asiointipalvelussa (<http://www.posti.fi/muuttoilmoitus/>) postin ja verkkopankin käyttäjätunnuksilla sekä sirullisella henkilökortilla. Myös perinteinen paperinen vaihtoehto on saatavissa henkilöä lähimmästä Maistraatista tai postista. (Maistraatti 2014.) Muutettaessa Suomesta ulkomaille tai takaisin Suomeen, muuttoilmoitusta ei voi tehdä kotimaan muuttojen tapaan puhelimitse (Posti 2014).

Myös Verohallinto kuuluu muutosta ilmoitettavien tahojen piiriin. Kotimaan sisällä tapahtuvasta vakituisesta osoitteenmuutoksesta ei tarvitse erikseen ilmoittaa Verohallintoon, vaan pelkkä Maistraatille tehty muuttoilmoitus riittää. Ulkomaille muutettaessa muutosta tulee kuitenkin informoida myös Verohallintoa. Ilmoitusta uudesta osoitteesta ei voi tehdä verkossa eikä puhelimitse, vaan se on ilmoitettava aina henkilökohtaisesti joko asianmukaisella lomakkeella (3817) tai kirjeellä. Tilapäisen osoitteen nimellä kulkevan yhden A4-pituisen lomakkeen voi tulostaa Verohallinnon nettisivuilta osoitteesta [http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Osoitteenmuutos/Tilapainen_osoite_3817\(19180\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Osoitteenmuutos/Tilapainen_osoite_3817(19180)). Muutosta ilmoittaminen onnistuu myös vapaamuotoisella kirjeellä, josta tulee käydä ilmi muuttajan henkilötiedot (nimi ja henkilötunnus) ja uusi osoite sekä päivämäärä, josta alkaen kyseinen muutos

astuu voimaan. Ulkomailla olevan entisen osoitteen voimassaolon päättymisestä tulee myös ilmoittaa Verohallinnolle Suomeen palatessa. (Vero 2014.)

Verotukseen ja sen suuruuteen vaikuttavat esimerkiksi ulkomailla oleskelun kesto eli onko muutto tilapäinen vai pysyvä. Tilapäinen tai muuten lyhytaikainen oleskelu ulkomailla Suomen kansalaisena ei vaikuta verotukseen Suomessa. Jos taas muutto on laadultaan pysyvä, muuttaja on *yleisesti verovelvollinen* Suomeen muuttovuoden ja sitä seuraavan kolmen vuoden ajan (niin kutsuttu kolmen vuoden sääntö). Tällöin veroa maksetaan Suomeen sekä Suomesta että ulkomailla saaduista tuloista. Kolmen verovuoden jälkeen yleinen verovelvollisuus muuttuu *rajoitetuksi verovelvollisuudeksi*, joka tarkoittaa sitä, että veroa maksetaan Suomeen vain Suomessa saaduista tuloista. Suomesta saatu vuokratulo verotetaan Suomessa. Näin ollen esimerkiksi Suomessa sijaitsevasta asunnosta saatavista vuokratuloista maksetaan veroa Suomeen, vaikka asunnon omistaja ei asuisikaan enää pysyvästi Suomessa. (Vero 2011.)

Rajoitettu verovelvollisuus on käytännössä mahdollista saada jo ensimmäisten kolmen vuoden aikana osoittamalla olennaisten siteiden puuttumisen Suomeen. Tässä tapauksessa olennaisilla siteillä tarkoitetaan esimerkiksi Suomen sosiaaliturvaan kuulumista ja sinne jäävää asuntoa. Ulkomaan kansalaisena muutettaessa pysyvästi Suomesta ulkomaille, rajoitettu verovelvollisuus astuu voimaan muuttopäivästä alkaen. Tilapäinen ulkomaalaisen oleskelu ulkomailla ei vaikuta verotukseen Suomessa. (Vero 2011.)

Muutettaessa ulkomaille työttömänä työnhakijana, muutosta on tehtävä erillinen selvitys myös Työ- ja elinkeinopalveluihin eli TE-palveluihin (entinen Työvoimatoimisto). Ilmoitus tulee tehdä käyttämällä sähköistä asiointipalvelua (<https://asiointi.mol.fi/omaasiointi/?kieli=fi>), jonne kirjaututaan verkkopankkitunnuksilla. Joissakin tapauksissa muuttaja on oikeutettu työttömyysturvan hakemiseen ajalle, jolla työnhaku toisessa maassa tapahtuu. Työttömyysturva on mahdollista siirtää enintään kolmen kuukauden ajaksi, jos hakija on ollut työttömänä työnhakijana neljän viikon minimiajan ennen ulkomaille lähtöä tai hän on oikeutettu ansiosidonnaiseen päivärahaan tai peruspäivärahaan. Työttömyysturvan siirtoa varten tulee tilata U2-lomake joko Kelalta tai työttömyyskassalta. Aikaisempi työhistoria voidaan siirtää uuteen kotimaahan U1-lomakkeella, jonka voi käydä hakemassa työttömyysturvan maksajalta Suomessa. Samainen lomake on pyydettävä myös paikallisilta viranomaisilta työskentelyn päätyttyessä. (TE-palvelut 2014.)

7.1.1 Passi

Tärkein matkustusasiakirja ulkomaille muutettaessa on voimassa oleva passi, jota tarvitaan esimerkiksi espanjalaisen NIE-numeron saamiseen. Passin tulee olla myös ajan tasalla eli siihen merkityn nimen ja henkilötunnuksen tulee vastata henkilön sen hetkistä tilannetta. Näin ollen esimerkiksi naimisiin mentäessä ja sukunimen vaihtuessa avioliiton myötä, henkilön on haettava uutta passia. Pääsääntöisesti passin voimassaoloaika on viisi vuotta ja voimassa voi olla kerrallaan vain yksi passi, vaikka entisen passin voimassaoloaika olisikin vielä jäljellä. (Poliisi 2014b.)

Suomessa passihakemuksen voi tehdä joko poliisin sähköisessä asiointipalvelussa (<https://asiointi.poliisi.fi/#main>) tai henkilökohtaisesti käymällä jossakin poliisin lupapalvelupisteessä. Lupapalvelupisteessä voi asioida omasta asuinpaikkakunnasta riippumatta, poikkeuksena Helsinki-Vantaan lentoaseman piste, joka ottaa vastaan vain lentomatkustajiin liittyviä kiireellisiä tapauksia. Tänä päivänä passihakemuksen voi tehdä myös kokonaan verkossa ilman erillistä poliisiasemalla käyntiä, jos poliisin tietokannassa on jo valmiiksi hakijan nimikirjoitusnäyte sekä sormenjäljet (enintään kuusi vuotta vanhoja), tarkoituksena on hakea tavallista passia ja hakijan nimi ei ole muuttunut viime kerrasta. Sähköisen hakemuksen liitteeksi tarvitaan riittävän tuore (enintään kuusi kuukautta vanha) passikuva Lupahallinnon valokuvapalvelimen kautta. Tietyt valokuvaamot tekevät yhteistyötä poliisin kanssa ja toimittavat pyynnöstä hakijasta otetut passikuvat suoraan poliisille valokuvapalvelimen avulla. Lupahallinnon valokuvapalvelinta käyttävät valokuvaamot löytyvät paikkakunnittain osoitteesta <https://www.lupakuvienvastaanotto.fi/kuvaamoluettelo>. (Poliisi 2014c.)

Asioitaessa poliisin lupapalvelupisteessä, palveluaika kannattaa varata etukäteen sähköisestä ajanvarauspalvelusta osoitteesta <https://asiointi.poliisi.fi/ajanvaraus/reservations>. Ajan voi varata myös puhelimitse. Passia haettaessa mukana tulisi olla hakijan henkilöllisyyttä osoittava asiakirja (passi tai henkilökortti) sekä yksi passikuva (enintään kuusi kuukautta vanha). Alle 18-vuotiaan kohdalla tarvitaan molempien vanhempien kirjallinen suostumus, mikäli he eivät ole mukana passia haettaessa. 18 – 30 vuotiaalta mieheltä edellytetään lisäksi sotilaspassin, siviilipalvelutodistuksen tai kutsuntatodistuksen esittämistä. Passin maksaminen tapahtuu hakemusta jätettäessä ja tavallinen passi maksaa tällä hetkellä 48 euroa. (Poliisi 2014a; Poliisi 2014c.)

Passin hakeminen onnistuu myös ulkomailla, mutta silloin sen hinnaksi tulee 140 euroa (Consulado de Finlandia Las Palmas 2014-12-12). Ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen on mahdollista hakea passia mistä tahansa Suomen edustuston passinmyöntöpisteestä, joita ovat suurlähetystöt, pääkonsulivirastot sekä konsulaatit (Ulkoasiainministeriö 2014). Haettaessa passia Espanjassa, hakemuksen voi jättää henkilökohtaisesti joko Suomen suurlähetystöön Madridissa tai Málaga ja Las Palmasin kunniakonsulaatteihin. Passihakemus on mahdollista jättää myös Barcelonan, Palma de Mallorcan ja Alicantessa sijaitsevan Pilar de la Horadadan kunniakonsulaatteihin, joissa kiertää suurlähetystön liikkuva passinantopiste. Passi on maksettava etukäteen ja siitä saatu maksukuitti esitettävä hakemusta tehdessä. Valmis passi toimitetaan hakijalle joko vanhaa passia vastaan kunniakonsulaattiin tai vaihtoehtoisesti espanjalaiseen kotiosoitteeseen vanhan passin ollessa mitätöity. (Suomen suurlähetystö 2014.)

Suurlähetystön pankkitiedot:
Bankinter, Oficina Principal Paseo de la Castellana, 29 28046 Madrid
Tili Espanjassa maksettaessa (Clave bancaria): 0128 0010 96 0160003854
Tili Suomessa maksettaessa: IBAN ES08 0128 0010 9601 6000 3854 SWIFT (BIC) : BKBKESMM

KUVA 12. Suomen suurlähetystön pankkitiedot (Suomen suurlähetystö 2014.)

Espanjassa uutta passia haettaessa mukana tulisi olla voimassa oleva passi, alkuperäinen maksukuitti tilisiirrosta suurlähetystön tilille, Espanjassa pysyvästi asuvilla NIE-numero tai oleskelulupatodistus sekä yksi passivalokuva (Suomen suurlähetystö 2014). Passihakemuksen jättämistä varten tulee aina varata palveluaika etukäteen puhelimitse. Las Palmasin kunniakonsulaatti palvelee maanantaista perjantaihin kello 09 – 13 välisenä aikana numerosta +34 928 224 358. Kunniakonsulaatti sijaitsee Las Palmasin keskustassa Edificio Centro Comercial Canarias –nimisen rakennuksen toisessa kerroksessa, osoitteessa Calle José Franchy Roca 5. (Consulado de Finlandia Las Palmas 2014-12-12.)

KUVA 13. Las Palmasin kunniakonsulaatti (Peräniemi 2014-12-12.)

Matkustettaessa ulkomaille lemmikin (koira, kissa ja fretti) kanssa, myös eläin tarvitsee oman niin kutsutun lemmikkieläinpassin, joka otettiin käyttöön Euroopan unionin jäsenmaissa vuonna 2004. Lemmikkieläinpassi on pakollinen kaikissa unionin maiden välisissä kuljetuksissa, olivatpa kyseessä niin omistajan mukana matkustavat lemmikit kuin kaupalliset tarkoitukset. Lemmikkieläinpassilla osoitetaan, että eläin on tunnistusmerkitty (mikrosiru tai tatuointi), se täyttää eläinten terveyttä koskevat ehdot jäsenmaiden välisissä kuljetuksissa ja näin omalta osaltaan ehkäisee eläimiltä ihmisiin siirtyvien tautien (raivotauti) leviämistä. (Euroopan komissio 2011; Evira 2014a.)

Lemmikkieläinpassin malli (sinikantinen vihko, jonka kannessa on EU:n lippu) on yhtenäinen koko Euroopan unionin alueella. Passi on mahdollista ostaa eläinlääkäriltä ja sen hinta vaihtelee normaalin käyntimaksun sekä tarvittavien tutkimusten ja hoitojen mukaan 20 eurosta 60 euroon. 29.12.2014

käyttöön otetun lemmikkieläinasetuksen myötä passin hinta kallistuu hieman uusien turvaominaisuuksien myötä, jotka edesauttavat väärinkäytöksiin estämistä. Lemmikkieläinpassi on voimassa koko eläimen elinajan ja sitä tulee päivittää (vain eläinlääkärin toimesta) ajan tasalla olevaksi eläinlääkärikäyntien yhteydessä. (Evira 2014a; Evira 2014b.)

7.1.2 NIE-numero ja residencia

NIE-numerolla (Número de Identificación de Extranjeros) tarkoitetaan Espanjassa asuvien ulkomaalaisten henkilökohtaista ja yksilöllistä henkilötunnusta, jota käytetään tunnistautumiseen julkishallinnollisissa palveluissa. Numeron saaminen edellyttää henkilön laillista maassa oleskelemista, jolloin laittomasti Espanjassa oleskelevat henkilöt eivät voi hakea kyseistä korttia. (NIE 2014). Kortin oikeudellisena merkityksenä voidaan pitää määräaikaista maahantulolupaa, jonka peruste merkitään sen oikeaan yläkulmaan eri väreillä. Esimerkiksi Espanjaan opiskelemaan lähtevät saavat oranssin *estudiante* -merkinnän, töihin ja oleskelemaan lähtevät vihreän *trabajo y residencia* -merkinnän ja pelkästään oleskelemaan lähtevät punaisen *residencia* -merkinnän. (Euroopan unionin neuvosto 2014.)

NIE-numeroa haetaan henkilökohtaisesti liitteenä 4 olevalla Modelo EX-15 -lomakkeella joko Espanjan ulkomaan edustustojen konsulipalveluista tai vaihtoehtoisesti suoraan kansallisen poliisiaseman (Policía Nacional) ulkomaalaisosastolta. Numeron hakemisen yhteydessä tulee esittää voimassa oleva passi ja sen kopio, valmiiksi täytetty NIE-numero lomake sekä noin kymmenen euron suuruinen hakemusmaksun tilisiirron suorittamisen kuitti pankista. NIE-numeroa tarvitaan muun muassa työsopimuksen allekirjoitusvaiheessa, kaupungin asukkaaksi kirjautumisessa, auton tai muun kulkuneuvon hankinnassa sekä pankkitilin avaamisessa. Jälkimmäinen on mahdollista toteuttaa myös ilman NIE-numeroa poliisilaitokselta anottavalla *Certificado de no-residente* asiakirjalla. (Cimo 2015; MOP Consulting Asesoria 2011; NIE 2014.)

Las Palmasissa ulkomaalaisten NIE-numerohakemuksia hoitava poliisilaitos sijaitsee Parque Doramas-puiston läheisyydessä, San Telmon linja-autoasemalta noin 1,8 kilometriä keskustaan päin. Poliisilaitoksen osoite on Calle Luis Doroeste Silva Nº 68, 35004 Las Palmas de Gran Canaria. (Policía Nacional 2015.) Espanjaan pysyvästi muuttava voi halutessaan anoa NIE-numeroa jo Suomessa asuessaan Espanjan suurlähetystön Helsingin konsulipalvelusta. Hakemuksen käsittely kestää Suomesta käsin hoidettaessa kauemmin kuin paikan päällä kohteessa. Henkilökohtaisen konsulipalvelussa asiointin jälkeen, hakemus jatkaa käsiteltäväksi Madridiin, josta se lähetetään postitse hakijan kotiosoitteeseen yhden – kolmen kuukauden päästä hakemuksen vastaanottamisesta. Espanjan suurlähetystön Helsingin osoite on Kallioliinantie 6, 00140 Helsinki. Konsuli palvelee puhelimitse numerosta +358 9 6877080 ja sähköpostitse emb.helsinki@maec.es. (Cimo 2015.)

Residencialla tarkoitetaan ulkomaalaisten maahan muuttavien henkilöiden kohdalla henkilön vakiutuista asumista maassa ja sen rekisteröimistä sisäministeriön alaiseen ulkomaalaisrekisteriin. Espanjassa voi oleskella ulkomaalaislain mukaisesti maksimissaan kolme kuukautta ilman residenciaa, jon-

ka jälkeen sitä on haettava asuinkunnan kansallisen poliisin ulkomaalaisosastolta (samasta osoitteesta kuin NIE-numeroa haettaessa). Residenciaa on mahdollista anoa jo ennen kuin on asunut kolmea kuukautta Espanjassa ja se on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen se tulee uusiksi. Yhdistettäessä NIE-numeroon, Residencia-kortti on valokuvallinen ja siinä on hakijan sormenjäljet. Jos henkilöllä ei ole vielä asianmukaista NIE-numeroa, se tulee automaattisesti residenciaa haettaessa. Hakuprosessi kestää tällöin viikoista kuukausiin, joten monet suosittelivatkin hakemaan näitä erikseen. (Just Landed 2014; MOP Consulting Asesoría 2011.)

7.2 Sopimusten irtisanominen ja töiden etsiminen

Muutettaessa pysyvästi ulkomaille moni pähkäilee oman asunnon, talon tai mahdollisen vapaa-ajan asunnon myymisen, edelleenvuokraamisen ja vielä omassa käytössä pitämisen väliltä. Jokaisen henkilökohtainen tilanne ja muuton jälkeiset yhteydet Suomeen määrittelevät lopulta onko viisainta aloittaa asunnon myyminen jollekin vai jättää se niin sanotuksi kakkosasunnoksi. Myös kaikkien tavaroiden kohtalo määräytyy pitkälti edellä mainitun vaihtoehdon mukaan. Jotkut kokevat parhaaksi vaihtoehdoksi kaiken mahdollisen mukaan ottamisen, kun taas toiset haluavat aloittaa uudessa maassa puhtaalta pöydältä ja ottavat mukaan vain kaikista välttämättömimmät tavarat. (Sinkkonen 2009, 128.)

Jos muutto on laadultaan pysyvä eikä muuttajalla ole tarkoituksena pitää asuntoa itsellään, kannattaa irtisanoa kaikki siihen liittyvät sopimukset kuten vesi-, sähkö- ja jätehuoltosopimukset. Myös puhelin-, laajakaista- ja vakuutus sopimukset tulisi päivittää ajan tasalle sekä irtisanoa mahdolliset kerhojen jäsenyydet, kanta-asiakkuudet ja lehtitilaukset, ellei niitä halua jatkaa myös kohdemaassa. (Sinkkonen 2009, 129-130.) Auton osalta vaihtoehtoina on sen myynti tai uuteen kohdemaan vieminen. Jälkimmäiseen vaihtoehtoon päädyttäessä auton ikä määrittelee sen maahantuontiveron, joka on Espanjaan pysyvästi maahantuoduilla ajoneuvoilla 21 prosenttia (*Impuesto sobre el Valor Añadido IVA*, arvonlisävero). Gran Canarian IGIC-veron lisäksi autosta tulee maksaa sen uutuuden mukaan tiettyjen ajoneuvojen erikoisveron –nimellä kulkevaa CO₂-päästöjen mukaan määräytyvää veroa. Tarkemmat taulukot verotuksesta, muista siihen liittyvistä maksuista ja ajoneuvon rekisteröimisestä löytyvät Autoliiton internetsivuilta osoitteesta <http://www.autoliitto.fi/tietopankki/autonvienti-ulkomaille/espanjaan/>. (Autoliitto 2015.)

Töiden etsiminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin jo kotimaassa asuessaan. Ulkomaille muuttavan henkilön on mahdollista anoa työttömyysturvaa kohdemaassa tapahtuvaan työnhakemiseen enintään kolmen kuukauden ajaksi U2-lomakkeella. Kohdemaan saavuttaessa paikalliseen työnhakemiseen tulisi ilmoittautua seitsemän päivän sisällä lähtöpäivästä, työttömyyspäivärahan saamiseksi myös matkapäiviltä. (TE-palvelut 2014.) Työsopimus tulisi tehdä aina kirjallisena, vaikka joissakin espanjalaisissa yrityksissä on vielä tapana tehdä suullisia työsopimuksia, jolloin töiden jatkuminen viimeisimmän vuoron jälkeen on vaakalaudalla. Gran Canarialla on kymmenen paikallista työnhakemistoja, joista neljä sijaitsee Las Palmasissa. Toimistojen palveluihin voi käydä tutustumassa tar-

kemmin espanjaksi osoitteessa <https://www3.gobiernodecanarias.org/empleo/portal/web/sce>. (Gobierno de Canarias 2015.)

KUVA 14. Paikallinen työnvälitystoimisto Las Palmasissa (Peräniemi 2014-12-12.)

Toimisto sijaitsee Veguetan kaupunginosassa yhdellä sen pääkaduista, osoitteessa Primero de Mayo N° 11, 35002 Las Palmas de Gran Canaria (Gobierno de Canarias 2015).

Vapaita työpaikkoja voi etsiä internetistä sekä paikallisten lehtien työpaikkailmoitus -palstoilta. Muuttajan kielitaidosta riippuen ilmoituksia on muun muassa englanniksi ja espanjaksi. Tietoa työpaikoista löytyy myös suomeksi esimerkiksi hakemalla niitä TE-palveluiden kautta osoitteesta <http://www.mol.fi/tyopaikat/tyopaikkatiedotus/haku/>. Gran Canarialla työpaikkoja välittäviä sivustoja ovat muun muassa

- <http://grancanariajob.com/> (englanniksi)
- <http://www.opcionempleo.com/empleo-english/gran-canaria-34913.html> (englanniksi)
- <http://www.thinkspain.com/spain-jobs/6/59/gran-canaria-job-search-recruitment-employment> (englanniksi) sekä
- <http://www.indeed.es/Ofertas-en-Las-Palmas-de-Gran-Canaria,-Las-Palmas> (espanjaksi)
- <http://www.infojobs.net/ofertas-trabajo/las-palmas/las-palmas-de-gran-canaria> (espanjaksi)
- <http://www.laborae.com/> (espanjaksi).

7.3 Asuminen ja yleinen hintataso

Gran Canarialla asuminen on suhteellisen edullista, vaikkakin asuntojen vuokrat voivat olla Suomen suurlähetystön sivujen mukaan kalliita muuhun hintatasoon nähden. Alueelliset erot ovat suuria verrattaessa esimerkiksi etelärannikon turistikohteita vaikkapa pääkaupungin keskustaan. Turistikohteiden hintataso on aina korkeampi, jonka huomaa muun muassa tavallisessa ruokakaupassa asioidessa. Poikkeuksena Suomeen Kanariansaarten vesijohtovesi ei ole juomakelpoista, joten saaren asukkaat paikallisista matkailijoihin turvautuvat pulloveteen, joka maksaa esimerkiksi Hiperdino -ketjun kaupoissa 1,52 euroa/5 litraa. Muita saarella olevia kauppaketjuja ovat esimerkiksi Spar ja Carrefour. Muun muassa bensiini ja diesel ovat Suomen hintatasoa selvästi edullisempia niiden maksaessa vuoden 2014 lopussa noin yhden euron pintaan litralta.

Samoin kuin työpaikankin suhteen, uuden asunnon etsiminen kannattaa aloittaa riittävän aikaisin. Gran Canarialla on monia asunnonvälitystoimistoja vuokra-asunnoista omistusasuntoihin. Asunnon sijainti vaikuttaa paljon sen vuokraan tai myyntihintaan. Kalleimmat asunnot sijaitsevat usein parhaimmilla paikoilla kaupunkien keskustassa tai aivan rannan tuntumassa. Asuntoja ja niitä välittäviä sivustoja vertaillen etenkin saaren etelä- ja lounaisrannikko nousee yhdeksi arvokkaimmista kohteista pääkaupungin ohella. Saarella asuntoja vuokraavia ja myyviä sivustoja ovat muun muassa

- <http://www.canaryhouse.es/?lang=en-gb> (englanniksi)
- <http://www.canaryrent.es/> (englanniksi)
- <http://www.cardenas-grancanaria.com/en/propertiesforrent.asp> (englanniksi) sekä
- http://www.enalquiler.com/alquilar/alquiler-apartamentos-las-palmas-de-gran-canaria_0_33788_37.html (espanjaksi)
- <http://www.fotocasa.es/apartamentos/las-palmas-de-gran-canaria/alquiler/listado> (espanjaksi)
- http://www.milanuncios.com/alquiler-de-apartamentos-en-las-palmas-de-gran-canaria-las_palmas/ (espanjaksi).

KUVA 15. Maspalomasin dyynit ja Las Canterasin ranta (Peräniemi 2011-12-05.)

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyöhön liittyvä kenttätutkimus toteutettiin Gran Canarialla ajalla 1.–14.12.2014. Tutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivista (kyselylomake) että kvalitatiivista (yksilöhaastattelu) tutkimusmenetelmää, joiden esimerkkiryhmänä oli 30 saarella pysyvästi asuvaa suomalaista. Ennen kenttätöiden aloittamista suunnittelin teoreettiseen viitekehykseen pohjautuvan kyselylomakkeen ja yksilöhaastattelun rungon. Kyselylomake jaettiin jokaiselle haastateltavalle ennen varsinaisen haastattelun alkamista. Sen täyttäminen vei keskimäärin noin kolme minuuttia, jonka kerroin suullisesti haastateltaville muiden yleisten ohjeiden lisäksi. Kirjoitin lomakkeeseen myös saatteen, joka sisältää selkeät ohjeet sen täyttämiseen sekä siihen, miten ja mihin vastauksia tullaan käyttämään tutkimustuloksia analysoidessa.

Halusin alusta asti kunnioittaa haastateltavieni anonymiteettiä, jonka vuoksi kenenkään nimeä, ikää, työ- ja asuinpaikkaa tai muita henkilökohtaisia tietoja ei kysytty missään vaiheessa haastattelua. Kyselylomakkeiden analysoiminen on toteutettu niin, että saatuja tuloksia ei voi yhdistää yhteen yksittäiseen henkilöön, vaan ne on esitetty erilaisin kaavioin ja kuvioin yhteenlaskettuina prosentuaalisina osuuksina. Analysoinnissa olevia haastattelujen litterointeja ei ole myöskään tästä syystä nimetty erikseen (esimerkiksi haastateltava 1), vaan ne esitellään teemoittain. Työstä saaduilla tuloksilla ei haeta yleistettävyyttä, vaan ne kertovat valitun kohderyhmän mielipiteen heiltä kysytyihin asioihin.

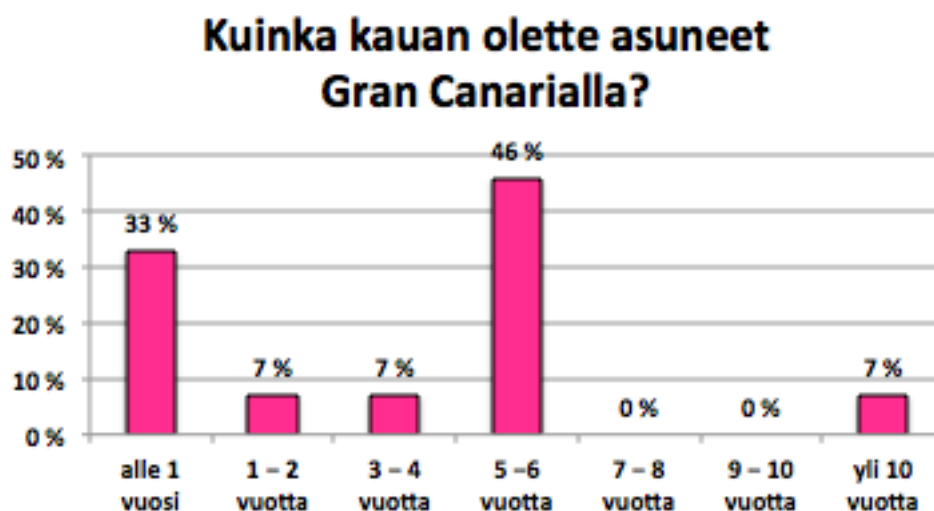
A4-kokoinen kyselylomake koostuu yhdestä avoimesta ja seitsemästä monivalintakysymyksestä, jotka selvittävät vastaajan taustatietoja (sukupuoli ja kuinka kauan hän on asunut saarella), hänen päätöstään muuttaa ulkomaille sekä hänen matkustusmieltymyksiään ja valittua persoonallisuustyyppiä. Koska kyselylomakkeessa selvitettiin taustatietojen lisäksi myös haastateltaville vieraita, teorioihin pohjautuvia tietoja (matkustusmieltymykset ja persoonallisuus), vastausvaihtoehtojen tuoksi (kysymykset seitsemän ja kahdeksan) tarvittiin selkeä ja nopealukuinen listaus (liite 2.), josta jokainen löytäisi helposti itseään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Kyselylomakkeen vastauksista koostetut kaaviot ja kuviot on tehty Microsoft Excel -taulukkolaskentaohjelmalla.

Kyselylomaketta täydentävä strukturoitu A4-haastattelulomake sisältää 12 kysymystä, jotka selvittävät tarkemmin vastaajan muuttoprosessin eri vaiheita sekä mahdollisen kulttuurishokin kokemista. Haastattelu kesti keskimäärin noin kahdeksan minuuttia ja se nauhoitettiin litteroimista varten iPhone 5S -puhelimella. Jokainen haastateltavista suostui vapaaehtoisesti haastattelun nauhoittamiseen ja heiltä kaikilta kysyttiin täsmälleen samat kysymykset haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä. Haastattelujen litteroinnit on ryhmitelty vastausten perusteella ja niiden esittämiseksi olen valinnut sattumanvaraisesti kolmesta neljään vastausta. Haastateltavien pyynnöstä kenenkään haastattelua ei ole kokonaisuudessaan esimerkiksi opinnäytetyön liitteenä.

8.1 Matkustusmotiivit ja -mieltymykset

Vastaajista 64 prosenttia oli naisia ja loput 36 prosenttia miehiä. 100 prosenttia heistä oli sitä mieltä, että muuttaminen ulkomaille oli oikea päätös, eikä sitä ole tarvinnut sen jälkeen katua. Kuitenkin haastattelujen edetessä ilmeni, että moni kaipasi suomalaisia toimintatapoja ja sitä, että asiat hoituivat nopeasti ja kerralla. Vaikka uuteen kulttuurin oli helppo sopeutua, tietyt syvälle juurtuneet asiat saivat kaipaamaan entistä kotimaata ja 54 prosenttia vastaajista myönsi ajattelevansa joskus Suomeen palaamista.

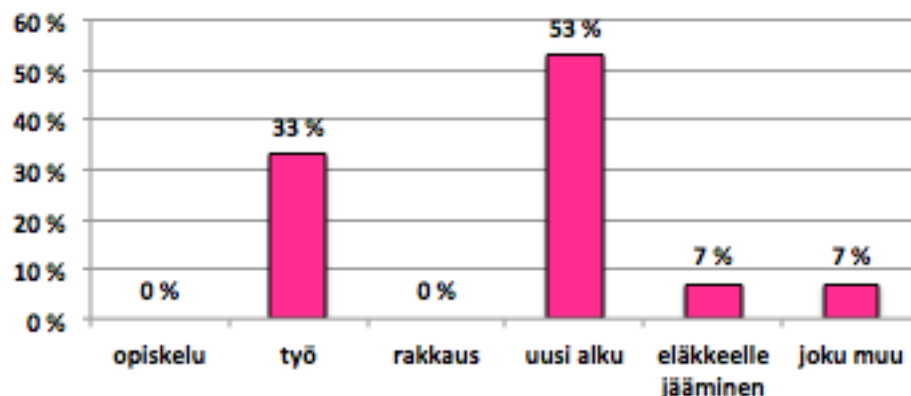
Vastaajien taustat vaihtelivat hyvin paljon, osa oli ollut työelämässä jo pidempään, kun osa vasta aloitteli uutta kansainvälistä uraansa. Alla oleva kuvio 7. mallintaa sitä, kuinka kauan vastaajat ovat asuneet Gran Canarialla. Suurin osa heistä (46 prosenttia) oli ollut saarella jo 5 – 6 vuotta, joka heijastui positiivisesti myös henkilökohtaisten haastattelujen kysymyksiin. He olivat huomattavasti itsevarmempia vastauksissaan ja erityisesti mahdollisissa paikan päällä tapahtuneissa ongelmatilanteissa. Mitä kauemmin aikaa Gran Canarialla oli asunut, sitä helpommin arkipäiväiset asiat hoituivat niin oman työyhteisön kuin paikallistenkin kanssa. Toiseksi eniten (33 prosenttia) haastateltavien joukossa oli vasta alle vuoden Gran Canarialla asuneita henkilöitä. Myös heidän taustansa heijastui selvästi haastattelussa kysytyihin kysymyksiin. Onnellisuus jonkin pienen arkipäiväisen asian onnistumisesta vieraassa kulttuurissa oli ihailtavaa.

KUVIO 7. Vastaajien Gran Canarialla asumisen jakaantuminen vuositasona ($n=30$).

Syy saarelle muuttamiseen jakoi mielipiteitä ja jopa yli puolet vastaajista (53 prosenttia) kertoi perimmäiseksi syyksi Gran Canarialle muuttamiseen yllättäen uuden alun (kuvio 8.). Voisi luulla, että suurin osa ihmisistä muuttaisi sinne työn perässä, mutta minulle osuneiden haastateltavien mielestä uuden elämän aloittaminen kaukana kaikesta tutusta ja turvallisesta oli tärkeämpi syy muuttaa. Osalle heistä saari oli jo entuudestaan tuttu, kun taas osa ei ollut käynyt siellä ikinä. Työskenteleminen ulkomailla (33 prosenttia) koettiin positiiviseksi asiaksi, vaikka alussa se vaatikin hieman normaalia enemmän panostusta ja kärsivällisyyttä. Osalle eläkepäivien viettäminen aurinkoisella Gran Canarialla oli ollut itsestäänselvyys jo työelämän alkuajoina. Muuksi mahdolliseksi syyksi ulkomaille muuttamiseen mainittiin matkusteleminen ja uusien asioiden kokeminen.

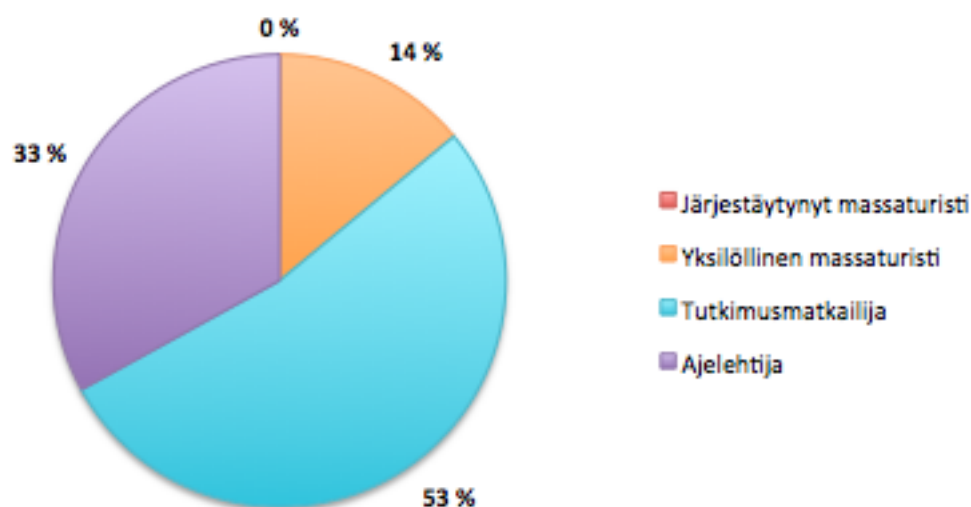
Mikä oli perimmäinen syy muuttoonne?

KUVIO 8. Vastaajien perimmäinen syy ulkomaille muuttamiseen ($n=30$).

Tutkittaessa lähemmin vastaajien matkustusmieltymyksiä, Cohenin vuoden 1972 matkailijatypologia osoittautui hyödylliseksi työkaluksi. Se auttoi selventämään kuinka paljon saarella asuvat suomalaiset kaipaavat turvallisuuden tunnetta suhteessa erilaisiin elämyksiin. Käyttäytymistä ohjaavat roolit toimivat matkailijatypologian ulkopuolellakin – mitä enemmän henkilö on jommassa kummassa luokittelun ääripäässä, sitä enemmän se näkyy myös hänen jokapäiväisessä elämässään. Vastaukset matkustusmieltymysten kohdalla jakaantuivat niin kuin olin alun perin ajatellutkin. Suurin osa vastaajista piti itseään joko tutkimusmatkailijana (53 prosenttia) tai ajelehtijana (33 prosenttia), mikä tukee käsitystä riskinottokyvystä ja rohkeudesta kohdata uusia haasteita (kuvio 9.). Uuteen ja vieraaseen kulttuuriin sopeutuminen koetaan mielenkiintoisena ja mielekkäänä asiana sekä paikallista kulttuuria osataan arvostaa alusta asti.

Mikä neljästä vaihtoehdosta kuvaa matkustusmieltymyksiänne parhaiten?

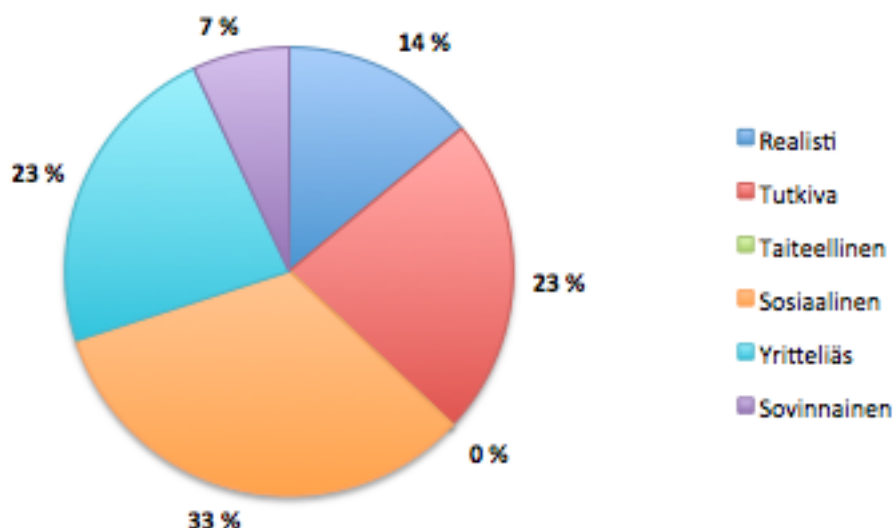

KUVIO 9. Vastaajien matkustusmieltymykset Cohenin matkailijatypologian mukaan ($n=30$).

8.2 Persoonallisuus

Vastaajien persoonallisuuden luokittelemisessa apuna oli Hollandin vuoden 1992 typologinen RIA-SEC-luokittelu. Oman persoonallisuustyyppin tunnistamisessa käytettiin matkustusmieltymysten ta-paan liitteenä 2. olevaa lomaketta, johon on listattu kuhunkin persoonallisuustyyppiin parhaiten so-pivat piirteet sekä henkilölle tunnusomaisimmat aktiviteetit. Samoin kuin matkustusmieltymystenkin kohdalla, kysymyksen lopputulos ei ollut yllättävä. Kuusi valittavana ollutta persoonallisuustyyppiä jakautuivat tasaisesti sosiaalisen (33 prosenttia), tutkivan (23 prosenttia) ja yritteliään (23 prosenttia) kesken (kuvio 10.). Edellä mainittujen tyyppien kuvaukset sopivat hyvin ulkomailla työskentelevien henkilöiden piirteisiin. Erityisesti asiakaspalvelulähtöisessä työssä heidän tulee olla ystävällisiä, omata hyvät ihmissuhdetaidot sekä olla tarvittaessa hyvinkin joustavia.

Mikä kuudesta persoonallisuustyyppistä kuvaa teitä parhaiten?

KUVIO 10. Vastaajien persoonallisuustyyppien jakautuminen Hollandin typologian mukaan ($n=30$).

8.3 Kulttuurishokki

Gran Canarialla asuvien suomalaisten mahdollista kulttuurishokkia lähdettiin ilmentämään sen teorioihin pohjautumalla. Obergin vuoden 1960 teorian mukaan ulkomaille muuttava henkilö kokee tunnetasolla neljä eri vaihetta, joita ovat alkuinnostus, turhautuminen, hyväksyminen ja sopeutuminen. Kysyttäessä haastateltavilta kokivatko he edellä kuvattuja tunteita, vastauksia tuli laidasta laitaan. Osalle uuteen kulttuuriin asennoituminen ja siinä toimiminen oli itsestäänselvyys, joten he eivät omasta mielestään kokeneet minkäänlaisia kulttuurishokin oireita, kun taas osa huomasi selvän eron arjessaan jo ensimmäisenä päivänä.

Eihän sitä tuu, jos sä oot jotain asiaa. Jos sä olet samaistanut jonkun asian tarpeeks, niinku meillekin se on ollu selviö jo aikoja, että ei siinä oo. Enkä mä nyt oo mitään shokkii tuntenu koskaan missään, että se on eri asia.

En oikeastaan. Enemmänkin oli käänteinen kulttuurishokki, kun aikoinaan palasin takaisin Suomeen ja huomasin se oli pimeetä ja synkkää aikaa ja että ihmiset olivatkin niin sitten jotenkin maassa olevia ja hiljasia. Sopeuduin niin hyvin tähän kulttuuriin, että oli vähän järkytys jopa palata takas. Et se oli ehkä se, mikä sai haluun takasinkin sitten.

No kyllä sitä täällä, mä nyt oon sen neljä vuotta jo ollu täällä. Kyllä sitä välillä on semmonen, että no huh huh, mä en jaksa enää. Et mää haluan mennä takasin sit Suomeen. Nyt olin Suomessa kuukauden, niin sit mulla tuli kuitenkin jo siellä sitten taas, että mää haluankin tulla äkkiä nyt takasin tänne kotiin. Että tota, kyllä sitä välillä silleen on. Tietenkin, kun se ei oo kuitenkaan tää, et miten täällä asioissa toimitaan ja muuta, niin se ei oo se suomalainen meininki, mihin on koko ikänsä tottunu.

Loppujen lopuksi uuteen kulttuuriin sopeutuminen koettiin helpoksi. Erityisesti espanjalaisen kulttuurin ja siihen liittyvien toimintatapojen tunteminen auttoi haastateltavia arjen haasteissa. Aikaisemmasta koulutuksesta ja ystävien tuesta oli myös apua sopeutumisprosessissa. Vain noin 20 prosenttia haastateltavista puhui muuttaessaan edes vähän espanjaa, joten kielitaito tai sen puute ulkomaille muuttamiseen liittyen ei ollut kenenkään esteenä. Kaikkien haastateltavien mielestä ulkomaille muuttavan henkilön asenne on ratkaisevassa asemassa. Jos asenne on kohdillaan, ihminen pystyy mihin vain.

Kyllä se aikalailta ratkasee, kyllä ainakin täällä, että jos sulla on asenne kohdillaan ja kaikkee näin, niin se helpottaa sun elämää kyllä tosi paljon. Et, jos lähtee huonolla asenteella, et no okei mä teen vähän noin ja näin, niin kyl se äkkiä on, et sulle sanotaan täältä morjens.

Mañana. Ei täällä mitään ongelmia ole, se vaan täytyy asennoitua. Täällä on omat, täällä kaikki onnistuu. Miten se onnistuu ja koska se onnistuu, se on eri asia. Se ei varmaan onnistu sillon, kun sen pitäis, mutta kyllä se onnistuu. Sun pitää unohtaa sellanen tietty täsmällisyys asioissa.

Unohtaa Suomen asenteen ja menee sinne niinku ne muutkin toimii. Ei tuulimyllyä vastaan voi koskaan tapella, se on ihan sama. Mä oon käyny kymmenissä maissa, en minä sillä suomalaisella asenteella, tai sillä, mun täytyy kattoo miten ne ihmiset toimii siellä. Et sä pääse muuten, et sä pääse lähelle niitä. Se on ensiarvosen tärkeitä. Jos sä lähet soitellen sotaan, tulet sieltä kuule maitojunalla takasin.

Pitää vaan uskaltaa lähtee, ettei vaan miettii. Täällä on niin paljon kaikkee, että ei uskalla ja mitä jos. Joskus vaan pitää repästä ja lähtee. Kyllä sinne Suomeen aina pääsee takasin, jos haluaa. Matkustaminen avartaa.

8.4 Muuttoprosessi

Ulkomaille muutettaessa ilmoitusasioista huolehtiminen ei tule varmaan kenellekään yllätyksenä, mutta niiden laajuus ja oikeudelliset kiemurat voivat hämätä hetkellisesti. Tietoa on saatavilla paljon, jos sitä vaan osaa etsiä oikeasta paikasta, eikä pelkää eksymistä vieraskielisille sivustoille. Kysyttäessä haastateltavilta saivatko he omasta mielestään tarpeeksi tietoa muuttamiseen liittyen jo Suomessa asuessaan, vastaukset olivat odotetun kaltaisia. Toiset osasivat etsiä tietoa oma-aloitteisesti Internetistä tai vaihtoehtoisesti vierailemalla eri toimistoissa, kun toiset luottivat ystäviltä saatuihin ohjeisiin. Yli 75 prosentin mielestä ulkomaille muuttamiseen liittyvien asioiden tiedottamista tulisi tulevaisuudessa parantaa ja sitä pitäisi keskittää entisestään vain yhdelle sivustolle, josta löytyisi kerralla kaikki tieto kompaktissa paketissa.

Silleen niinku mä yritin Suomesta kysyä kaikkia näitä niinku sosiaaliturvaan liittyviä asioita ja muita tämmösiä, että miten ne vaikuttaa mulla tänne. Niillä ei ollu minäkäänäköstä tietoo. No voi olla se, kun mä oon pienestä paikasta kotosin, niin voi olla, että jos mä olisin Helsingistä lähtösin, niin ne ois tienny siellä paremmin. Oli sit vähän semmosia yllätyksiä, et yhtäkkiä et saakaan käyttää Kela-korttia enää, vaikka on se eurooppalainen ja kaikkee. Ja sit näitten työttömyys, ku mäkin sanoin, et mä nyt ihan varmuuden vuoks kuitenkin ottasin, kun senhän saa sen kolme kuukautta sitä työttömyyskorvausta, että sä meet hakeen töitä, että jos sattuu että tulee jotain, että mulla on niinku ne paperit valmiina. Eihän sekään meinannu onnistua millään ja sit mä jo aattelin, että okei mä lähdän ja se on sillä siisti. Katotaan ny miten menee. Mut ei Suomessa oo niin paljo sitä tietoo kuitenkaan, että miten oikeesti lähtee ulkomaille ja miten siellä toimitaan. Voi olla, että minä tietysti hain ehkä apua väärästä paikasta, että ei minun kohdalla oikein onnistunu.

Joo, Internetistä löyty. Kyllä mä jonkin verran kattoin. Ja piti vähän muistilistaa tehä, et mitä tässä nyt pitää tehä, että kun lähtee maailmalle. Että muistaa kaikki tehä, irtisanoa sähkö Sopimukset ja tehä Maistraattiin muuttoilmoitukset. Että mihin tulee sitten postit, jos Suomesta tulee, mihin osoitteeseen laitetaan väliaikaisesti. Niin niistä kyllä löyty aika hyvin Internetistä ja rokotteista sun muista. Itte mä lähin aika huoltomasti. Otin vaan vaatteet, passin ja skeden mukaan ja lähin.

Mä en kysyny Suomesta yhtään mitään. En mitään! Koska mä tiedän, että se olis ollu ihan turha kysyä sieltä. Kyl mä oon ihan nojautunu paikallisiin ystäviin ja näihin että. Mä tiesin, mitä mä teen. Ja mä tiesin, mistä mä saan sen tiedon. Mut en Suomesta.

Jos paperitöiden hoitaminen oli vaivalloista jo Suomen päässä, sitä se kirjaimellisesti oli kanarialaisessa toimintaympäristössä. Moni tajusikin viimeistään siinä vaiheessa, miten hyvin asiat todella ovat koti-Suomessa. Asiat on mahdollista hoitaa yhdessä paikassa, kun espanjalainen tapa puolestaan suosii luukulta toiselle hyppyyttämistä. Espanjankielentaito osoittautui arvokkaaksi, sillä monessa virastossa pääasiointikielenä on edelleen espanja, vaikkakin matkailun myötä kehitys on monikulttuurisempaan suuntaan. Muuttoprosessin aikana ongelmia koettiin lähinnä asumiseen liittyvän paperisodan ja Suomen päässä olevien asuntojen takuuvuokrien kanssa. Yhteistyö paikallisten viranomaisten kanssa sujui vähintään tyydyttävällä tasolla, eikä huvittavilta tilanteilta voitu välttyä.

Alussa nyt tosiaan niinku tämmösissä asuntoasioissa ja työasioissa kaikki onnistu, mut sit täällä taas on hirveen vaikeeta kaikki nää paperityöt. Että ku pitää saada

NIE-numero ja kaikkee näitä. Sit sää meet tohon konttoriin ja tohon konttoriin ja tohon konttoriin ja sit, kun siellä kukaan puhu edes englantia, vaan sulla pitää olla se espanjan kieli jotenkuten ja sit ettiä joku tulkaa sinne siinä. Mä nyt kyllä pärjään jotenkuten sillä espanjalla. Täällä on aika sillai se järjestely kyllä semmosta, et pankkitilin avaaminenkin kestää suurinpiirtein kolme päivää. Lainausmerkeissä. Tuntuu, että on se semmosta. Mutta sit, kun ne asiat saa kuntoon, niin sit ne on oikeestaan. Helpottaa sitten elämää aika paljon. Täällä se mañana on vähän semmonen.

Jos Suomessa on viranomaisilla kymmenen luukkaa, täällä on kaksykt luukkaa eli täällähän riepotellaan ihmisiä luukulta luukulle. Mut sillä nyt ei oo, se on vaan sitä kulttuuria. Kun sä tarpeeks monelle luukulle menet, niin kyllä sä saat sen asian selvitettyä, mutta yheltä luukulta sä et saa mitään. Sä saat yheltä luukulta vastauksen, toisella luukulla sä voit kysyä ja kolmannelta luukulta saat leiman ja sit sä meet sinne ensimmäiselle luukulle, mikä allekirjottaa sen leiman. Mut se kuuluu tähän. Hyvin monitahoinen. Byrokratia lienee kuitenkin helpompaa kuin Suomessa, mutta se, että täällä ei oo mitään intressiä, mistä yksiselitteisesti menet kysymään jotain. Niin se sanoo "mä voin vastata tähän kysymykseen, mutta tuolla kaupungin toisella puolella, siellä on virasto, jos se on auki. Mene kysy sieltä." Mut sielläkin ne voi sanoo, et "tää oli väärä virasto, mene tonne." Sä rekisteröit auton, niin menee päivä. Suomessa menee viistoista minuuttia. Tässä on niinku tällasia.

Tota osissa noissa virastoissa, niin siellä puhutaan hyvin huonosti englantia. Mutta kyllä nykyään niin on aika monessa, esimerkiksi pankissa, niin on yks, joka puhuu englantia. Englannilla pärjää aika pitkälle. Muuten kielitaito ympäri Eurooppaa on tosi huono englannin suhteen. Pitäis osata vähän sitä paikallista kieltä. Mutta oon saanu puhelinliittymät ja kaikki hommattua täällä ihan englanninkielellä.

Viimeisenä, mutta ei kuitenkaan vähäisimpänä kysymyksenä, haastateltavilta kysyttiin käytännön vinkkejä Gran Canarialle muuttamiseen. Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että ilman minkäänlaista valmistautumista on ihan turha harkita lähtemistä omaa postilaatikkoa pidemmälle. Olipa apuna sitten ystäväverkosto, muuten hankintu tieto-taito tai pelkkä rohkeus astua tuntemattomaan, prosessi on vaivan arvoinen. Haastateltavat painottivat hetkessä elämistä ja omien unelmiensa tavoittelemista.

Ei muuta kun vaan repästä ja lähtee. Hoitaa asiat kuntoon koti-Suomessa tai missä nyt ikinä asuukaan. Uskaltaa lähtee vaan.

Ettii täältä jonkun, mikä tuntee paikalliset olosuhteet ja tälläset. Tää on helppo maa, kun tän osaa. Mutta tää on vaikea maa, jos sä tulet niinku ulkopuolelta. Kaikki nää. Sulla täytyy olla joku, kenen kanssa sä pystyt kommunikoimaan ja sillon, jos sulla on kavereita, minkä kanssa voi toimia, niin melkein sanosin näin: hommaa joku kaveri Espanjasta tai hommaa joku kaveri täältä, joka tuntee olosuhteet ja tule sitten. Rupee suunnittelee.

No sanosin, että nyt ainakin semmonen, että jos niinku työpaikkaa on, että siis, että saa sen sopimuksen sinne työpaikkaan. Kun täällähän on suurin osa työpaikoista, että sulla ei oo sopimusta. Niin se saattaakin olla yhtäkkiä, että sulle sanotaan moi moi. Ja sitte, jos kaikki paikat niinku talviaikaankin suomalaisetkin on, ne on ne paikat täytetty jo alkusyksystä, kun on näin. Saattaa tulla yllätyksenä sit se, että herranjumala enhän mä saa mistään rahaa täällä. Sit tosiaan varautua siihen, että tota näissä toimistoasioissa, jos tarvii niinkun oikein ottaa kaikkee henkilötunnusta ja muuta, niin ne kyl tosiaan vie aikaa ja nekin sit maksaa.

8.5 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen lopulliseen arviointiin liitetään usein kaksi eri käsitettä, *reliabelius* ja *validius*. Niillä tarkoitetaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta ja sen pätevyyttä. Jokaisessa tutkimuksessa on ensiarvoisen tärkeää yrittää välttää mahdollisia tutkimustuloksien väärin analysoimiseen johtavia virheitä. Jos niitä on kuitenkin huolellisuudesta huolimatta päässyt syntymään, tässä vaiheessa niitä pystytään analysoimaan tarkemmin sekä selittämään lukijoille vääristyneisiin tuloksiin johtaneita tekijöitä. Tutkimuksen luotettavuutta on mahdollista tutkia monilla erilaisilla tavoilla. Esimerkiksi tutkittaessa samaa henkilöä useamman kerran ja päädyttäessä samaan tulokseen tai useamman arvioijan saadessa tutkimuksen kohteesta samanlaisen päätelmän, saatuja tulkintoja voidaan pitää luotettavina. Mittaustulosten tulee olla toistettavissa ja niiden tulisi antaa tutkimustavasta riippumatta ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 231.)

Tutkimuksen pätevyys perustuu tarvittavan aineiston mittaamiseen eli valitun tutkimusmenetelmän tai mittarin tulisi mitata tutkijan sille asettamaa hypoteesia. Aina tämä ei kuitenkaan toteudu tutkijan toivomalla tavalla. Erityisesti kyselylomaketutkimuksissa samoin kuin haastatteluissakin kysymysten asettelu voi olla harhaanjohtavaa ja ne saatetaan käsittää toisin kuin ne olisi alun perin ollut tarkoitus käsittää. Tämä voi johtaa tulosten vääristymiseen varsinkin silloin, jos tutkija pitää itsepintaisesti kiinni alkuperäisestä suunnitelmastaan analysoida vastaukset juuri siinä muodossa kuin ne oli suunniteltu. Laadullisten tutkimusten tulosten arviointi validiuden määrittelyn mukaan ei ole aina mahdollista, koska ilmiöitä, kulttuureja ja henkilöitä koskevat kuvaukset ovat luonteeltaan subjektiivisia ja siten ainutlaatuisia. Janesickin (2000) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen ydinasioiden (tapahtumat, paikat ja henkilöt) kuvausten tulisi olla yhteensopivia niihin liittyvien tulkintojen kanssa. Haastattelututkimuksissa tämä tarkoittaa aineistonkeruupaikkojen ja olosuhteiden kuvausta, niihin käytettyä aikaa, tutkijan itsearviointia sekä mahdollisten virhetulkintojen ja muiden häiriötekijöiden avaamista. Lukijajäystävällisestä näkökulmasta tutkimuksessa olisi hyvä olla esimerkiksi suoria lainauksia haastattelusta, joka syventäisi pohditun asian tulkintaa. (Hirsijärvi ym. 2009, 231 – 233.)

Omassa opinnäytetyössäni pyrin välttämään tutkimustulosten vääristymistä asettamalla kyselylomakkeen ja haastattelun kysymykset sekä kyselylomakkeeseen kuuluvan liitteen kuvaukset sellaiseen muotoon, että väärinymmärrysten riski olisi mahdollisimman pieni. Selkeä saate sekä suullisesti kertomani asiat ennen kyselylomakkeen täyttämisen ja haastattelun aloittamista tukevat tutkimuksesta saatujen tulosten oikeellisuutta. Aineiston keräämisvaiheessa rauhoitin tilanteen ja muut häiriötekijät niin, että haastateltavilla oli rauhassa aikaa tutustua tarvittaviin lomakkeisiin. Haastattelun aikana heidän oli mahdollista seurata sen kulkua omalta lomakkeeltaan ja valmistella vastauksiaan huolella. Haastatteluissa saatujen aineistojen keräämisen virheiden välttämiseksi, ne nauhoitettiin sanelimella käsin tehtävien muistiinpanojen sijaan, jolloin tutkijan oma tulkinta tilanteesta haastattelujen jälkeen ei vaikuttaisi lopullisiin tuloksiin. Saadut tulokset ovat mielestäni päteviä ja luotettavia omassa mittakaavassaan. Kyselylomakkeen ja haastattelujen vastaukset tukivat toisiaan sekä ne ovat tarvittaessa toistettavissa. 30 henkilöstä koostuva esimerkkiryhmä on riittävän suuri mahdollisten virhetulkintojen välttämiseksi, sillä samantyylliset vastaukset ryhmittyvät ja niiden prosentuaalisten osuuksien perusteella voidaan sanoa ovatko saadut tulokset luotettavia vai ei.

9 PÄÄTELMÄT

Matkailu on kautta aikojen ollut ja tulee vielä tulevaisuudessakin olemaan yksi suurimmista talouden aloista maailmassa. Viime vuosikymmenten aikana matkailu on kokenut globaaleilla markkinoilla nopeaa kasvua ja sen työllistävä vaikutus ei ole jäänyt huomiotta. Tästä syystä monet yritykset ovatkin havahtuneet sen myötä avautuneisiin uusiin mahdollisuuksiin ja markkinarakoihin alati kehittyvillä alueilla. Matkailu on elinkeinona erittäin laaja-alainen ja sektorin osajia tarvitaan matkailijoiden kulluttamien tuotteiden ja palveluiden tarjoamiseen, ylläpitämiseen sekä niiden kehittämiseen. Verrattuna tänä päivänä tunnetun matkailun muotoa sen alkuaikoihin, kehitys ja toimintaympäristöjen mukainen mukautuminen on ollut valtavaa.

Jos matkailua pidettiin aikaisemmin vain matkatoimistojen tarjoamina pakettimatkoina etelän lämpöön, nykyään se on kaikkea muutakin. Erityisesti hyvinvointimatkailu sekä kestävään kehitykseen pohjautuva ekologinen vihreämpi matkailu on lisääntynyt perinteisen business-matkailun rinnalla. Kuluttajat ovat entistä tietoisempia omasta ympäristöstään sekä siihen kohdistuvista muutoksista. Kansainvälistyminen on edesauttanut monikulttuurillisissa ympäristöissä toimimista ja esimerkiksi työtilanteen ollessa tiukka kotimaassa, moni harkitsee ulkomaille muuttamista ja uuden elämän aloittamista puhtaalta pöydältä. Muuttamiseen liittyy kuitenkin yllättävän paljon työtä, joka karsii omalta osaltaan sitä suunnittelevia henkilöitä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia tarkemmin ulkomaille muuttamista koskevia ilmoitus- ja lupasioita sekä ratkaista käytännön ongelma: mistä ja miten siihen liittyvää tietoa tulisi etsiä. Tarkoituksena oli tuottaa looginen ja helposti selattava yleismaailmallinen ohjeistus, jonka perusteella muuttajan olisi helppo lähteä toteuttamaan muuttoprosessiaan. Konkreettisten kokemusten saamiseksi ja mahdollisten muuttamiseen liittyvien virheiden välttämiseksi, työtä varten haastateltiin jo ulkomaille muuttaneita, Gran Canarialla asuvia suomalaisia. En löytänyt valitsemaani kohteeseen liittyen muita opinnäytetöitä, joten työllä on muihin ulkomaille muuttoa käsitteleviin töihin nähden uutuusarvoa. Gran Canarian esittelemisen ja sen toimintatapojen tunteminen auttaa muuttajaa integroitumaan helpommin uuteen kulttuuriin ja pääsemään nopeammin yli kulttuurishokista.

Halusin tuoda opinnäytetyöhöni matkailun ja siihen kuuluvien teorioiden lisäksi myös psykologisen näkökulman. Normaalisti opinnäytetöissä tarkastellaan ilmiötä kokonaisuutena puuttumatta sen kummemmin syihin, jotka ovat alun perin aiheuttaneet sen. Tutkijana minua kiinnosti kuulla millä perusteella henkilöt ovat valinneet kyseisen ratkaisun ja miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä. Jokaisen ihmisen persoonallisuus on erilainen, mutta samoihin syihin perustellut valinnat saattavat samantyyliä ihmisiä yhteen. Näin kävi myös tutkimukseni kohdalla. Tuloksista oli havaittavissa tietty kaava: sopivassa elämäntilanteessa olevat, sosiaaliset ja rohkeat ihmiset tekivät muita enemmän riskialttiimpia valintoja elämänsä suhteen. Toisin sanoen mitä enemmän henkilöllä oli muuttamiseen kannustavia ominaisuuksia ja persoonallisuuden piirteitä, sitä herkemmin hän näki itsensä asumassa ulkomaille ja myös toteutti tämän haaveen. Persoonallisuudella on siis vaikutusta ihmisen sen hetkiin valintoihin.

Luotettavan ja tieteellisesti pätevän tutkimuksen taustalle tarvittiin tarpeeksi kattava ja asianmukainen teoreettinen viitekehys. Tässä opinnäytetyössä se koostuu muun muassa matkailijoiden ryhmittelemisestä, heidän motiiviansa ja tarpeidensa tarkastelemisesta, persoonallisuuden määräytymisestä sekä muuton aikana koettavan kulttuurishokin avaamisesta ja kulttuuristen erojen ymmärtämisestä. Mielestäni valitut aihealueet tukevat tutkimuksen validiutta ja muodostavat loogisen kokonaisuuden. Mikään osio ei ole irrallaan toisistaan eikä mitään ole liikaa. Vaikka työllä onkin pituutta ehkä normaalia opinnäytetyötä enemmän, se on siitä huolimatta tiivis paketti ja ulkoasultaan lukijaystävällinen.

Tutkimustuloksia yhteen vedettäessä voidaan todeta, että vaikka muuttoprosessi saattaakin olla paikoin hankala, sen läpikäyminen tuo itsevarmuutta ja auttaa myös muissa elämän haasteissa. Suurimpina motiiveina ulkomaille muuttamiseen olivat uuden elämän aloittaminen kaukana kotoa ja työskenteleminen kansainvälisessä toimintaympäristössä. Vaikka espanjalainen kulttuuri poikkeaa hieman suomalaisesta kulttuurista, siihen sopeutuminen ei ollut vaikeaa. Edes vähäinen espanjan kielen osaaminen auttoi paljon paikallisten viranomaisten ja muiden tahojen kanssa toimiessa. Kielitaito ei kuitenkaan ollut esteenä muuttamiseen ja moni myöntääkin oppineensa ensimmäiset sanansa vasta Gran Canarian lentokentälle laskeuduttaessaan. Niin kliseiseltä kuin se kuulostaakin, vanhaakin koira voi oppia uusia temppuja. Pitää vain uskaltaa ottaa hallittuja riskejä, koskaan ei tiedä mihin se johtaa.

9.1 Opinnäytetyö prosessina

Prosessina opinnäytetyön tekeminen oli sekä haastava että innoittava kokonaisuus. Haastavaksi sen teki muun muassa käytettävissä olevat resurssit niin ajallisesti kuin työmäärällisestikin. Aloitin työn kirjoittamisen syyskuussa 2014 ja käytin sen tekemiseen kokonaisuudessaan noin kolme ja puoli kuukautta. Työskentelin opinnäytetyötä tehdessäni samalla niin Suomessa kuin ulkomailla, joka verotti osaltaan työn valmistumista. Myös työhön liittyvät kenttätutkimukset ja haastattelut tein vasta joulukuussa 2014, joten valmistuminen vuoden loppuun mennessä oli käytännössä mahdotonta.

Ammattikorkeakoulun vaatimusten mukainen (15 op) eli noin 400 työtuntia vastaava määrä täytyi mielestäni varsin hyvin. Yksin tehdessä työ valmistuu parityönä tehtyä opinnäytetyötä hitaammin ja se on sekä siunaus että kirous. Siunaus siinä mielessä, että tekijän ei tarvitse tapella kenenkään muun kanssa esimerkiksi siitä, millainen työn ulkoasun pitäisi olla, mitä kaikkea sen tulisi sisältää, kenen vastuulla mikäkin asia on ja kuinka korkea arvosanaa työllä halutaan loppujen lopuksi tavoitella. Toisaalta yksin tehty opinnäytetyö pitää sisällään myös haasteita, sillä silloin tekijä ei voi jakaa ajatuksiaan kenenkään kanssa, vaan hänen täytyy itse miettiä mieleisimmät ja kuhunkin tilanteeseen parhaiten sopivat ratkaisut.

Työskenteleminen ulkopuolisen toimeksiantajan kanssa toi työhön ja sen toteuttamiseen oman sävyksensä. Minulla ei ollut minkäänlaisia valmiita raameja, jonka ympärille lähtisin tekemään tutkimusta. Sen sijaan vain oma mielikuvitus ja valittu koulutusohjelma oli rajana. Minusta oli mukavaa

saada tehdä juuri omannäköiseni työ ja sisällyttää siihen minua kiinnostavia asioita. Välillä aihealueiden valitseminen ja niiden tarkempi rajaaminen oli kuitenkin pulmallista. Työn kokonaisuuden kannalta siihen olisi voinut vielä sisällyttää enemmänkin asiaa, mutta silloin olisin tarvinnut sen toteuttamiseen myös toisen henkilön työpanoksen. Olen kuitenkin tyytyväinen tekemiini valintoihin ja työn rajaamiseen. Se käsittelee aihealueen kannalta keskeisimmät teoriat, joita tarinallistetaan keräämälläni aineistolla niin kuvallisesti kuin sanallisestikin.

Mielestäni onnistuin asettamissani tavoitteissa hyvin. Ulkomaille muuttoa harkitseva henkilö saa työstäni kaiken tarpeellisen tiedon sekä kuulee samalla kokemuksia muilta jo prosessin läpikäyneiltä henkilöiltä. Työssä ei syvennytä kuitenkaan sen tarkemmin esimerkiksi ekspatriaattien tai eläkeläisten ulkomaille muuttamiseen. Ekspatriaatilla tarkoitetaan suomalaisten tai kansainvälisten yritysten ulkomaille lähettämiä työntekijöitä, jotka työskentelevät asemamaassaan yrityksen palveluksessa jonkin tietyn määräajan. Työssä ei ole myöskään erikseen käsitelty perheiden osalta muun muassa ulkomailla Kelalta saatavia perhe-etuuksia kuten äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, äitiysavustusta, lapsilisää sekä lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tukea. Työtä oli pakko rajata koskemaan vain tiettyä segmenttiä, joksi valikoitui ulkomailta työtä hakevat ja sinne muuttoa suunnittelevat henkilöt.

Tulevaisuutta ajatellen, opinnäytetyötä voisi laajentaa jonkun toisen opiskelijan toimesta koskemaan edellä mainittuja segmenttejä joko Gran Canarian tai vaikkapa muiden Kanariansaarten kohdalla. Suomalaisten sijaan työssä voitaisiin haastatella myös muita kansallisuuksia, jolloin siihen saataisiin kansainvälinen näkökulma. Pohdittaessa tarkemmin matkailua, työ voisi olla käsitellä esimerkiksi matkailun ja mahdollisten luonnonkatastrofien suhdetta, jotain tiettyä matkailun muotoa ja sen vaikutusta paikallisiin ihmisiin tai selvitystä jostain ajankohtaisesta aiheesta matkailullisesta näkökulmasta. Suosittelen myös hankkimaan työhön jonkun ulkopuolisen toimeksiantajan, oli se sitten kotimainen tai ulkomainen. Työtaakka helpottuu kummasti, kun tekijällä on jo valmiiksi jonkinlaiset raamit ja hypoteesi, jonka paikaansa pitävyyttä hän lähtee selvittämään. Maailma on täynnä mahdollisuuksia, vain oma mielikuvitus ja rohkeus ovat rajoittavana tekijänä.

Työ tukee mielestäni hyvin myös eettisiä näkökohtia ja kestävän kehityksen periaatteita. Haastattelulle antamani lupaukset pidettiin alusta loppuun asti ja heidän anonymiteettiään kunnioitettiin asiaan sopivalla tavalla. Myös haastattelujen ulkopuolella sanotut aiheeseen liittyvät asiat jäivät tutkimustulosten ulkopuolelle, niin kuin niiden pitikin jäädä, vaikka niissä olisi voinut olla lukijan kannalta mielenkiintoisia seikkoja. Haastateltavilta saadut tulokset esitetään objektiivisesti, eikä kenenkään tutkittavan henkilön vastausta pidetä itsestäänselvyytenä. Jokainen haastateltava oli tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeä ja siksi myös heidän antamiaan vastauksia, uhraamaansa aikaa ja henkilötietojaan tulisi arvostaa ja kunnioittaa. Sama koskee myös opinnäytetyössä olevaa itse ottaamaani kuvamateriaalia, jossa esintyy yksityishenkilöitä. Olen retusoinut heidät iPhoto -kuvaohjelmalla, joten ketään yksittäistä ihmistä tai vaikkapa hänen autoaan ei voida tunnistaa kyseisistä kuvista.

Kestävän kehityksen periaatteet toteutuivat siinä, että tutkimuksessa jaettiin vain 30 paperista kyselylomaketta monien satojen lomakkeiden sijaan. Haastattelut nauhoitettiin, joten niihin ei tarvinnut

tulostaa erikseen montaa lomaketta. Tutkimuksesta olisi saanut vieläkin ekologisemman hyödyntämällä sähköisiä ratkaisuja, kuten kyselylomakkeen tekemistä esimerkiksi Webropol -ohjelmaa hyödyntäen. Silloin vastaajien internetin käyttämisen saatavuus ja heidän henkilökohtaiset taitonsa olisivat vaikuttaneet lopullisiin tutkimuksesta saataviin tuloksiin. Siitä syystä tämäntyylinen ja tässä mitakaavassa oleva tutkimus oli parempi toteuttaa valitsemaani tavalla.

Klassisena kysymyksenä ja jälkiviisaana voisi miettiä, mitä asioita olisi ehkä tehnyt toisin nyt työn ollessa valmis. Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen tekemääni työhön ja voin ylpeänä seistä sen takana. Työn tekeminen vaati paljon, mutta paljon se myös antoi. Sain mahdollisuuden tutustua aivan upeisiin ihmisiin ja kuulla heidän elämäntarinoitaan. Minulla oli myös mahdollisuus selvittää oikeasti tärkeitä asioita ja tuottaa niihin pohjautuen uutta ja varsinkin suomenkielistä tietoa valitsemaani kohteeseen nähden. Olisin ehkä voinut aloittaa työn tekemisen hieman aikaisemmin, mutta minulla alun perin olleen opinnäytetyön aiheen kaatumisen toimeksiantajan yhteistyökyvyttömyyteen ja syventävän harjoittelun päällekkäinen suorittaminen kesällä 2014 piti minut niin kiireisenä, että työn lopullisen arvosanan vuoksi halusin viivästyttää sen tekemistä paremman tuloksen saamiseksi.

Olen erittäin onnellinen, että opinnäytetyöni on valmis ja siitä tuli näinkin monipuolinen paketti. Unettomat yöt töiden jälkeen kantoivat hedelmää sittenkin. Tekemäni opinnäytetyö on henkilökohtaisella tasollakin arvokas, sillä olen jo pidempään harkinnut ulkomaille muuttamista ja nyt minulla on valmiit työkalut sen unelman toteuttamiseen. Työn tehtyäni tiedän, mitä kaikkea minun tulisi tehdä ulkomaille muuttamiseen liittyen ja käyttämieni teorioiden pohjalta osaan suhtautua uuteen ja vieraaseen kulttuuriin sekä sen mahdollisesti aiheutamaan kulttuurishokin oireisiin paremmin. Vinkkinä muille samassa tilanteessa oleville opiskelijoille haluan sanoa, että uskokaa itseenne ja omiin kykyihinne. Valitkaa myös sellainen aihe, joka kiinnostaa teitä ihan oikeasti, sillä prosessina opinnäytetyö on pitkä ja aiheen mielenkiintoisuuden tulisi kantaa työn loppuun asti. Vaikka välillä maali tuntuisikin olevan kauempana kuin se todellisuudessa on, pääsette sinne varmasti määrätietoisella ja aktiivisella asenteella.

9.2 Uskaltakaa jahdata unelmianne

Olen kuullut henkilökohtaisesti samoin kuin lukenut lukemattomia tapauksia, joissa jonkin henkilön valintoja ja hänen rohkeuttaan toteuttaa omia unelmiaan kyseenalaistetaan. Mielestäni kenelläkään ei ole oikeutta seisoa toisten unelmien edessä, kuulostivatpa ne miten hulluilta tahansa. Voi olla mahdollista, että ihan vilsimmät unelmat eivät ehkä koskaan toteudukaan, mutta kaikkien unelmien ei olekaan tarkoitus toteutua. Se ei silti tarkoita, etteikö niiden eteen voisi nähdä vaivaa. Jos ei uskalla yrittää mitään, ei voi koskaan saavuttakaan mitään. Ei ole järkeä hautoa mielessään vuosikausia toteuttamiskelpoisia ideoita ja sitten joskus vanhempana katua, kun niitä ei tullutkaan toteutuneeksi silloin, kun niihin oli vielä mahdollisuus.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani ja kentällä haastatteluita tehdessäni opin itsekkin uusia asioita. En pelkäästään Gran Canariasta kohteena tai byrokraatisista muuttoon liittyvistä seikoista, vaan yksinkertai-

sesti myös rohkeudesta. Kaikki haastateltavani henkilöt olivat omalla tavallaan rohkeita, osa oli päättänyt lähteä tutkimaan tuntematonta yksin, kun osalla oli rinnallaan koko perhe ja uusi kotimaa oli jo ennestään tuttu. Kaikki ratkaisut olivat yhtä kunnioitettavia ja vaativat varmasti yhtä paljon rohkeutta. Jos ulkomaille muuttaminen on ollut aina haaveena, miksi sitä pitäisi kerta toisensa jälkeen lykätä, vaikka sen toteuttamiseen olisi kaikki edellytykset? Voi olla, että joistain tutuista asioista joutuukin luopumaan, mutta onko se toisaalta aina niin pahakaan asia? Vaihtelu virkistää ja tänä päivänä kansainvälinen kokemus ei ole mitään muuta kuin plussaa töitä haettaessa. Niin kuin osa haastateltavistakin totesi, Suomeen voi aina palata takaisin. Se ei karkaa minnekään, vaikka ulkomailla vierähtäisikin muutama vuosi.

KUVA 16. Kyltti Puerto de la Luzin satamassa Las Palmasissa – onko joku näistä kaupungeista kenties uusi kotiosoitteenne? (Peräniemi 2013-01-03.)

Uskaltakaa tarttua jokaiseen teille tarjottuun mahdollisuuteen, koskivatpa ne uusia työtilaisuuksia tai mahdollisuutta lähteä toteuttamaan itseään jonnekin omaa postilaatikkoo kauemmas. Koskaan ei tiedä, minne elämä vie. Siksi kannattaakin uskaltaa elää hetkessä ja tehdä ratkaisuja sen mukaan. Tänä on ihan turha murehtia enää eilistä ja vielä aivan liian aikaista miettiä huomista. Kannattaa kuunnella omaa sydäntään, silloin ei ainakaan joudu pettymään myöhemmin, että jätti tekemättä jotain. Pitämääni uuden ylioppilaan puheeseen viitaten, Tom Stoppardin lausahdus ”jokainen uloskäynti on sisäänkäynti jonnekin muuhun”, käy mielestäni tilanteeseen hyvin. Uskaltakaa siis avata uusia ovia elämässänne, niiden takaa voi paljastua yllättäviäkin asioita.

KUALÄHTEET

ABC 2014. Espanjan lippu. Saatavissa: http://www.abc.es/espana/20140723/abci-bandera-espana-roja-amarilla-201407221623_1.html

HARPWALLEN 2013. UNWTO:n kartta vuoden 2013 tilastojen perusteella kansainvälisen matkailun tuloista prosentuaalisesti maanosittain edellisvuoteen verrattuna. [digikuva]. Saatavissa: <http://www.harwallen.co.uk/2012s-1-billion-tourists-bring-growth-and-economic-opportunity-for-2013/>

INTERCULTURAL LINK 2013. Gullahorn & Gullahornin W-käyrä. [digikuva]. Saatavissa: https://afs.ch/fileadmin/redakteure/images/PDF/School_Relations/Cultural_Adaptation_Models...for_friends_of_AFS__2013_.pdf

KANARIANSAARET 2015. Kanariansaarten kartta aluejakoineen. [digikuva]. Saatavissa: <http://kanariansaaret.net/kartat>

PEGASUS VERTEX, INC. -BLOG 2011. Scheinin (1985) kehittämä ulkoista ja sisäistä kulttuuria kuvastava jäävuorimalli. [digikuva]. Saatavissa: <http://www.pvisoftware.com/blog/tag/hthp-wells/>

PERÄNIEMI, Nina 2011-12-05. Maspalomasin dyynit ja Las Canterasin ranta. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2011-12-08. Saarilla asuvia *verdino* -koirarotuun kuuluvia koiria voi käydä tervehtimässä Gran Canarian pääkaupungissa Las Palmasissa, Veguetan kaupunginosassa sijaitsevan Santa Anan katedraalin edessä. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2011-12-10. Gran Canaria maalta, mereltä ja ilmasta. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2013-01-03. Kyltti Puerto de la Luzin satamassa Las Palmasissa – onko joku näistä kaupungeista kenties uusi kotiosoitteenne? [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2013-01-05. Santa Anan katedraalin julkisivu, katedraali sisältä sekä maisemia eteläisen tornin katolta. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2013-01-08. Gran Canarian maisemia pohjoisesta etelään. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2013-01-13. Kulttuurishokin kuvaannollinen havainnollistaminen – vanha kulttuuri sekoittuu rantahiekan tavoin uuden kulttuurin aallokoihin. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2014-12-05. Kun kuuset vaihtuvat palmuihin – suuntana aurinkoinen Gran Canaria. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2014-12-12. Las Palmasin kunniakonsulaatti. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2014-12-12. Paikallinen työnvälitystoimisto Las Palmasissa. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

PERÄNIEMI, Nina 2014-12-13. Roque Nublón kuumaisemää. [digikuva]. iPhoto kuva-albumi [yksityinen kokoelma]. Sijainti: Kuopio: Tekijän sähköiset kokoelmat.

RAATIKAINEN, Leena 2008. Maslow'n tarvehierarkia perinteisellä ja modernilla tavalla kuvattuna. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita Publishing Oy.

SINKKONEN, Reeta 2009. Scheinin (1985) kehittämä ulkoista ja sisäistä kulttuuria kuvastava jäävuorimalli. Onnistu ulkomaankomennuksissa. Juva: WS Bookwell Oy.

SINKKONEN, Reeta 2009. Obergin U-käyrä. Onnistu ulkomaankomennuksissa. Juva: WS Bookwell Oy.

SOURCES OF INSIGHT 2009. Mukailtu Hollandin persoonallisuustyyppien jaotteluun kehitetty kuusi-kulmio. [digikuva]. Saatavissa: <http://sourcesofinsight.com/6-personality-and-work-environment-types/>

SUOMEN SUURLÄHETYSTÖ 2014. Suomen suurlähetystön pankkitiedot. [digikuva]. Saatavissa: <http://www.finlandia.es/public/default.aspx?nodeid=36831>

SWARBROOKE, John ja HORNER, Susan 2007. Matkailijoiden luokittelu demografisten indikaattoreiden mukaisesti iän ja elinkaaren vaikutuksesta matkustamiseen ja matkakohteen valintaan. Consumer behaviour in tourism. Hungary: Elsevier Ltd.

UNIVERSO CANARIO 2011. Gran Canarian lippu. [digikuva]. Saatavissa: <http://www.universocanario.com/productos/4031>

LÄHTEET

- ALANKO, Heikki ja ROUSKU, Kristiina 1998. Työ ja koti maailmalla – muuttajan valmentautumisopas. Helsinki: FINTRA
- ALBANESE, Pietro ja BOEDEKER, Mika 2003. Matkailumarkkinointi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- ALFREDO KRAUS AUDITORIO 2015a. Cómo llegar. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: <http://www.auditorioteatrolaspalmasgc.es/auditorioalfredokraus/es/como.php?t=4>
- ALFREDO KRAUS AUDITORIO 2015b. Contexto histórico. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: <http://www.auditorioteatrolaspalmasgc.es/auditorioalfredokraus/es/historia.php?t=1&h=1>
- AUTOLIITTO 2015. Auton vienti ulkomaille – Espanjaan. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-16.] Saatavissa: <http://www.autoliitto.fi/tietopankki/auton-vienti-ulkomaille/espanjaan/>
- BUSINESSBALLS.COM 2014. Maslow’s hierarchy of needs. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-11.] Saatavissa: <http://www.businessballs.com/maslow.htm>
- CÁRDENAS 2015. El clima en Gran Canaria – el mejor clima del mundo. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: <http://www.cardenas-grancanaria.com/es/gran-canaria/el-tiempo.htm>
- CAREER KEY 2014. Holland’s six personality types. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-15.] Saatavissa: <http://www.careerkey.org/choose-a-career/holland-personality-types.html#.VBIXJjknL2I>
- CIMO 2015. Oleskelulupa. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-16.] Saatavissa: <http://www.maatiето.net/espanja/yleista/oleskelulupa>
- CONSULADO DE FINLANDIA LAS PALMAS 2014-12-12. [Haastattelu.] Las Palmas: Suomen kunnia-konsulaatti.
- EUROOPAN KOMISSIO 2011. Mustille matkaan lemmikkieläinpassi. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-30.] Saatavissa: http://ec.europa.eu/finland/news/press/101/10822_fi.htm
- EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO 2014. Prado – aitojen henkilö- ja matkustusasiakirjojen online-hakemisto. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-30.] Saatavissa: <http://prado.consilium.europa.eu/FI/2104/docHome.html>
- EUROPA.EU 2014a. EU:s medlemsländer. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/index_sv.htm
- EUROPA.EU 2014b. Resehandlingar för EU-medborgare. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: http://europa.eu/youreurope/citizens/travel/entry-exit/eu-citizen/index_sv.htm
- EUROPA PRESS 2012. Las Palmas de Gran Canaria sigue como la ciudad más poblada de Canarias con 383 343 habitantes. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-12.] Saatavissa: <http://www.europapress.es/islas-canarias/noticia-palmas-gran-canaria-sigue-ciudad-canaria-mas-habitada-aumentar-15-poblacion-383343-20120118132043.html>
- EVIRA 2014a. Lemmikkieläinpassi helpottaa eläinten kanssa matkustamista. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-30.] Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/7708>
- EVIRA 2014b. Uusi lemmikkieläinasetus tuo muutoksia passiin ja EU-maiden välisiin koirien, kissojen ja frettien siirtoihin. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-30.] Saatavissa: <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/tuonti+ja+vienti/eujasenmaat++norja+ja+sveitsi/koirat++kissat+ja+fretit/uuden+lemmikkieläinasetuksen+tuomat+muutokset+29.12.2014+alkaen/>

- GEOLOGY 2015. World's tallest tsunami. A tsunami with a record run-up height of 1 720 feet occurred in Lituya Bay, Alaska. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-13.] Saatavissa: <http://geology.com/records/biggest-tsunami.shtml>
- GEVIC 2015. Geografía física – clima. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: http://www.gevic.net/info/contenidos/mostrar_contenidos.php?idcat=37&idcap=74&idcon=381
- GOBIERNO DE CANARIAS 2015. Servicio Canario de Empleo – Oficinas de Empleo. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-21.] Saatavissa: http://www3.gobiernodecanarias.org/empleo/portal/web/sce/sce/directorio/oficinas_empleo
- GRAN CANARIA 2015a. Centros de congresos. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: http://www.grancanaria.com/patronato_turismo/11710.0.html
- GRAN CANARIA 2015b. Ruta Vegueta. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: http://www.grancanaria.com/patronato_turismo/Ruta-Vegueta.26893.0.html
- HAKANEN, Armi 1992. Perustietoa persoonallisuuden psykologiasta. Turku: Painosalama Oy.
- HELSINGIN YLIOPISTO 2006. Seismologian laitos – tietoa maanjäristyksistä. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-13.] Saatavissa: <http://www.seismo.helsinki.fi/fi/maanjtieto/suuretmjt/Intianvaltamerentsunami04.html>
- HIRSIJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA 2014. INEbase / Estadísticas territoriales. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <http://www.ine.es/FichasWeb/RegComunidades.do?fichas=49&buscador=& botonFichas=Ir+a+la+tabla+de+resultados>
- INTERCULTURAL LINK 2013. Cultural adaptation models for friends of AFS. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-11.] Saatavissa: https://afs.ch/fileadmin/redakteure/images/PDF/School_Relations/Cultural_Adaptation_Models...for_friends_of_AFS__2013_.pdf
- JUST LANDED 2014. Residencia y NIE – Cómo hacerte residente legal en España. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-16.] Saatavissa: <https://www.justlanded.com/espanol/Espana/Guia-Espana/Visas-Permisos/Residencia-y-NIE>
- KANARIA24.COM 2014. Gran Canarian tietopaketti. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-09.] Saatavissa: <http://www.kanaria24.com/fi/kanaria-nyt/2/gran-canarian-tietopaketti>
- KELA 2012. Kansainväliset hakemukset. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-20.] Saatavissa: http://www.kela.fi/kasittelyajat_kansainvaliset-hakemukset
- KELA 2014c. Etuuksien maksu ulkomaille. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-20.] Saatavissa: http://www.kela.fi/muutto-ulkomaille_etuuksien-maksu
- KELA 2014a. Ilmoita Kelaan, kun muutat tai oleskelet ulkomailla. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-20.] Saatavissa: http://www.kela.fi/muutto-ulkomaille_ilmoita-muutosta
- KELA 2014b. Muutto ulkomaille. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-20.] Saatavissa: <http://www.kela.fi/muutto-ulkomaille>

- LAS PALMAS 2013. Museoita ja taidegallerioita. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: <http://www.pienimatkaopas.com/laspalmas/museot.html>
- LÄMSÄ, Anna-Maija & UUSITALO, Outi 2002. Palvelujen markkinointi esimiestyön haasteena. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- MAISTRAATTI 2014. Muutto ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-21.] Saatavissa: <http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/Muuttoilmoitus/Muutto-ulkomaille-tai-ulkomailta-Suomeen/>
- MARTÍNEZ VICENTE, José Manuel ja VALLS FERNÁNDEZ, Federico 2001. Validez transcultural del modelo hexagonal de personalidad propuesto el la teoría tipológica de elección vocacional de John Holland. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-15.] Saatavissa: <http://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2364916.pdf>
- METSÄPELTO, Riitta-Leena ja FELDT, Taru 2009. Meitä on moneksi – persoonallisuuden psykologiset perusteet. Juva: WS Bookwell Oy.
- MICHELIN 2012. Le Guide Vert – Îles Canaries week-end. France: Michelin Travel Partner.
- MINDTOOLS 2014. The Big five personality traits model – Understanding the model. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-14.] Saatavissa: http://www.mindtools.com/pages/article/newCDV_22.htm
- MOP CONSULTING ASESORIA 2014. Usein esitetyt kysymykset (FAQ). [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-16.] Saatavissa: <http://www.mopconsulting.com/fi/kysymykset.htm>
- NIE 2014. Número de Identificación de Extranjeros – NIE. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-30.] Saatavissa: <http://www.nie.com.es/>
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DEL TURISMO OMT 2014. El turismo internacional genera 1,4 billones en ingresos derivados de exportaciones. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-03.] Saatavissa: <http://media.unwto.org/es/press-release/2014-05-14/el-turismo-internacional-genera-14-billones-en-ingresos-derivados-de-export>
- POLICÍA NACIONAL 2015. Comisaría General de Extranjería y Fronteras – Oficinas de tramitación para ciudadanos extranjeros en Canarias. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-16.] Saatavissa: <http://www.policia.es/documentacion/oficinas/canarias.html>
- POLIISI 2014a. Palveluhinnasto 1.1.2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/43EA74B23AE1BA23C257AE1003E6EF5?opendocument>
- POLIISI 2014b. Passi. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/0F1952F245FE4200C22571CE004C0912?opendocument>
- POLIISI 2014c. Passin hakeminen. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <https://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/EC6B415F30F07E98C257D9400405E2E?opendocument>
- POSTI 2014. Muuttoilmoitus. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-21.] Saatavissa: <http://www.posti.fi/muuttoilmoitus/>
- RAATIKAINEN, Leena 2008. Asiakas, tuote ja markkinat. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- SCHULTZ, Liisa & TAPIO, Petri 2011. Kulutusriittinen kohtuullisuus tarve teorioiden valossa. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-12.] Saatavissa: http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2011_1_s3-16.pdf

SINKKONEN, Reeta 2009. Onnistu ulkomaankomennuksissa. Juva: WS Bookwell Oy.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI 2014. Euroopassa asuneet Suomen kansalaiset maittain 1971 – 2009. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/ulkosuomalaiset/euroopansuomalaiset_1971-2009.pdf

SOURCES OF INSIGHT 2009. 6 personality and work environment types. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-09-16.] Saatavissa: <http://sourcesofinsight.com/6-personality-and-work-environment-types/>

STT 2000. Hyökyaalto voi vyöryä USA:n ja Britannin yli. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-13.] Saatavissa: http://haku.verkkouutiset.fi/arkisto/Arkisto_2000/27.lokakuu/tsun4300.htm

SUOMEN SUURLÄHETYSTÖ 2014. Passi. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <http://www.finlandia.es/public/default.aspx?nodeid=36831>

SUOMEN SUURLÄHETYSTÖ 2015. Maatiedosto Espanja, Kanariansaaret. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-09.] Saatavissa: <http://www.finlandia.es/Public/default.aspx?nodeid=43432&culture=fi-FI&contentlan=1&displayall=1>

SUOMI.FI 2014. Att flytta utomlands. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: http://www.suomi.fi/suomifi/svenska/service_enligt_tema/invandring_och_utvandring/att_flytta_utomlands/index.html

SWARBROOKE, John ja HORNER, Susan 2007. Consumer behaviour in tourism. Hungary: Elsevier Ltd.

TE-PALVELUT 2014. Maastamuuttajan muistilista. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-21.] Saatavissa: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhajakijalle/loyda_toita/toihin_ulkomaille/muistilista/index.html

TILASTOKESKUS 2014a. Suomalaisten ulkomaanmatkat 2012 – 2013. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: <http://193.166.171.75/Dialog/Saveshow.asp>

TILASTOKESKUS 2014b. Maahan- ja maastamuuttaneet lähtö- ja määrämaan, iän, sukupuolen ja kansalaisuuden mukaan 1971 – 2013. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: <http://193.166.171.75/Dialog/Saveshow.asp>

TILASTOKESKUS 2014c. Vaihteleva kesäsää sai suomalaiset matkustamaan Välimeren maihin toukokuussa 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-19.] Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/smat/2014/14/smat_2014_14_2014-10-07_tie_001_fi.html

TODO SOBRE ESPAÑA 2014. Las Islas Canarias : Las afortunadas. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-09.] Saatavissa: <http://www.red2000.com/spain/canarias/1canari.html>

TRANSNATUR 2014. Impuestos importación Canarias. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-12.] Saatavissa: <http://www.transnatur.com/titulo-nocticia-2/>

TRAVELLERS 2010. Gran Canaria & Teneriffa. Suomi: UNIPress.

TULLI 2014. EU-, Eta-, Efta- ja Schengen-maat. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-18.] Saatavissa: http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/tulli_tutuksi/termit_selviksi/EU_Eta_Efta_Schengen/

ULKOASIAINMINISTERIÖ 2014. Passin hakeminen ulkomailla. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-12-29.] Saatavissa: <http://formin.finland.fi/public/?contentid=50428&contentlan=1&culture=fi-FI>

VERO 2011. Suomesta ulkomailla. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-21.] Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Suomesta_ulkomailla

VERO 2014. Osoitteenmuutos. [verkojulkaisu]. [Viitattu 2014-11-21.] Saatavissa:
<http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Osoitteenmuutos>

VILKKA, Hanna ja AIRAKSINEN Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

VUORISTO, Kai-Veikko 2002. Matkailun muodot. Porvoo: WS Bookwell Oy.

WALKER, John R. ja WALKER, Josielyn T. 2011. Tourism concepts and practices. New Jersey: Prentice Hall.

WILLSON, Sophia 2012. Psychological Theories. Oxford: World Technologies.

LIITE 1: KYSELYLOMAKE

Kyselylomake

Vastatkaa kyselylomakkeeseen teitä ja tilannettanne parhaiten vastaavalla vaihtoehdolla. Avoimien kysymyksien kohdalla kirjoittakaa vastauksenne niille varatuille viivoille selvällä käsialalla.

Kaikki kyselylomakkeen vastaukset käsitellään anonyymisti, annettuja tietoja ei voi yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Vastaukset julkaistaan yhteenlaskettuina prosentuaalisina osuuksina.

1. Sukupuoli

- nainen mies

2. Kuinka kauan olette asuneet Gran Canarialla?

- alle yksi (1) vuosi 1 – 2 vuotta 3 – 4 vuotta 5 – 6 vuotta
 7 – 8 vuotta 9 – 10 vuotta yli kymmenen (10) vuotta

3. Mikä oli perimmäinen syy muuttoonne?

- opiskelu työ rakkaus uusi alku eläkkeelle jääminen
 joku muu, mikä _____

4. Oletteko katuneet päätöstänne muuttaa ulkomaille?

- kyllä ei

5. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen kyllä, mikä oli perimmäinen syy tyytymättömyyteenne?

6. Oletteko ajatelleet joskus Suomeen palaamista?

- kyllä ei

7. Mikä neljästä vaihtoehdosta kuvaa matkustusmieltymyksiänne parhaiten? (*liite 1.*)

- järjestäytynyt massaturisti yksilöllinen massaturisti tutkimusmatkailija
 ajelehtija

8. Mikä kuudesta persoonallisuustyyppistä kuvaa teitä parhaiten? (*liite 2.*)

- realistinen tutkiva taiteellinen sosiaalinen yritteliäs
 sovinnainen

Kiitos vastauksistanne!

LIITE 2: KYSELOMAKKEEN LIITE

Liite 1. Kysymykseen numero 7.

Matkustusmieltymykset

Järjestäytynyt massaturisti

- ◆ Ostaa pakettimatkan johonkin tuttuun ja turvalliseen matkakohteeseen.
- ◆ Matkustaa mieluiten muiden turistien kanssa joustamattomalla ja ennalta määrättyllä reitillä.

Yksilöllinen massaturisti

- ◆ Ostaa löyhemmän matkapaketin, joka tarjoaa enemmän valinnanvapautta (lennot ja hotelli erikseen sekä auto loman ajaksi).
- ◆ Etsii satunnaisia uusia kokemuksia myös hotelliin ja sen lähialueiden ulkopuolelta.

Tutkimusmatkailija

- ◆ Suunnittelee ja toteuttaa itse alusta asti matkajärjestelyt sekä pyrkii välttämään muiden matkailijoiden seuraa.
- ◆ Arvostaa paikallisuutta ja haluaa olla osa paikallista kulttuuria.

Ajelehtija

- ◆ Ei omaa minkäänlaista ennalta määrättyä matkareittiä, vaan majoituksen ja matkakohteen valinta perustuu hetken mielijohteeseen.
- ◆ Välttää kaikenlaista kontaktia matkailuteollisuuden kanssa.

Liite 2. Kysymykseen numero 8.

Kuusi persoonallisuustyyppiä

Realisti (tekijä)

- ◆ Pitää fyysisistä aktiviteeteistä, jotka vaativat koordinaatiota, taitoa sekä voimia.
- ◆ Piirteiltään käytännönläheinen, aito ja vakaa.

Tutkiva (ajattelija)

- ◆ Pitää teoreettisesta työskentelemisestä sekä kokonaisuuksien ymmärtämisestä.
- ◆ Piirteiltään utelias, intellektuelli ja analyttinen.

Taiteellinen (keksijä)

- ◆ Pitää epäsystemaattisista ratkaisuista, jotka sallivat luovan ilmaisun.
- ◆ Piirteiltään idealistinen, tunteellinen ja taiteellinen.

Sosiaalinen (auttaja)

- ◆ Pitää aktiviteeteista, jotka käsittävät toisten auttamisen, kouluttamisen tai opastamisen.
- ◆ Piirteiltään sosiaalinen, ystävällinen ja ymmärtäväinen.

Yritteliäs (suostuttelija)

- ◆ Pitää kilpailullisista ympäristöistä, myymisestä sekä johtajuudesta.
- ◆ Piirteiltään itsevarma, hyvät ihmissuhdetaidot omaava ja kunnianhimoinen.

Sovinnainen (järjestelijä)

- ◆ Pitää järjestelmällisestä työskentelemisestä, joka on ennakoitua ja tarkkaa.
- ◆ Piirteiltään täsmällinen, joustamaton ja systemaattinen.

LIITE 3: HAASTATELU

Haastattelu

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin teitä ja tilannettanne parhaiten vastaavalla tavalla. Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti, annettuja tietoja ei voi yhdistää yksittäisiin henkilöihin.

1. Miten koitte muuttoprosessin kokonaisuudessaan?
2. Kävittekö Gran Canarialla ennen tänne muuttoanne?
3. Puhuitteko muuttaessanne espanjaa?
4. Tunsitteko entuudestaan espanjalaista kulttuuria ja siihen liittyviä toimintatapoja?
5. Sanotaan, että monissa eri tilanteissa asenne ratkaisee. Mikä teidän mielestänne on asenteen merkitys erityisesti ulkomaille muutettaessa?
6. Miten sopeuditte uuteen kulttuuriin?
7. Muuttamiseen liittyvien teorioiden mukaan vieraaseen kulttuuriin sopeutuminen voi ilmetä kulttuurishokkina neljässä eri vaiheessa (alkuinnostus, turhautuminen, hyväksyminen ja sopeutuminen). Koitteko mielestänne edellä mainittuja tunteita tänne muuttaessanne?
8. Saitteko mielestänne riittävästi tietoa muuttamisesta ja siihen liittyvistä vaiheista Suomessa asuessanne? Voisiko muuttamiseen liittyvien asioiden tiedottamista parantaa?
9. Mistä etsitte pääasiallisesti tietoa?
10. Miten muuttamiseen liittyvien asioiden hoitaminen onnistui Gran Canarialla paikallisten viranomaisten kanssa?
11. Koitteko muuttoprosessin aikana jotain ongelmia?
12. Onko teillä jotakin vinkkejä Gran Canarialle muuttoa suunnittelevalle henkilölle?

Kiitos haastattelusta!

LIITE 4: NIE-NUMERO HAKEMUSLOMAKE

EX-15

Solicitud de Número de Identidad de
Extranjero (NIE) y Certificados
(LO 4/2000 y RD 557/2011)

Espacios para sellos
de registro

1) DATOS DEL EXTRANJERO/A

N.I.E. _____ N° PASAPORTE _____
 1er Apellido _____ 2° Apellido _____
 Nombre _____ Sexo (1) H M
 Fecha de nacimiento (2) ____ / ____ / ____ Lugar _____ País _____
 Nombre del padre _____ Nombre de la madre _____
 Nacionalidad _____ Estado civil (3) S C V D Sp
 Domicilio en España _____ N° _____ Piso _____
 Localidad _____ C.P. _____ Provincia _____
 Teléfono _____ E-mail _____
 Representante legal, en su caso. D/Dª _____ PAS _____ DNI/NIE _____ Título (4) _____

2) DATOS DEL PRESENTADOR DE LA SOLICITUD (5)

Nombre/Razón Social _____ PAS _____ DNI/NIE _____
 Domicilio en España _____ N° _____ Piso _____
 Localidad _____ C.P. _____ Provincia _____
 Teléfono _____ E-mail _____
 Representante legal, en su caso. D/Dª _____ PAS _____ DNI/NIE _____ Título (4) _____

3) DOMICILIO A EFECTOS DE NOTIFICACIONES

Nombre/Razón Social _____ PAS _____ DNI/NIE _____
 Domicilio en España _____ N° _____ Piso _____
 Localidad _____ C.P. _____ Provincia _____
 Teléfono móvil _____ E-mail _____

Solicito/Consiento que las comunicaciones y notificaciones se realicen por medios electrónicos(6)

4) DATOS RELATIVOS A LA SOLICITUD (7)**4.1. Tipo de documento (art. 206)**

- NÚMERO DE IDENTIDAD DE EXTRANJERO (NIE) CERTIFICADO
 De residente
 De no residente

4.2. Motivos

- Por intereses económicos Por intereses profesionales Por intereses sociales

(Especificar) _____

4.3. Lugar de presentación

- Oficina de Extranjería Comisaría de Policía Oficina Consular

4.4. Situación en España(8)

- Estancia Residencia

CONSIENTO la comprobación de mis datos de identidad a través de los Sistemas de Verificación de Datos de Identidad (en caso contrario, deberán aportarse los documentos correspondientes)

..... a de de

FIRMA DEL SOLICITANTE (o representante legal, en su caso)

INSTRUCCIONES DE CUMPLIMENTACIÓN

RELLENAR EN MAYÚSCULAS CON BOLÍGRAFO NEGRO Y LETRA DE IMPRENTA O A MÁQUINA
SE PRESENTARÁ ORIGINAL Y COPIA DE ESTE IMPRESO

- (1) Marque el cuadro que proceda. **Hombre / Mujer**
 - (2) Rellenar utilizando 2 dígitos para el día, 2 para el mes y 4 para el año, en este orden
 - (3) Marque el cuadro que proceda. **Soltero / Casado / Viudo / Divorciado / Separado**
 - (4) Indique el título en base al cual se ostenta la representación, por ejemplo: Padre/Madre del menor, Tutor.....
 - (5) Rellenar sólo en el caso de ser persona distinta del solicitante
 - (6) Conforme a la DA 4ª del RD 557/2011, están obligados a la notificación electrónica, aunque no hayan dado su consentimiento, las personas jurídicas y los colectivos de personas físicas que, por su capacidad económica o técnica, dedicación profesional u otros motivos acreditados, tengan garantizado el acceso y disponibilidad de los medios tecnológicos precisos. Si usted no está incluido en alguno de los colectivos mencionados, se le notificará por esta vía únicamente si marca la casilla de consentimiento. En ambos casos la notificación consistirá en la puesta a disposición del documento en la sede electrónica del Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas (<https://sede.mpt.gob.es>).
- La notificación se realizará a la persona cuyos datos se indiquen en el apartado "domicilio a efectos de notificaciones" o, en su defecto, al solicitante. Para acceder al contenido del documento **es necesario disponer de certificado electrónico** asociado al DNI/NIE que figure en el apartado "domicilio a efecto de notificaciones".
- Es conveniente además que rellene los campos "teléfono móvil" o "e-mail" para tener la posibilidad de enviarle un aviso (meramente informativo) cuando tenga una notificación pendiente.
- (7) Marque el cuadro que corresponda
 - (8) Marcar sólo en el supuesto de hallarse en España y presentar la solicitud ante la Oficina de Extranjería o la Comisaría de Policía

La información específica sobre trámites a realizar y documentación que debe acompañarse a este impreso de solicitud para cada uno de los procedimientos contemplados en el mismo (HOJAS INFORMATIVAS), se encuentra disponible en cualquiera de las siguientes direcciones Web:

<http://extranjeros.empleo.gob.es/es/> Información sobre trámites y procedimientos – Hojas Informativas

<http://extranjeros.empleo.gob.es/es/InformacionInteres/InformacionProcedimientos/>

Según el art. 5.1 L. O. 15/1999, se informa que los datos que suministren los interesados necesarios para resolver su petición se incorporarán a un fichero cuyos destinatarios serán los órganos de la Administración General del Estado con competencias en extranjería, siendo responsables del mismo la Dirección General de Migraciones, la Dirección General de la Policía y las Delegaciones o Subdelegaciones del Gobierno. El interesado podrá ejercitar su derecho de acceso, rectificación, cancelación y oposición ante los organismos mencionados

Los modelos oficiales podrán ser reproducidos por cualquier medio de impresión.
Estarán disponibles, además de en las Unidades encargadas de su gestión, en la página de información de Internet del Ministerio de Empleo y Seguridad Social
<http://extranjeros.empleo.gob.es/es/>

IMPRESO GRATUITO. PROHIBIDA SU VENTA